



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη
Οικονομική

Κατεύθυνση: Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Διπλωματική Εργασία

“Τραπεζική Εποπτεία και Τραπεζική Ρύθμιση”

Κουτσιμανή Ανθή

Επιβλέπων καθηγητής: Στέφανος Παπαδάμου

Βόλος, 2018

Υπεύθυνη Δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βόλος, Φεβρουάριος 2018

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις βαθύτατες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Στέφανο Παπαδάμου, αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την συνεργασία, τη σημαντική βοήθεια και καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής της παρούσας εργασίας, καθώς και για τις πολύτιμες ακαδημαϊκές γνώσεις που μου πρόσφερε σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου για την πολύτιμη βοήθεια τους αυτά τα χρόνια.

Περιεχόμενα

Κατάλογος διαγραμμάτων.....	7
Απόδοση όρων.....	7
Περίληψη.....	8
Abstract.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	10
Εισαγωγή.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	13
Εξέλιξη των Συμφώνων Βασιλείας I, II και III.....	13
2.1 Εξελικτική ανάλυση και σύγκριση Βασιλείων.....	14
2.1.1 Εξελικτική ανάλυση Βασιλείων I και II.....	14
2.1.2 Σύγκριση Βασιλείων I και II.....	17
2.2 Ο ρόλος της Βασιλείας II, οι εξωτερικές αξιολογήσεις και η δυσμενής επιλογή.....	19
2.2.1 Από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II.....	20
2.2.2 Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II.....	21
2.2.3 Εξωτερικές αξιολογήσεις στη Βασιλεία II.....	23
2.2.3.1 Η τυποποιημένη προσέγγιση του πιστωτικού κινδύνου στη Βασιλεία I.....	23
2.2.3.2 Το δυσμενές πρόβλημα επιλογής.....	24
2.3 Ρυθμιστικές πιέσεις και εξομάλυνση των εσόδων από τις τράπεζες στις αναμενόμενες αλλαγές της Βασιλείας II.....	25
2.3.1 Αλλαγές στο ρυθμιστικό πλαίσιο με βάση τη Βασιλεία II.....	27
2.4 Οι τρεις πυλώνες της Βασιλείας II: Βελτιστοποίηση του μείγματος.....	28
2.5 Το μέγεθος της τράπεζας και η ανάληψη κινδύνου υπό το Σύμφωνο της Βασιλείας II.....	30
2.5.1 Το κεφαλαιακό σύμφωνο της Βασιλείας II.....	32
2.5.2 Προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης: Το δικαίωμα της επιλογής.....	33
2.5.3 Το κεφάλαιο ως αποθεματικό έναντι ζημιών.....	34
2.6 Βασιλεία II και τραπεζική συμπεριφορά δανειοδότησης: Ορισμένες πιθανές επιπτώσεις στη νομισματική πολιτική.....	36
2.6.1 Απεριόριστες και περιορισμένες τράπεζες.....	38
2.7 Ο ρόλος του Συμφώνου της Βασιλείας III: Απαίτηση αναλογίας μόχλευσης και πιθανότητα ανάληψης μαζικών καταθέσεων.....	40

2.8 Η λειτουργία των τραπεζών υπό το καθεστώς της Βασιλείας III: Εντοπίζοντας τα επιτόκια δανεισμού και τη ποσότητα δανείου.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	44
Τραπεζική εποπτεία: Εποπτική αποτελεσματικότητα και τραπεζικός κίνδυνος.....	44
3.1 Το πειθαρχικό αποτέλεσμα της τραπεζικής εποπτείας.....	45
3.1.1 Η σχέση της τραπεζικής σταθερότητας, εποπτικής αποτελεσματικότητας και τραπεζικής ρύθμισης.....	46
3.1.2 Άλλες μεταβλητές ελέγχου σε επίπεδο τράπεζας και χώρας.....	46
3.2 Η αντιστάθμιση της ρυθμιστικής αρχής: Τραπεζική εποπτεία έναντι ελαχίστου κεφαλαίου.....	48
3.3 Η νομισματική πολιτική επηρεάζει το ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας στη τραπεζική εποπτεία.....	51
3.4 Τραπεζική ρύθμιση ή εποπτεία.....	53
3.4.1 Ρυθμίσεις σχετικά με τις τραπεζικές δραστηριότητες και τους τραπεζικούς-εμπορικούς δεσμούς.....	54
3.4.2 Ρυθμίσεις για την είσοδο στην εγχώρια και ξένη τράπεζα.....	55
3.4.3 Ρυθμίσεις για τη κεφαλαιακή επάρκεια.....	55
3.4.4 Σχεδιασμός ασφάλισης καταθέσεων.....	56
3.4.5 Εποπτεία.....	56
3.4.6 Ρυθμίσεις για τη παρακολούθηση των τραπεζών από τον ιδιωτικό τομέα.....	57
3.4.7 Κρατική ιδιοκτησία των τραπεζών.....	57
3.5 Θεωρίες της τραπεζικής εποπτείας και διαφθορά δανειοδότησης.....	59
3.6 Διεθνή στοιχεία σχετικά με τα χρηματοπιστωτικά εποπτικά συστήματα και την αποτελεσματικότητα των τραπεζών.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	67
Τραπεζική ρύθμιση και συστημικός κίνδυνος.....	67
4.1 Συστημικός κίνδυνος στο τραπεζικό σύστημα.....	67
4.1.1 Μέσα της τραπεζικής ρύθμισης.....	69
4.1.1.1 Ασφάλεια καταθέσεων.....	69
4.1.1.2 Κεφαλαιακή επάρκεια.....	69
4.1.1.3 Λύσεις αποτυχίας των τραπεζών.....	70
4.1.1.4 Τραπεζική εποπτεία και αξιολόγηση κινδύνου.....	70
4.2 Ατελής ανταγωνισμός, ανάληψη κινδύνου και ρύθμιση τραπεζικού τομέα	71

4.3 Τραπεζική ρύθμιση και κίνητρα ανάληψης κινδύνων: Μία διεθνής σύγκριση τραπεζικού κινδύνου.....	74
4.4 Η τραπεζική ρύθμιση, η εποπτεία και η παρακολούθηση ενισχύουν ή παρεμποδίζουν την αποτελεσματικότητα των τραπεζών.....	77
4.4.1 Κεφαλαιακή ρύθμιση και αποδοτικότητα τραπεζών.....	78
4.4.2 Περιορισμός της δραστηριότητας και αποτελεσματικότητα τραπεζών.....	78
4.4.3 Επίσημη εποπτική εξουσία, ανεξαρτησία και αποδοτικότητα τραπεζών.....	79
4.4.4 Παρακολούθηση αγοράς και αποτελεσματικότητα.....	79
4.5 Στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη τραπεζική εποπτεία, ρύθμιση και αποτελεσματικότητα.....	81
4.6 Τραπεζική ρύθμιση και εποπτεία και οι επιπτώσεις τους στην ευημερία.....	82
4.7 Ανταγωνισμός και τραπεζικός κίνδυνος.....	84
4.8 Ο ρόλος της ρυθμιστικής αξιοπιστίας στην αποτελεσματική ρύθμιση των τραπεζών.....	86
4.8.1 Τέλεια, ανέξοδη ρυθμιστική παρέμβαση.....	88
4.8.2 Τέλεια παρέμβαση με ρυθμιστικά έξοδα εφαρμογής.....	90
4.9 Ασφάλεια καταθέσεων και τραπεζικός κίνδυνος.....	91
4.10 Τραπεζική ρύθμιση και πειθαρχία της αγοράς.....	95
4.11 Τραπεζική ρύθμιση, εποπτεία και αποτελεσματικότητα τραπεζών κατά τη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	100
Συμπεράσματα.....	100
Αρθρογραφία.....	107

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Η σχέση μεταξύ ρυθμιστικής παρέμβασης και της μεταβλητότητας του καθαρού εισοδήματος.....89

Διάγραμμα 2: Η σχέση μεταξύ ρυθμιστικής παρέμβασης και της ελαστικότητας του καθαρού εισοδήματος.....89

Απόδοση όρων

Advanced IRB approach	Προηγμένη προσέγγιση βασιζόμενη στην εσωτερική αξιολόγηση
Adverse selection problem	Πρόβλημα δυσμενούς επιλογής
Bank run	Τραπεζικός πανικός/ μαζική άρση καταθέσεων
Basel Committee of Banking Supervision	Επιτροπή της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας
Domino effects	Φαινόμενα ντόμινο
Federal Depositor System	Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικού
Foundation internal rating based-IRB approach	Προσέγγιση βασιζόμενη στην εσωτερική αξιολόγηση
Franchise value	Αξία του προνομίου
Group of Ten	Ομάδα των 10 χωρών
Lender of last resort	Δανειστής έσχατης ανάγκης
Political/regulatory capture view	Πολιτική/ρυθμιστική άποψη σύλληψης
Private empowerment view	Άποψη της ιδιωτικής εξουσιοδότησης
Standardized approach	Τυποποιημένη προσέγγιση
Supervisory power view	Άποψη εποπτικής εξουσίας
Systemic risk	Συστημικός κίνδυνος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί τη βασική κινητήριο δύναμη τόσο της τοπικής, όσο και της παγκόσμιας οικονομίας. Οι λειτουργίες και η πολυπλοκότητα του όγκου εργασιών στα τραπεζικά συστήματα είναι ιδιαίτερα αυξημένα και για αυτό το λόγο

αποτελεί σημαντική προϋπόθεση η ελαχιστοποίηση των σφαλμάτων. Συνεπώς, η αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία και ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούν βασικές παραμέτρους για τη δημιουργία συνθηκών σταθερότητας και ανάπτυξης της οικονομίας. Έτσι, οι αγορές γίνονται πιο αποδοτικές και ο συστημικός κίνδυνος εξαλείφεται προστατεύοντας τους καταθέτες και τους επενδυτές. Δυσάρεστο γεγονός, αποτελεί η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, που οδήγησε το χρηματοπιστωτικό σύστημα στα πρόθυμα της κατάρρευσης. Αναμφισβήτητα, λύση στο πρόβλημα απέδωσε η Επιτροπή της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας, που διαδραματίζει καίριο ρόλο στο τραπεζικό σύστημα, στοχεύοντας στην σταδιακή απελευθέρωση του συστήματος και στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, τονώνοντας τελικά τη παγκόσμια οικονομία. Σύμφωνα με τα Σύμφωνα των Βασιλειών I, II και III που θεσπίστηκαν για να επιφέρουν τη σταθερότητα και τη φερεγγυότητα στα τραπεζικά συστήματα και στηριζόμενα στις αρχές της διαφάνειας, της επάρκειας, της αμεροληψίας και της αντικειμενικότητας, κατέστησαν αναγκαία και επιτακτική την παρέμβαση της τραπεζικής εποπτείας και ρύθμισης ώστε να ρυθμιστεί και να προστατευτεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Λέξεις-Κλειδιά: χρηματοπιστωτικό σύστημα, τραπεζική εποπτεία, τραπεζική ρύθμιση, συστημικός κίνδυνος, κρίση, Επιτροπή της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας, σταθερότητα, ανάπτυξη.

ABSTRACT

Banking system represents the main driving force of both the local and the global economy. The functions and the complexity of the volume of work in the banking systems are particularly high and therefore the minimization of errors is an important

prerequisite. Thus, effective banking supervision and regulation of financial system constitute basic parameters for creating the conditions for stability and growth of the economy. Consequently, markets become more efficient and the systemic risk is eliminated by protecting depositors and investors. An unpleasant fact is the recent financial crisis of 2008, which has led the financial system to its willingness of collapse. Undoubtedly, solution to the problem was given by the Basel Committee of Banking Supervision, which plays a key role in the banking system, aiming at the gradual liberalization of the system and the strengthening of competition, stimulating the global economy ultimately. According to the Basel I, II and III that enacted to bring stability and solvency to banking systems and based on the principles of transparency, accountability, impartiality and objectivity, have made it necessary and imperative to interfere with banking supervision and regulation in order to regulate and protect the global financial system.

Key-Words: financial system, banking supervision, banking regulation, systemic risk, crisis, Basel Committee of Banking Supervision, stability, growth.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούν ιδιαίτερης σημασίας για την ανάπτυξη της

κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας. Όμως, το χρηματοπιστωτικό σύστημα συνεχώς εξελίσσεται δημιουργώντας νέα μέσα και νέες αγορές. Βέβαια, η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ειδικά τα τελευταία χρόνια, έχει στηριχθεί στο γεγονός ότι η ελεύθερη και ανόθευτη λειτουργία των αγορών διασφαλίζει την αρμονική λειτουργία του οικονομικού συστήματος. Παρόλα αυτά, με βάση αυτή την εξέλιξη υπάρχει αύξηση των κινδύνων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα καταλήγοντας σε σοβαρές επιπτώσεις για τους συμμετέχοντες στις αγορές. Έτσι, παρατηρούνται ανισορροπίες στο σύστημα και απαιτείται η συμβολή σημαντικών ρυθμιστικών και εποπτικών πλαισίων, όπου θα εξισορροπούν το σύστημα, παρέχοντας τη ομαλή λειτουργία τελικά στις αγορές. Με αυτό τον τρόπο, ουσιαστικά αποτρέπεται και η εμφάνιση κρίσεων, όπως η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, που συνοδευόταν από τη κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, κλονίζοντας έτσι και την αποτελεσματικότητα των αγορών.

Τα παραπάνω αποτέλεσαν πρόκληση για την Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee), η οποία με αφορμή τη πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 με τους κινδύνους και την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζουν τη τραπεζική δραστηριότητα εισήγαγε τα Σύμφωνα των Βασιλειών I, II και III, καθιστώντας την ανάγκη για αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία και ρύθμιση πιο επιτακτική από ποτέ.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας συνέβαλλε στην αύξηση του αριθμού των εξωτερικών επιδράσεων. Συνεπώς, με βάση αυτή τη παγκοσμιοποιημένη οικονομία στην οποία ζούμε, ο ανταγωνισμός αυτός επιφέρει πιέσεις αυξημένης ανταγωνιστικότητας και εναρμόνισης τόσο των ίδιων επιχειρήσεων, όσο και των εποπτικών και ρυθμιστικών συστημάτων των διαφόρων αγορών.

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα σχόλια, σκοπός της μελέτης μου αποτελεί η διερεύνηση και η σύγκριση των εννοιών της τραπεζικής εποπτείας και της τραπεζικής ρύθμισης. Δύο έννοιες σημαντικές για τη σταθερότητα και την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση και τον εντοπισμό ισχυρών χαρακτηριστικών που εστιάζονται στις δύο αυτές έννοιες, σε πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που αποφέρουν τα βασιζόμενα χαρακτηριστικά τους. Για το σκοπό αυτό, πραγματοποιήθηκε αναζήτηση και σύγκριση στηριζόμενη σε ανασκόπηση προηγούμενων ερευνών από διάφορες χώρες.

Η παρούσα εργασία, αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται το γενικό πλαίσιο της εργασίας και ορισμένα βασικά στοιχεία που αφορούν το θέμα το οποίο διερευνάται.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη των Συμφώνων της Βασιλείας I, Βασιλείας II και Βασιλείας III, συνθέτοντας και το αντίστοιχο περιεχόμενο του κάθε Συμφώνου. Κρίθηκε απαραίτητο να γίνει αναφορά αρχικά στα Σύμφωνα των Βασιλείων I και II, για να κατανοηθεί τι προϋπήρχε, ποια τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα των πρώτων προσπαθειών αλλά και ποιες αλλαγές κρίθηκαν απαραίτητες με τη πάροδο των ετών στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αργότερα, εμφανίζεται και το Σύμφωνο της Βασιλείας III, όπου καλείται να διασφαλίσει τη σταθερότητα του συστήματος, ικανό να απορροφά διαταραχές και κρίσεις, ελαχιστοποιώντας τη πιθανότητα μετάδοσής τους στη πραγματική οικονομία. Τα πλαίσια των κανόνων της Βασιλείας I, II και III μελετώνται με ιστορική αναδρομή, ενώ παράλληλα εμφανίζονται αδυναμίες και προβλήματα που περιέχονται, καθώς δεν καθίστανται δυνατό να αποτρέψουν την ελληνική αλλά και τη παγκόσμια οικονομική κρίση. Επιπλέον, υπάρχει ευρεία συναίνεση μεταξύ της Επιτροπής της Βασιλείας και των κεφαλαιαγορών για την επιβολή αυστηρότερων κανόνων ως προς την αποφυγή χρηματοπιστωτικών κρίσεων.

Στο τρίτο κεφάλαιο εμφανίζεται η τραπεζική εποπτεία, η αποτελεσματικότητα και η συμβολή της στην σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, η εξωτερική χρηματοδότηση των επιχειρήσεων που μπορεί να επηρεαστεί από τη τραπεζική εποπτεία, αλλά και άλλες μεταβλητές που μπορούν να χαρακτηρίσουν τη τραπεζική εποπτεία. Η τελευταία είναι βασική και απαραίτητη για τη σωστή χάραξη και λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Εμφανίζεται και ο ρόλος της νομισματικής πολιτικής ως παράγοντας επηρεασμού της τραπεζικής εποπτείας. Τέλος, γίνεται και παρουσίαση διεθνών στοιχείων της τραπεζικής εποπτείας, όπως έχουν παρατηρηθεί από προηγούμενες έρευνες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύεται η τραπεζική ρύθμιση και ο όρος του συστημικού κινδύνου που εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό στα τραπεζικά ιδρύματα και μπορεί να προκαλεί τους λεγόμενους “**τραπεζικούς πανικούς**” (bank run) στους καταθέτες. Επιπλέον, η έννοια του ανταγωνισμού είναι ένα στοιχείο που μπορεί να διαφοροποιήσει το ρυθμιστικό πλαίσιο των κανόνων, όχι πάντα προς το καλύτερο, αλλά εκτός της αστάθειας του τραπεζικού συστήματος που θα προκληθεί, να επιφέρει και διαφθορά στη γενικότερη κοινωνική ευημερία. Τέλος, παρουσιάζονται και στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διέπουν σημαντικά ζητήματα για τα ρυθμιστικά πλαίσια και πως αυτά εμφανίζονται κερδοφόρα στο τραπεζικό σύστημα.

Με την ολοκλήρωση των παραπάνω κεφαλαίων θα αποδοθούν τα συμπεράσματα της εργασίας με βάση τη χρησιμοποιούμενη αρθρογραφία, όπου είναι εφικτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ I, ΒΑΣΙΛΕΙΑ II ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ III

Αρκετές φαίνεται να είναι οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν σε πολλές χώρες σχετικά με τη τραπεζική εποπτεία και ρύθμιση, βασιζόμενες σε κανονισμούς των Συμφώνων της Τραπεζικής Εποπτείας Βασιλείας I, Βασιλείας II και Βασιλείας III.

Στα πλαίσια του δευτέρου κεφαλαίου και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με την εξέλιξη των Συμφώνων Βασιλεία I, Βασιλεία II και Βασιλεία III, θα αναφερθούν η εξελικτική πορεία τους, τα κύρια χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις τρεις Βασιλείες μεταξύ τους και θα παρουσιαστούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Επιπλέον, θα παρατεθεί και πρακτικά κατά πόσο η κάθε Βασιλεία έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίζει συστηματικά και μεθοδικά κάθε δυσκολία του τραπεζικού συστήματος. Αρχικά, ξεκινάμε με την έρευνα της Sbarcea (2014), όπου προτάθηκε μια προσέγγιση στην εξέλιξη και στις κύριες συμφωνίες διακυβέρνησης της διεθνούς τραπεζικής δραστηριότητας, δηλαδή η Βασιλεία I, η Βασιλεία II και η Βασιλεία III, εκφράζοντας τα κίνητρα για τα οποία έχουν εμφανιστεί και να δείξουν τις κύριες αλλαγές που πρέπει να γίνουν από τις εμπορικές τράπεζες για να διευκολυνθούν στις απαιτήσεις που επιβάλλονται.

Σε διεθνές επίπεδο, κύριες ανησυχίες που αφορούν τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου ξεκίνησαν από το 1974 με τη δημιουργία της Επιτροπής για τη Ρύθμιση και την Εποπτεία των Τραπεζικών Πρακτικών, επονομαζόμενη στη συνέχεια, η Επιτροπή Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας, όπου η ανάγκη ίδρυσης της Επιτροπής συνδέεται με τη χρηματοπιστωτική κρίση μέσω της οποίας σταθερά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συνέβαλλαν το 1973. Κατά τη περίοδο από τη δημιουργία της Επιτροπής της Τραπεζικής Εποπτείας, οι εργασίες της κατέληξαν σε έγγραφο σχετικά με τη τραπεζική εποπτεία και τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις:

- Η Συμφωνία του 1975 μέσω της οποίας ιδρύθηκαν οι γενικές αρχές της τραπεζικής εποπτείας.
- Το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988, ακολούθως τροποποιήθηκε από το Σύμφωνο της Βασιλείας II και το Σύμφωνο της Βασιλείας III.
- Η Συμφωνία του 1992 η οποία εμφανίστηκε να βελτιώνει τις προηγούμενες ρυθμίσεις της διεθνούς τραπεζικής.
- Οι Βασικές Αρχές για Αποτελεσματική Τραπεζική Εποπτεία του 1997, ένα έγγραφο που παραθέτει συγκεκριμένα επίπεδα για τη συνετή εποπτεία των τραπεζών.

2.1 ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ

Τρία από τα πιο σημαντικά έγγραφα που δημοσιεύτηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας και αυτά αποτελούν τη βάση συντονισμού των διεθνών δραστηριοτήτων είναι η Βασιλεία I (1988), η Βασιλεία II (2004) και η Βασιλεία III (2010). Αυτές οι συμφωνίες ορίζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του τραπεζικού κεφαλαίου, ένα μέτρο του βαθμού κινδύνου σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας, τους κανόνες, το ελάχιστο κεφάλαιο που πρέπει να διατηρηθεί από το πιστωτικό ίδρυμα για την κάλυψη των κινδύνων και την ανάλυση των μέτρων εποπτείας και πειθαρχίας της αγοράς.

2.1.1 Εξελικτική ανάλυση Βασιλειών I και II

Το Πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας αναφέρεται στα επίπεδα κεφαλαίου που επιβάλλονται στα πιστωτικά ιδρύματα και παρέχουν τα ακόλουθα:

- **Ορισμός του κεφαλαίου** όπως συντάσσει το βασικό κεφάλαιο και το συμπληρωματικό κεφάλαιο (αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 100% του βασικού κεφαλαίου).
- **Καθορισμός του βάρους του κινδύνου** των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών, αντίστοιχα: 0% -μηδενικός κίνδυνος, 20%- χαμηλός κίνδυνος, 50%- μεσαίος κίνδυνος και 100%- υψηλός κίνδυνος.
- **Η επάρκεια κεφαλαίου**, αντίστοιχα το ελάχιστο επίπεδο, όπου οι τράπεζες χρειάζεται να διατηρούν μεταξύ του κεφαλαίου και των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων, από τα επίπεδα κινδύνου. Η ελάχιστη αξία αυτού του δείκτη ποικίλει εξαρτώμενος από τη μέθοδο υπολογισμού, σημαίνοντας ότι πρέπει να είναι ελάχιστα 8% όταν εκφράζει τη συνολική αναλογία του κεφαλαίου (βασικό κεφάλαιο + επιπρόσθετο κεφάλαιο) και τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία από το επίπεδο κινδύνου ή τουλάχιστον το ελάχιστο 4% εάν αυτό υπολογίζεται σαν λόγος μεταξύ του βασικού κεφαλαίου και των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων.

Συνεπώς, μέσω αυτής της διεθνής συμφωνίας επιδιώχθηκε διεθνές επίπεδο για να συντηρεί το ελάχιστο επίπεδο της φερεγγυότητας των εμπορικών τραπεζών. Για

παράδειγμα, μια επιταχυνόμενη αύξηση στο χαρτοφυλάκιο δανείων (περιουσιακά στοιχεία που έχουν κίνδυνο 100%) πρέπει να συνοδεύεται από μια αύξηση στο κεφάλαιο επειδή μια μείωση στο δείκτη επάρκειας κεφαλαίου κάτω του 8% είναι μη υποστηριζόμενη από την εποπτική τραπεζική αρχή. Συνεπώς, μέσω αυτού του δείκτη στοχεύετε να συντηρεί η τράπεζα το κεφάλαιο στο ελάχιστο επιτρεπτό επίπεδο, αλλά συνήθως, αυτός ο λόγος υπερβαίνει το 8% στη τραπεζική πρακτική, μόνο για λόγους προσοχής από τους διαχειριστές των τραπεζών.

Μια σχετικά νέα προσέγγιση, σε διεθνές επίπεδο, όσον αφορά τον κίνδυνο που οι εμπορικές τράπεζες είναι εκτεθειμένες, είναι το **Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας II**, το οποίο στηρίζεται σε τρεις πυλώνες:

1. **Ελάχιστες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων**, όπου ο λόγος της κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να είναι τουλάχιστον 8%, υπολογιζόμενο ως ο λόγος μεταξύ των μετοχικών κεφαλαίων της τράπεζας και των περιουσιακών στοιχείων. Θεσπίζονται νέες μέθοδοι προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους. Τα περιουσιακά στοιχεία είναι σταθμισμένα σύμφωνα με τους τρεις κινδύνους:

- Πιστωτικός κίνδυνος.
- Κίνδυνος αγοράς.
- Λειτουργικός κίνδυνος.

2. **Η εποπτική διαδικασία για τη δραστηριότητα της τράπεζας**, που περιλαμβάνει:

- Εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης των ιδίων μετοχικών κεφαλαίων.
- Η εποπτική αρχή είναι υπεύθυνη για τη κατάσταση αξιολόγησης που διεξάγεται από τις τράπεζες.
- Βελτίωση της έκφρασης του επόπτη της τράπεζας.
- Ταχεία παρέμβαση εμποδίζοντας την εξασθένηση του κεφαλαίου.

Καθορίζονται ουσιαστικά, οι αρχές, τα κίνητρα και η διαδικασία όπου τα πιστωτικά ιδρύματα και ακολούθως η εποπτική αρχή, αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος.

3. **Πειθαρχία της αγοράς**, που απαιτεί πιο λεπτομερείς απαιτήσεις ανταπόκρισης από τη Κεντρική Τράπεζα και από το δημόσιο όσον αφορά τη δομή ιδιοκτησίας, τις εκθέσεις κινδύνου, τη κεφαλαιακή επάρκεια στο προφίλ

κινδύνου. Αυτές οι απαιτήσεις περιλαμβάνουν μεθοδική δημοσίευση των πληροφοριών (κάθε έξι μήνες από τις εθνικές τράπεζες και τριμηνιαία από τις διεθνώς ενεργές τράπεζες). Με αυτό τον τρόπο, παρέχεται στους ενδιαφερόμενους η δυνατότητα σύγκρισης τόσο της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων, της κεφαλαιακής και οργανωτικής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, παρέχοντας κίνητρο προς βελτίωση τους, όσο και των πρακτικών και μεθόδων που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές για την αντιμετώπιση.

Όσον αφορά τους τρεις πυλώνες του Συμφώνου της Βασιλείας II προσκομίζει ως νέα στοιχεία από τη Βασιλεία I, την επέκταση των σταθμισμένων κινδύνων, τη διαφοροποίηση της ελάφρυνσης του πιστωτικού κινδύνου μέσω της χρήσης παράγωγων χρηματοπιστωτικών μέσων, όπως συμβάσεις ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης (credit default swaps), ανταλλαγές συνολικής απόδοσης (total return swaps). Έτσι, η συγκεκριμένη προσέγγιση τονίζει το γεγονός ότι ο πιστωτικός κίνδυνος, αν και είναι ο κίνδυνος που μπορεί να επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στη τραπεζική δραστηριότητα δεν είναι ο μοναδικά σημαντικός, τόσο που οι απώλειες του κινδύνου εξαιτίας της μεταβλητότητας της τιμής συναλλάγματος, το επιτόκιο ή λόγω κάποιων τεχνικών ή ανθρώπινων λαθών πρέπει να συνυπάρχουν, και το κεφάλαιο πρέπει να είναι επαρκές και βασιζόμενο σε αυτούς τους κινδύνους.

Για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου, το Σύμφωνο της Βασιλείας II πρότεινε τρεις επιλογές εφαρμογής:

1. Η **“τυποποιημένη προσέγγιση”** (standardized approach), είναι παρόμοια με μια προτεινόμενη της Βασιλείας I, αλλά χρησιμοποιεί διαφορετικά μερίδια και ενδυναμώνει τη χρήση των χρηματοπιστωτικών μέσων για να περιορίζει το κεφάλαιο του πιστωτικού κινδύνου και να μειώνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.
2. Η **“προσέγγιση βασιζόμενη στην εσωτερική αξιολόγηση”** (foundation internal rating based-IRB approach), επιτρέπει οι τράπεζες να χρησιμοποιούν τα δικά τους συστήματα βαθμολόγησης, περιλαμβάνοντας τους δικούς της υπολογισμούς στη πιθανότητα εισαγωγής αφερεγγυότητας, αλλά οι απώλειες αναγράφονται όταν ο αντισυμβαλλόμενος εισπράττει αφερεγγυότητα που παρέχεται από το εποπτικό ίδρυμα.
3. Η **“προηγμένη προσέγγιση βασιζόμενη στην εσωτερική αξιολόγηση”** (advanced IRB approach), σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με την άφιξη του εποπτικού ιδρύματος.

Οι εποπτικές αρχές και οι μεγάλες χρηματοπιστωτικές ομάδες έχουν αναφέρει ότι εξαιτίας της ευθυγράμμισης με τη Βασιλεία II, θεωρούνται τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- Ο πιστωτικός κίνδυνος θα εκτιμηθεί από τις τράπεζες μέσω της χρήσης διαφορετικών υπολογιστικών μεθόδων (εσωτερικού συστήματος διαβάθμισης).
- Βελτίωση της διαχείρισης κινδύνου επεκτείνοντας τις περιοχές τους κάλυψης.
- Αύξηση της σταθερότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ύπαρξη ενός συνδέσμου μεταξύ επιβεβλημένου κινδύνου και κεφαλαίου.
- Οι τράπεζες θα θεωρούν το λειτουργικό κίνδυνο και το κίνδυνο αγοράς στις αξιολογήσεις τους.
- Επέκταση της πειθαρχίας της αγοράς.
- Οι Κεντρικές Τράπεζες θα έχουν τη σύνεση να αποφασίσουν εάν η τράπεζα έχει επαρκείς πηγές στη χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση.
- Ανάπτυξη νέων επαγγελματικών δομών για την αντιμετώπιση του ελέγχου του κινδύνου.
- Η διαφάνεια ρυθμίσεων θα απαιτεί τη παροχή πληροφοριών στο κοινό όσον αφορά τα επίπεδα των αποθεματικών, των κινδύνων και της διαχείρισης.

2.1.2 Σύγκριση Βασιλειών II και III

Αν και εκτιμήθηκε ότι, το Σύμφωνο της Βασιλείας II θα συνεισφέρει στη τραπεζική εποπτεία σχεδιαζόμενο να παρέχει ένα πιο σταθερό τραπεζικό σύστημα, υπήρξαν πολλές απόψεις μέσω των οποίων ασκήθηκε κριτική ότι μελλοντικά θα υπάρξουν αμφισβητήσεις και πιθανές κρίσεις.

Η προβολή των σκεπτικιστών όσον αφορά την ικανότητα της Βασιλείας II να παρέχει σταθερότητα για το διεθνές τραπεζικό σύστημα δεν άργησε να εμφανιστεί. Στο ξεκίνημα της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2008, με την Επιτροπή της Βασιλείας έχει εγκαθιδρύσει τη **Νέα Συμφωνία-Βασιλεία III** το Σεπτέμβριο του 2010.

Τα όρια της Βασιλείας II στα πλαίσια υπερατλαντικής κρίσης σχετίζονται με τις ακόλουθες απόψεις:

- Υποεκτίμηση της σημαντικότητας του συστημικού κινδύνου.

- Υπερεκτίμηση της πιστωτικής ικανότητας των ιδρυμάτων να μετρήσουν επακριβώς τους σημαντικούς κινδύνους.
- Υπερεκτίμηση της αληθινής φύσης της αξιολόγησης που παρέχεται από την αξιολόγηση των ιδρυμάτων στην απουσία κάποιων ελαχίστων επαγγελματικών επιπέδων και εποπτείας.
- Ανεπαρκής εικόνα των συνετών απαιτήσεων στο κίνδυνο ρευστότητας του χρηματοδοτικού συστατικού και της ανάκαμψης περιουσιακών στοιχείων.

Το κίνητρο εισαγωγής της Βασιλείας III βασίζεται στις ακόλουθες θεωρήσεις:

- Αρνητικά αποτελέσματα των τραπεζικών κρίσεων.
- Συχνότητα των τραπεζικών κρίσεων.
- Οφέλη της Βασιλείας III υπερέχουν σε αξία τα κόστη εφαρμογής της, επειδή ένα σταθερό τραπεζικό σύστημα είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της βιώσιμης ανάπτυξης με μακροπρόθεσμα οφέλη.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας III προτείνει να επιβάλλει υψηλότερα επίπεδα για βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού τομέα να απορροφήσει τις αιφνίδιες ταραχές από τους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς τομείς, καθώς και να λάβει μέτρα για να μειώσει τις μεταδοτικές επιρροές. Επίσης, στοχεύει να αναλύσει τις τράπεζες με συστημική σημαντικότητα, με σωστή διαχείριση των κινδύνων και αύξηση διαφάνειας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Πρακτικά, η Βασιλεία III θα σημαίνει αλλαγή της κεφαλαιακής δομής, ώστε να διασφαλίσει το ελάχιστο επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας, την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, την επιβολή ελάχιστου επιπέδου ρευστότητας και την εισαγωγή απαιτήσεων για μόχλευση.

2.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II, ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΔΥΣΜΕΝΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗ

Σε αυτή την ενότητα θα αναλυθεί ο ρόλος της Βασιλείας II, καθώς στοχεύει στη πληρέστερη απεικόνιση των αντιλαμβανόμενων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα

και τη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Επιπλέον, θα αναφερθούν οι εξωτερικές αξιολογήσεις για τη πιστοληπτική αξιολόγηση και το πρόβλημα της δυσμενούς επιλογής που δημιουργείται όταν ο εντολοδόχος δεν έχει τις απαραίτητες ικανότητες για να υπερασπιστεί τα συμφέροντα του εντολέα του. Σε αυτή τη περίπτωση, η ασυμμετρία πληροφόρησης υπάρχει πριν την επιλογή και ο εντολέας διαλέγει λάθος άτομο, είτε εξαιτίας της μη ικανότητάς του να επιλέξει σωστά, είτε εξαιτίας απόκρυψης στοιχείων, είτε λόγω παραπληροφόρησης.

Σύμφωνα με την έρευνα των Akhtar et. al (2008), αναλύθηκε η ανάπτυξη του Συμφώνου του Κεφαλαίου της Βασιλείας II και επικεντρώθηκαν στη χρήση εξωτερικών αξιολογήσεων στη τυποποιημένη προσέγγιση της Βασιλείας II.

Η εισαγωγή της Νέας Βασιλείας Κεφαλαίου έχει συζητηθεί ευρέως σε ολόκληρη την οικονομική κοινότητα. Αφενός, εγκρίθηκε ως απαραίτητο βήμα προς τη κατεύθυνση μιας υγιούς δημοσιονομικής ρύθμισης, λαμβάνοντας υπόψη την είσοδο στην αγορά τεχνολογικά προηγμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, μέσω και τεχνικών των τελευταίων δεκαετιών, καθώς και τη τάση προς τη παγκοσμιοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Αφετέρου, η Νέα Συμφωνία έχει επικριθεί, καθώς παρουσιάζει ορισμένες ευκαιρίες και προκλήσεις για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε ολόκληρο τον κόσμο. Αρχικά, η εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλείας II, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό, από τα καλά και αξιόπιστα δεδομένα πληροφοριών. Η Βασιλεία II απαιτεί επίσης από τις τράπεζες να έχουν καλώς λειτουργημένα, αποτελεσματικά και ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνων, τα οποία για μεγάλη μερίδα των τραπεζών, θα είναι μια αργή και δαπανηρή διαδικασία. Υποστηρίχθηκε επίσης ότι, η Βασιλεία II σχετίζεται με την προκυκλικότητα, διότι θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα έντονο επιχειρηματικό κύκλο σε μια οικονομία, ειδικά σε περιόδους ύφεσης, όταν οι τράπεζες θα περιορίσουν το δανεισμό ως αποτέλεσμα της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου των δανειοληπτών. Άλλες προκλήσεις, όπως η ευαισθησία για το κίνδυνο για τον εταιρικό τομέα και η εισαγωγή του λειτουργικού κόστους, θεωρούνται επίσης ως μια πιθανή απειλή για την οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, είναι το πρόβλημα της δυσμενούς επιλογής.

2.2.1 Από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II

Τα τελευταία 20 χρόνια, υπήρξε μια εισήγηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων από ένα ευρύ φάσμα χωρών. Η συγκεκριμένη αξιοποίηση ξεκίνησε με την υιοθέτηση ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων σε ορισμένες χώρες, όπως για παράδειγμα, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής το 1981, αλλά το 1988 με την εισαγωγή του Συμφώνου της Βασιλείας υιοθετήθηκαν κοινές ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις από την **“Ομάδα των 10 χωρών”** G-10 (Group of Ten), που αποτελούν έντεκα βιομηχανικές χώρες: Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και Ελβετία να διαδραματίζει το μικρότερο ρόλο. Σκοπός τους ήταν η διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα. Η ίδρυση της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε σε μία περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στο χώρο του συναλλάγματος με αποτέλεσμα την κατάρρευση του συστήματος που είχε υιοθετηθεί από ανεπτυγμένες χώρες το 1944 στο Breton Woods των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Αποτέλεσμα της κατάρρευσης ήταν η εμφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου. Σήμερα το Σύμφωνο εφαρμόστηκε περίπου σε 100 χώρες παγκοσμίως. Τα ελάχιστα κεφάλαια που θέσπισε το 1988 η Επιτροπή της Βασιλείας για τη τραπεζική εποπτεία σχεδιάστηκαν για να αυξήσουν την ασφάλεια και την αξιοπιστία του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και να θέσουν ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις τραπεζικές ρυθμίσεις.

Η Επιτροπή της Βασιλείας είχε δύο στόχους υιοθετώντας το Σύμφωνο Κεφαλαίου του 1988. Ο πρώτος στόχος αφορούσε την ενίσχυση της ευρωστίας και της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος με την ενθάρρυνση των διεθνών τραπεζικών οργανισμών να προωθήσουν τις κεφαλαιακές τους θέσεις. Ο δεύτερος στόχος ήταν να μειωθούν οι ανταγωνιστικές ανισότητες μεταξύ των διεθνών ενεργών τραπεζών εφαρμόζοντας μια τυποποιημένη προσέγγιση για όλους. Έτσι, η δομή προορίζονταν ως εξής:

- Αύξηση της ευαισθησίας του ρυθμιστικού κεφαλαίου στις διαφορές στα χαρακτηριστικά κινδύνου μεταξύ των τραπεζικών οργανισμών.
- Αφαίρεση ρητά των ανοιγμάτων του ισολογισμού κατά τη διάρκεια αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας .
- Μείωση των αντικινήτρων για την κατοχή ρευστών, χαμηλού κινδύνου περιουσιακών στοιχείων.

Η Βασιλεία I ήταν εξοικειωμένη με ένα κανόνα, των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Είχε εγκωμιαστεί για την επίτευξη των αρχικών της στόχων, αλλά επικρίθηκε εξαιτίας της χαμηλής ευαισθησίας των κινδύνων στις κεφαλαιακές απαιτήσεις, η οποία μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερη ανάληψη κινδύνων.

Από την άλλη μεριά παρατηρήθηκε ότι η Βασιλεία I είχε χάσει τη σημασία της για τους μεγαλύτερους τραπεζικούς οργανισμούς. Οι τρεις κύριοι λόγοι αφορούσαν:

- Είχε σοβαρές ελλείψεις όταν εφαρμοζόταν σε μεγαλύτερες οντότητες.
- Υπήρξε μια μετεξέλιξη στη τεχνική της διαχείρισης κινδύνων σε μεγαλύτερες τράπεζες.
- Ο τραπεζικός κλάδος είχε συρρικνωθεί όλο και περισσότερο.

Όσον αφορά τις διεθνώς ενεργές τράπεζες, η Βασιλεία I παρείχε μια περιορισμένη διαφοροποίηση στις βαθμίδες κινδύνου που μπορεί να οδηγήσουν σε παραπλανητική πληροφόρηση σχετικά με τη κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Επιπλέον, η περιορισμένη διαφοροποίηση μπορεί να δημιουργήσει κίνητρα για τις τράπεζες να ακολουθούν ανοίγματα για τα οποία η κεφαλαιακή απαίτηση είναι χαμηλότερη και να αποφεύγουν τα ανοίγματα με υψηλότερη κεφαλαιακή απαίτηση. Ως αποτέλεσμα της κεφαλαιακής αυθαιρεσίας, οι ελάχιστοι ρυθμιστικοί δείκτες κεφαλαίου των μεγαλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων μπορούν να γίνουν λιγότερο σημαντικοί. Επομένως, για τις τράπεζες αυτές η Βασιλεία I είναι ανεπαρκής, όσον αφορά τη μέτρηση του κινδύνου και την αξιολόγηση της κεφαλαιακής ισχύς των τραπεζών.

2.2.2 Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II

Για να αντιμετωπιστούν οι αντιληπτές ελλείψεις και οι διαρθρωτικές αδυναμίες της Βασιλείας I, αναπτύχθηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας II, ένα κανονιστικό πλαίσιο, που προσφέρει μια νεότερη και περιεκτικότερη προσέγγιση και μεθοδολογία για τον υπολογισμό του κεφαλαιακού κεφαλαίου του χρηματοπιστωτικού τομέα. Αναγνωρίζει, επίσης, τις εξελίξεις και τις καινοτομίες στις επιχειρήσεις, τις πολιτικές και τις δομές των τραπεζών και τη χρηματοοικονομική τεχνική και καινοτομία.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II έχει κάποια ξεχωριστά χαρακτηριστικά που αξίζει να αναφερθούν:

- Ευθυγραμμίζει το κεφάλαιο των τραπεζών με την καταγραφή των βασικών κινδύνων που αντιμετωπίζει.

- Είναι πιο λεπτομερές και ανώτερο όσον αφορά την κάλυψη και τις λεπτομέρειες.
- Έχει την ικανότητα να εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά νέα σύνορα διαχείρισης κινδύνου και δίνει ώθηση στην ανάπτυξη υγιών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, τα οποία αναμένεται να προωθήσουν την αποτελεσματικότητα και την συνετή κατανομή των πόρων.
- Θεωρείται ότι είναι ένα βασικό βήμα για τη μελλοντική διευθέτηση της τραπεζικής εποπτείας και την εξελικτική πορεία στη οποία προχωρεί ο τραπεζικός κλάδος.
- Έχει σχεδιαστεί για να καταστήσει τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων πιο εύρωστα και ευέλικτα όσον αφορά τις πολυπλοκότητες που προκύπτουν από το πλήθος νέων κινδύνων.

Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά καθιστούν τη Βασιλεία II πολύ πιο εξελιγμένη και θεωρείται ότι αποτελεί κατάλληλη απάντηση στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα των τραπεζικών βιομηχανιών και των χρηματοπιστωτικών αγορών στο σύνολό της.

Σε αντίθεση με τη Βασιλεία I, το Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας αποτελείται από τρεις πυλώνες:

1. Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.
2. Διαδικασία εποπτείας.
3. Πειθαρχία της αγοράς.

Και οι τρεις πυλώνες αλληλοσυνδέονται και αλληλοενισχύονται μεταξύ τους. Ο κανόνας των κεφαλαιακών απαιτήσεων που περιέχεται τόσο στη Βασιλεία I, όσο και τον πυλώνα 1 της Βασιλείας II, απαιτεί από τις τράπεζες να διατηρούν ένα ελάχιστο επίπεδο κεφαλαίου συναρτήσει του επιπέδου κινδύνου τους. Σε ένα κανόνα ευαίσθητο στο κίνδυνο, όσο υψηλότερα είναι τα περιουσιακά στοιχεία, τόσο υψηλότερο είναι το τμήμα εκείνων των περιουσιακών στοιχείων που πρέπει να χρηματοδοτηθούν με κεφάλαιο. Αν και η Βασιλεία I ήδη ενσωματώνει κάποια περιορισμένη ευαισθησία κινδύνου, ο πυλώνας 1 της Βασιλείας II αυξάνει σημαντικά την ευαισθησία του κινδύνου του κανόνα κεφαλαίου.

Ο πυλώνας 1, παρουσιάζει τον υπολογισμό των συνολικών ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για πιστώσεις, εκτιμήσεις αγοράς, εξασφαλίζοντας τον κίνδυνο.

Η διαδικασία εποπτείας, του πυλώνα 2, επικυρώνει τις εσωτερικές εκτιμήσεις των τραπεζών διασφαλίζοντας ότι έχει ληφθεί μέριμνα για το σύνολο των κινδύνων.

Ο πυλώνας 3, χρησιμεύει ως συμπλήρωμα των άλλων δύο πυλώνων απαιτώντας τη διαφάνεια της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για την προώθηση της πειθαρχίας της αγοράς.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας στον πυλώνα 1 υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τον ορισμό των εποπτικών κεφαλαίων και των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού και δεν πρέπει να είναι κατώτερος του 8%. Ενώ κάτι τέτοιο συμβιβάζεται με τη Βασιλεία I, το νέο πλαίσιο αναγνωρίζει τις νέες τεχνικές μείωσης του κινδύνου, μεταθέτοντας την έμφαση από το ρυθμιστικό πλαίσιο στο πλαίσιο του οικονομικού κεφαλαίου.

Συνεπώς, η Βασιλεία II δεν προωθεί υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αλλά επικεντρώνεται στην αποδοτική και αποτελεσματική κατανομή των κεφαλαίων, η οποία σε περίπτωση μεγαλύτερης κατανομής του κεφαλαίου, θα οδηγήσει σε μειωμένες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αλλά σε περίπτωση κακής διαχείρισης του κινδύνου ενδέχεται να προκύψουν κατασταλτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις.

2.2.3 Εξωτερικές αξιολογήσεις στη Βασιλεία II

Το κεφαλαιακό πλαίσιο της Βασιλείας II προβλέπει όπως προαναφέρθηκε μια προσέγγιση τριών πυλώνων για την ενίσχυση ενός ασφαλούς και υγιούς χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Με τους τρεις πυλώνες να συμπληρώνουν και να υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον, ο πρώτος πυλώνας έλαβε τη μεγαλύτερη προσοχή λόγω της άμεσης επίπτωσής του στη διαχείριση των κινδύνων και στις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες των τραπεζών.

2.2.3.1 Η τυποποιημένη προσέγγιση του πιστωτικού κινδύνου στη Βασιλεία II

Μια από τις δύο τυποποιημένες προσεγγίσεις που προτείνει στις τράπεζες η Επιτροπή της Βασιλείας για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο, ήταν η μέτρηση του κινδύνου με τυποποιημένο τρόπο, με τη βοήθεια εξωτερικών πιστωτικών αξιολογήσεων. Η Τυποποιημένη Προσέγγιση αυξάνει την ευαισθησία κινδύνου του κεφαλαιακού πλαισίου, αναγνωρίζοντας ότι διάφοροι αντισυμβαλλόμενοι στην ίδια κατηγορία δανείων παρουσιάζουν διαφορετικούς κινδύνους ως δανειολήπτες και ως εκ τούτου αντί να θέσει όλα τα εμπορικά δάνεια

στο καλάθι κινδύνου 100%, η προσέγγιση λαμβάνει υπόψη τη πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη.

2.2.3.2 Το δυσμενές πρόβλημα επιλογής

Το “**πρόβλημα της δυσμενούς επιλογής**” (adverse selection problem) προκύπτει από εκ των προτέρων συμβατικές ασύμμετρες πληροφορίες. Μια τράπεζα αντιμετωπίζει δυσμενείς επιλογές εάν η πιθανότητα ενός δανείου εξαρτάται από τον τύπο του δανειολήπτη και αν μια υψηλότερη τιμή για ένα δάνειο (δηλαδή το επιτόκιο) όχι μόνο προσελκύει λιγότερους δανειολήπτες αλλά προσελκύει και λιγότερο επιθυμητούς δανειολήπτες. Αυτός είναι ο τύπος των δανειοληπτών που επενδύουν σε έργα υψηλού κινδύνου και αντιμετωπίζουν υψηλότερη πιθανότητα αθέτησης. Υπό τη ρύθμιση της Βασιλείας, οι τράπεζες υποχρεούνται να χρηματοδοτούν τα δάνειά τους με ίδια κεφάλαια. Βάσει του Συμφώνου της Βασιλείας II, ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων εξαρτάται από το πιστωτικό κίνδυνο του δανειολήπτη, ο οποίος πρέπει να καθοριστεί από έναν οργανισμό αξιολόγησης και η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας από τον οργανισμό αντιστοιχίζεται σε σταθμισμένα βάρη τα οποία προσδιορίζονται εξωγενώς από την Επιτροπή της Βασιλείας.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας των Akhtar et. al (2008) κατέδειξαν ότι, η Βασιλεία II αναγνωρίζεται να είναι ένα απαραίτητο βήμα στην ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής ρύθμισης και εποπτείας. Η μετάβαση από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II έχει επιφέρει πιο περίπλοκο σύστημα αξιολόγησης κινδύνων, μετριασμού και διαχείρισης και έχει προσφέρει καινοτόμες και εξελιγμένες προσεγγίσεις στη χρηματοπιστωτική βιομηχανία. Παρόλο που το Νέο Σύμφωνο έχει αποδειχθεί να είναι πιο ευέλικτο στην αξιολόγηση κινδύνων, ο σχεδιασμός του τοποθετεί κάποιες προκλήσεις για τις τράπεζες που υιοθετούν αυτές τις προσεγγίσεις. Αυτό είναι αληθές για τις τράπεζες υπό την επίβλεψη της τυποποιημένης προσέγγισης, η οποία πρέπει να χρησιμοποιεί εξωτερικές πιστωτικές βαθμολογήσεις για να αξιολογεί τους σταθμισμένους κινδύνους για τους αντισυμβαλλόμενους. Οι τράπεζες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της λανθασμένης επιλογής σε δανειζόμενους που δεν βρίσκονται σε κίνδυνο και ενδέχεται να αποφασίζουν να εκμεταλλευτούν 100% το σταθμισμένο κίνδυνο και τελικά λαμβάνουν φθηνότερα δάνεια ενώ την ίδια στιγμή εκθέτουν την τράπεζα σε πιστωτικό κίνδυνο. Εφόσον οι τράπεζες δεν μπορούν να αναγνωρίσουν την αληθινή ποιότητα των δανειζόμενων χρειάζεται να εφαρμόσουν κάποια προφύλαξη και να μετριάσουν τον κίνδυνο με τεχνικές που θα μειώσουν την έκθεση του κινδύνου.

2.3 ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Στα πλαίσια της Βασιλείας II και όσον αφορά τις αναμενόμενες μεταβολές του Συμφώνου, θα αναφερθούν οι ρυθμιστικές πιέσεις με βάση τα διευθυντικά στελέχη των τραπεζών που θα εξομαλύνουν ουσιαστικά τα εισοδήματα και θα μειώσουν τη ανάληψη επικίνδυνων ενεργειών.

Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Lim και Yong (2016), εξέτασε τις επιδράσεις του αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας II, με βάση τη διακριτική συμπεριφορά των διευθυντών των τραπεζών και πιο συγκεκριμένα την εξομάλυνση του εισοδήματος και την πρόβλεψη για μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Καθώς οι αναθεωρημένοι κανόνες ασκούν μεγαλύτερη ρυθμιστική πίεση στην εταιρική παρά στη λιανική τραπεζική λειτουργία, η πρόβλεψη αφορούσε στη μείωση λήψης επικίνδυνων ενεργειών ή στην αύξηση της ομαλοποίησης του εισοδήματος.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II θέτει μεγαλύτερη έμφαση στο κίνδυνο ευαισθησίας των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας σε σύγκριση με το Σύμφωνο της Βασιλείας I του 1988. Στόχος της Βασιλείας II ήταν να δεσμεύει τις τράπεζες στη λήψη επικίνδυνων ενεργειών, επιβάλλοντας υψηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις σε τράπεζες με υψηλού κινδύνου περιουσιακά στοιχεία. Καθώς οι τράπεζες δημιουργούν μια ανταλλαγή σε εισπράξεις και κινδύνους ποικίλων ενεργειών, αυτές μπορούν να δεσμεύουν κεφάλαιο σε περισσότερο ή λιγότερο επικίνδυνες ενέργειες σε ανταπόκριση των προτεινόμενων αλλαγών της Βασιλείας II.

Προηγούμενες έρευνες τραπεζών παρουσίασαν ότι τα διευθυντικά στελέχη των τραπεζών έχουν το κίνητρο να απασχολούν σε τρεις τύπους προαιρετικής συμπεριφοράς.

Πρώτον, τα διευθυντικά στελέχη των τραπεζών είναι επιρρεπείς στη διαχείριση κεφαλαίων, γιατί η ορθή διαχείριση κεφαλαίου είναι σημαντική στην απόφαση αποτελεσματικής λειτουργίας της τράπεζας. Πιο συγκεκριμένα, αυτοί μειώνουν

(αυξάνουν) τη πρόβλεψη για μη εξυπηρετούμενα δάνεια όταν ο λόγος της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών είναι υψηλός (χαμηλός).

Δεύτερον, τα διευθυντικά στελέχη των τραπεζών έχουν κίνητρο να διεξάγουν μια ομαλοποιημένη συμπεριφορά στο εισόδημα, που σημαίνει, να μειώσουν (αυξήσουν) τη πρόβλεψη για μη εξυπηρετούμενα δάνεια όταν στη τρέχουσα περίοδο το εισόδημα είναι χαμηλό (υψηλό).

Τρίτον, τα στελέχη μπορούν επίσης να διεξάγουν προαιρετική συμπεριφορά σε μελλοντικά κέρδη. Έτσι, αυξάνεται η πρόβλεψη για μη εξυπηρετούμενα δάνεια όταν αυτοί προσδοκούν ότι το μελλοντικό εισόδημα θα είναι υψηλό.

Τοποθετώντας πιο αυστηρές κεφαλαιακές απαιτήσεις και αυστηρότερη παρακολούθηση των ριψοκίνδυνων τραπεζών, ο στόχος των κανόνων της Βασιλείας II ήταν να διορθώσει τη σοβαρή αδυναμία του Συμφώνου της Βασιλείας I, που είναι, η αποτυχία της να διακρίνει μεταξύ των επιπέδων του πιστωτικού κινδύνου σε εμπορικά και βιομηχανικά δάνεια. Σύμφωνα με τη Βασιλεία I, όλα τα εμπορικά δάνεια, ανεξαρτήτως πιστωτικής ιδιότητας, προσδιορίζουν 100% βάρος κινδύνου.

Οι κανονισμοί της Βασιλείας II από την άλλη μεριά, λαμβάνουν υπόψη τις διαφορές στην αξιολόγηση πίστωσης των δανειακών τραπεζών. Συνεπώς, η Βασιλεία II αναμένεται να μειώσει τα ριψοκίνδυνα κίνητρα των τραπεζών. Τα εμπορικά τραπεζικά συστήματα παρουσιάζονται γενικά πιο επικίνδυνα από τα λιανικά τραπεζικά συστήματα. Η αυξανόμενη ρυθμιστική πίεση μπορεί να επηρεάσει εταιρικά τραπεζικά στελέχη που είτε να μειώνουν τις ριψοκίνδυνες ενέργειες, είτε να διεξάγουν καλύτερη εξομάλυνση εισοδήματος, μειώνοντας τη μεταβλητότητα των κερδών και τον αντιλαμβανόμενο κίνδυνο. Τα διευθυντικά στελέχη των εταιρικών τραπεζικών συστημάτων με χαμηλή αναλογία επάρκειας κεφαλαίου χρειάζεται να διατηρούν ριψοκίνδυνες ενέργειες για να συντηρούν τη συνεχή ροή των εσόδων τους. Έτσι, οποιαδήποτε μείωση αυτών των δραστηριοτήτων θα επηρεάσει αρνητικά τα κέρδη και θα συρρικνωθεί η βάση κερδών της τράπεζας.

Οι κανονισμοί της Βασιλείας II επιβάλλουν μία πιο έμπειρη προσδιοριστική δομή στις τράπεζες σε σύγκριση με τους κανόνες της Βασιλείας I. Αυτοί οι κανόνες απαιτούν οι τράπεζες να αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων τους και τις θέσεις κινδύνου με μεγαλύτερη ακρίβεια.

2.3.1 Αλλαγές στο ρυθμιστικό πλαίσιο με βάση τη Βασιλεία III

Οι κανονισμοί της Βασιλείας II έχουν επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές στο τραπεζικό ρυθμιστικό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, επιβάλλουν πιο ακριβείς κανόνες καταμέτρησης κινδύνου όπου επηρεάζουν και τη λιανική τραπεζική και την εμπορική τραπεζική. Ως αποτέλεσμα των αλλαγών που επέδρασαν από το 1988 του Συμφώνου της Βασιλείας I, υπάρχουν αρκετές προσεγγίσεις όπου οι τράπεζες μπορούν να αποτιμήσουν τους πιστωτικούς κινδύνους στο χαρτοφυλάκιο των δανείων τους.

- Τυποποιημένη προσέγγιση.
- Θεμελιώδης προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης.
- Προηγμένη προσέγγιση βάσει εσωτερικών αξιολογήσεων.

Συνολικά, η ευαισθησία κινδύνου και η αυστηρότητα του υπολογισμού του κεφαλαίου έχουν αυξηθεί υπό τους κανονισμούς της Βασιλείας II σχετικά με τη Βασιλεία I. Έτσι, οι λειτουργίες των τραπεζών βρίσκονται υπό μεγαλύτερη ρυθμιστική πίεση. Οι τροποποιήσεις εκτίμησης κινδύνου στο Σύμφωνο της Βασιλείας II επηρεάζουν το λιανικό και το εμπορικό τραπεζικό τομέα διαφορετικά.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II συμφωνεί ότι η λιανική τραπεζική έκθεση και τα δάνεια διασφαλιζόμενα από περιουσίες κατοίκων χρησιμοποιώντας την τυποποιημένη προσέγγιση είναι σταθμισμένα με βάση τον κίνδυνο 75% και 35% αντίστοιχα.

Στα συμπεράσματα της ανωτέρω έρευνας από τους Lim και Yong (2016), προτάθηκε ότι τα διευθυντικά στελέχη των εταιρικών τραπεζών σε ασθενέστερες τράπεζες με χαμηλή αναλογία κεφαλαιακής επάρκειας διεξάγουν εξομάλυνση εισοδήματος σε μεγαλύτερο βαθμό σε χρονική περίοδο της Βασιλείας II, από τους ομόλογούς τους σε ισχυρότερες τράπεζες, πιθανότατα εξαιτίας των αυστηρότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων που επιβάλλονται στην εμπορική και επενδυτική τραπεζική από τις ρυθμιστικές αλλαγές. Επιπλέον, βρέθηκε ότι τα διευθυντικά στελέχη των εταιρικών τραπεζών σε τράπεζες με χαμηλή αναλογία κεφαλαιακής επάρκειας έχουν μειωμένη την επικαιρότητα στη πρόβλεψη για ζημιά των δανείων τους. Τέλος, η αγορά αντέδρασε πιο αρνητικά στις τράπεζες με ισχυρή εταιρική τραπεζική έκθεση, σε σύγκριση με αυτές με μεγαλύτερη λιανική τραπεζική έκθεση στη περίοδο της Βασιλείας II. Τράπεζες οι οποίες είναι επηρεαζόμενες από τους κεφαλαιακούς κανονισμούς μπορεί να συμμετάσχουν σε τέτοια διακριτική συμπεριφορά ως εξομάλυνση του εισοδήματος και καθυστερημένη αναγνώριση των ζημιών από δάνεια. Ο εταιρικός τραπεζικός τομέας αντιμετωπίζει ρυθμιστικούς κινδύνους ως αποτέλεσμα

της εφαρμογής της Βασιλείας II. Για την εξάλειψη αυτών των κινδύνων, φαίνεται ότι οι διευθυντές οι οποίοι εποπτεύουν την επιχειρηματική τραπεζική επιχείρηση των ασθενέστερων τραπεζών δεσμεύουν δραστηριότητες εξομάλυνσης εισοδήματος και καθυστερημένη αναγνώριση ζημιών.

2.4 ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II: ΒΕΛΤΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΙΓΜΑΤΟΣ

Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας όπως αναφέρθηκε, αποτέλεσε ουσιαστικά την πρώτη προσπάθεια αντιμετώπισης των βασικών χρηματοοικονομικών κινδύνων από τις τράπεζες. Παρά τα θετικά αποτελέσματα του πρώτου Συμφώνου, υπήρξαν κάποια κενά, με αποτέλεσμα κάποιες τράπεζες να αναλαμβάνουν κινδύνους που απείχαν από τους κανόνες της κεφαλαιακής επάρκειας. Λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες συνθήκες στο χρηματοοικονομικό χώρο η Επιτροπή εξέδωσε νέα πρόταση, αναθεωρημένου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας, γνωστό ως Βασιλεία II, δομώντας και τους τρεις πυλώνες που την απαρτίζουν.

Με βάση την έρευνα των Decamps et. al (2002), η συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση του Συμφώνου της Βασιλείας II βασίζεται σε τρεις πυλώνες:

- Μια νέα απαίτηση κεφαλαιακής επάρκειας.
- Εποπτική ανασκόπηση.
- Πειθαρχία της αγοράς.

Εξετάστηκαν οι καταστάσεις σύμφωνα με τις οποίες η πειθαρχία της αγοράς μπορεί να μειώσει την ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση που χρειάζεται για να εμποδίσει τον ηθικό κίνδυνο. Από τη μία πλευρά, η προσφυγή σε πειθαρχία της αγοράς ορθώς δικαιολογείται από επιχειρήματα κοινής λογικής σχετικά με την αυξανόμενη πολυπλοκότητα των τραπεζικών δραστηριοτήτων και την αδυναμία των τραπεζικών εποπτικών αρχών να παρακολουθούν λεπτομερώς τις δραστηριότητες αυτές. Είναι συνεπώς θεμιτό να ενθαρρυνθεί η παρακολούθηση των τραπεζών από επαγγελματίες επενδυτές και οικονομικούς αναλυτές ως συμπλήρωμα της τραπεζικής εποπτείας.

Οι τράπεζες έχουν τη μοναδική δυνατότητα να επιλέγουν και να παρακολουθούν επενδύσεις με θετική καθαρή παρούσα αξία και να τις χρηματοδοτούν σε μεγάλο βαθμό με καταθέσεις.

Η ρευστοποίηση των τραπεζών είναι δαπανηρή λόγω της ατελούς μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών.

Η έλλειψη κινήτρων για τη παρακολούθηση από τον τραπεζίτη, δημιουργεί αρνητική παρούσα αξία των επενδύσεών του. Η έλλειψη αυτών των κινήτρων δημιουργείται όταν η τράπεζα δεν κεφαλαιοποιείται επαρκώς. Έτσι, οι συνθήκες συμβατότητας των κινήτρων δημιουργούν την ανάγκη για ρυθμιστική αρχή, δρώντας εκ μέρους των καταθετών. Έτσι, θα περιορίσει τη μόχλευση της τράπεζας και θα επιβάλλει το κλείσιμο πολύ πριν η καθαρή αξία των περιουσιακών της στοιχείων γίνει αρνητική.

Στα συμπεράσματα που δόθηκαν από τους Decamps et. al (2002), ερμηνεύτηκε ο πρώτος πυλώνας (απαίτηση κεφαλαιακής επάρκειας) ως όριο κλεισίματος και όχι ως ένα έμμεσο μέσο επηρεασμού της κατανομής του ενεργητικού της τράπεζας. Ακολουθώντας, η πειθαρχία της αγοράς (τρίτος πυλώνας) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να μειώσει αυτό το όριο κλεισίματος, ειδικά εάν υπάρχει κίνδυνος ρυθμιστικής ανοχής. Τέλος, προτάθηκε ότι, οι εποπτικές αρχές μπορούν να διαμορφώνουν την ένταση των παρεμβάσεών τους σύμφωνα με αξιόπιστα μηνύματα που διαδίδονται από τις τιμές αγοράς των τίτλων που εκδίδουν οι τράπεζες. Ωστόσο, δύο προειδοποιήσεις είναι επιθυμητές: η **άμεση πειθαρχία της αγοράς** μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο εάν οι εποπτικές αρχές των τραπεζών προστατεύονται από πολιτικές παρεμβάσεις και η **έμμεση πειθαρχία της αγοράς** δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό οποιοσδήποτε συνθήκες, δεδομένου ότι οι τιμές της αγοράς γίνονται ασταθείς σε περιόδους κρίσης. Αυτό δείχνει ότι, οι προτάσεις της Βασιλείας II φαίνονται να είναι επικίνδυνα ανεπαρκείς. Πρέπει, επίσης, να εφαρμοστούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις του εποπτικού συστήματος, προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των τραπεζικών εποπτικών αρχών από τις πολιτικές δυνάμεις καθώς και η ορθή συμπεριφορά κατά τη διάρκεια των φαινομενικών κρίσεων.

2.5 ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Βασική παράμετρος επηρεασμού για τη ορθή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος αποτελεί το μέγεθος της τράπεζας καθώς περιορίζει τις πιθανότητες πτώχευσης της τράπεζας και επηρεάζει την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, γιατί το μέγεθος των κεφαλαίων αυξάνει και επακόλουθα μειώνει την απόδοση του μετοχικού κεφαλαίου.

Ακολουθώντας με την έρευνα των Hakenes και Schnabel (2010), αναλύθηκε η σχέση μεταξύ του μεγέθους των τραπεζών και της ανάληψης κινδύνων κάτω από το πλαίσιο του Συμφώνου της Βασιλείας II. Πολύ πριν από την τρέχουσα κρίση και πριν από την έναρξη του Συμφώνου της Βασιλείας II το 2007, τόσο οι ακαδημαϊκοί όσο και οι πολιτικοί ενέκριναν το νέο κανονισμό. Πολλοί σχολιαστές ήταν σκεπτικοί εάν ο κανονισμός θα συνέβαλλε στην αύξηση της σταθερότητας στον τραπεζικό τομέα. Επιπλέον, ακαδημαϊκοί επέκριναν ότι η νέα συμφωνία παραβίαζε την ενδογένεια του κινδύνου και θα μπορούσε να έχει προκυκλικά αποτελέσματα. Στη πραγματικότητα, όλα αυτά τα προβλήματα φαίνεται να συνέβαλλαν στη σοβαρότητα της τρέχουσας κρίσης.

Ο κανονισμός λειτουργίας της Βασιλείας II απευθείας αποσταθεροποίησε τις τράπεζες επειδή τους επιτράπηκε να μειώσουν τα κεφάλαιά τους. Ωστόσο, εξαιτίας των υψηλών πάγιων εξόδων για την εφαρμογή της **“προσέγγισης της εσωτερικής διαβάθμισης”** (internal ratings based approach), δεν ήταν όλες οι τράπεζες ικανές να μειώσουν τα επίπεδα κεφαλαίων τους στον ίδιο βαθμό, οδηγώντας σε ανταγωνιστική στρέβλωση στο τραπεζικό τομέα. Τέτοιες ανησυχίες οδήγησαν το συνέδριο να αναβάλει την εφαρμογή της Βασιλείας II και να αναπτύξει ένα τροποποιημένο πλαίσιο της κεφαλαιακής ρύθμισης. Υποστήριζαν ότι οι εν λόγω στρεβλώσεις ανταγωνισμού ήταν ανησυχητικές όχι μόνο από την άποψη της πολιτικής ανταγωνισμού αλλά και από την άποψη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, διότι αύξαναν τον συνολικό κίνδυνο στο τραπεζικό τομέα. Το πρόβλημα προέκυψε από το δικαίωμα της τράπεζας να επιλέξει μεταξύ της **“τυποποιημένης προσέγγισης”** (standardized approach) και της **“προσέγγισης εσωτερικής διαβάθμισης”** (internal ratings based approach), καταλήγοντας έτσι σε ασύμμετρη μεταχείριση μικρών και μεγάλων τραπεζών από τον κανονισμό της ρύθμισης. Η εφαρμογή της προσέγγισης εσωτερικής διαβάθμισης απαιτούσε υψηλές αρχικές επενδύσεις σε τεχνολογίες διαχείρισης υψηλού κινδύνου, οι οποίες ενδεχόμενα να απέτρεπαν τις μικρές τράπεζες από το να επιλέξουν τη προσέγγιση της εσωτερικής διαβάθμισης. Τότε μόνο οι μεγάλες τράπεζες επωφελούνταν από τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ασφαλή δάνεια στην προσέγγιση της εσωτερικής διαβάθμισης. Αυτό τους έδινε ένα ανταγωνιστικό

πλεονέκτημα σε σύγκριση με τις μικρές τράπεζες. Καταλήγει τελικά να είναι μειωμένα τα μερίδια αγοράς των μικρών τραπεζών λόγω του έντονου ανταγωνισμού στην αγορά των καταθέσεων και στην αύξηση της ανάληψης κινδύνων από τις μικρές τράπεζες. Έτσι, μια επιλεκτική προσέγγιση με εσωτερικές διαβαθμίσεις μπορεί να μειώσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Έρευνες υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες που είναι εκλέξιμες για τη προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης έχουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη παροχή δανείων χαμηλού κινδύνου, επειδή η προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης έχει χαμηλές απαιτήσεις κεφαλαίου. Ωστόσο, οι λιγότερο προηγμένες τράπεζες έχουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη παροχή δανείων υψηλού κινδύνου, επειδή η τυποποιημένη προσέγγιση έχει χαμηλές απαιτήσεις κεφαλαίου.

Αυτό καταλήγει στη κατάταξη των δανειζόμενων σε:

- Υψηλού κινδύνου δανειζόμενοι λαμβάνουν κεφάλαιο χρηματοδότησης από μη προηγμένες τράπεζες.
- Χαμηλού κινδύνου δανειζόμενοι λαμβάνουν κεφάλαιο χρηματοδότησης από προηγμένες τράπεζες.

Στην έρευνα των Hakenes και Schnabel (2010), δόθηκε έμφαση στα αποτελέσματα του ηθικού κινδύνου επειδή κύριος σκοπός των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι να παρέχουν κίνητρα για συνετή τραπεζική συμπεριφορά. Τα πορίσματα απαιτούν μια αναδιάρθρωση της τραπεζικής ρύθμισης όπου απομακρύνει την ασύμμετρη μεταχείριση των μεγάλων και μικρών τραπεζών και καταλήγει στη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Μία πρόταση για το πώς να τροποποιηθεί η τραπεζική ρύθμιση υπό το πρίσμα της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι να υποβάλλουμε μεγάλους συστημικούς θεσμούς σε υψηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις παρά μικρότερες τράπεζες να εσωτερικεύσουν εξωτερικότητες από τις αποτυχίες των τραπεζών. Τέτοια κεφαλαιακή επιβάρυνση επίσης θα εξισορροπήσει τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού της επιλεκτικής προσέγγισης με εσωτερικές διαβαθμίσεις όπου οι μεγάλες τράπεζες υποβάλλουν χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις, ενώ υπερασπίζονται τα πλεονεκτήματα της προσέγγισης εσωτερικής διαβάθμισης.

2.5.1 Το κεφαλαιακό σύμφωνο της Βασιλείας II

Η ανάλυση της έρευνας των Hakenes και Schnabel (2010), αναφέρθηκε στη μια και συγκεκριμένη, αναμφισβήτητη, τη πιο σημαντική πτυχή του Συμφώνου της Βασιλείας II, τη βελτίωση της ευαισθησίας του κινδύνου για την κεφαλαιακή απαίτηση στο πιστωτικό κίνδυνο. Αντί να ταξινομεί τα περιουσιακά στοιχεία σε ευρείες κατηγορίες κινδύνου όπως στη Συμφωνία της Βασιλείας του 1988, το Σύμφωνο της Βασιλείας II προβλέπει ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις εξαρτώνται άμεσα από τις εξωτερικές ή εσωτερικές αξιολογήσεις του οφειλέτη. Ωστόσο, η ανάγκη πληροφορίας είναι τόσο έντονη όπου μόνο το υποσύνολο των τραπεζών είναι ικανό να παρέχει με αξιοπιστία την απαραίτητη πληροφορία. Συνεπώς, η Συμφωνία υποδεικνύει ότι οι τράπεζες έχουν δύο ξεχωριστές επιλογές για να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το πιστωτικό κίνδυνο.

Πρώτον, την τυποποιημένη προσέγγιση και **δεύτερον** τη προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης. Με τη προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης, οι τράπεζες μπορούν να επιλέξουν τη θεμελίωση ή τη προηγμένη προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης, η οποία βασίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στην εσωτερική πληροφορία.

Όπως και σε παλαιότερη συμφωνία, οι τράπεζες πρέπει να συντηρούν ένα δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας τουλάχιστον 8%. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ορίζεται ως το ρυθμιστικό κεφάλαιο διαιρούμενο με τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία.

Η **τυποποιημένη προσέγγιση**, είναι παρόμοια με παλαιότερο Σύμφωνο της Βασιλείας. Τα περιουσιακά στοιχεία ταξινομούνται σε διαφορετικές εποπτικές κατηγορίες, γεγονός που δημιουργεί διαφορετικούς συντελεστές στάθμισης. Σε αντίθεση με παλαιά συμφωνία η τυποποιημένη προσέγγιση συνιστά τη χρήση εξωτερικών αξιολογήσεων, εάν υπάρχουν, και προσδιορίζει τα βάρη κινδύνου για διαφορετικές κατηγορίες αξιολόγησης. Στις περισσότερες περιπτώσεις το βάρος κινδύνου είναι 100%. Σε πολλές χώρες δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου εξωτερικές αξιολογήσεις για ένα μεγάλο μέρος των εταιρικών δανείων. Συνεπώς, ισχύει το 100% του βάρους κινδύνου. Ομοίως, δεν υπάρχουν εξωτερικές αξιολογήσεις για τα ανοίγματα λιανικής. Ωστόσο, τα δάνεια που υπόκεινται τώρα σε μειωμένα βάρη κινδύνου είναι μόνο 75%.

Στη **προσέγγιση εσωτερικής αξιολόγησης**, τα βάρη των κινδύνων εξαρτώνται από την εξωτερική και την εσωτερική αξιολόγηση του κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων. Οι τράπεζες εκτιμούν τα χαρακτηριστικά κινδύνου όπως είναι η πιθανότητα αθέτησης βάσει των εσωτερικών τους δεδομένων. Αυτές οι εκτιμήσεις χρησιμεύουν ως εισροές για τους τύπους συντελεστών στάθμισης που καθορίζει η Επιτροπή της

Βασιλείας. Τα ανοίγματα λιανικής έχουν πολύ μικρότερο συντελεστή στάθμισης σε σχέση με τα εταιρικά ανοίγματα.

Και οι δύο προσεγγίσεις περιέχουν ειδικές διατάξεις σχετικά με το δανεισμό συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης. Πρώτον, υπό σταθερές συνθήκες, δάνεια σε συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως λιανικά δάνεια στις δύο προσεγγίσεις, ωφελούμενα από χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Επιπρόσθετα, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης επιτρέπει μια σταθερή προσαρμογή μεγέθους για την έκθεση σε συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης. Κάτι τέτοιο μειώνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Έτσι, ο δανεισμός συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης είναι συγκεκριμένα ευνοούμενος στη προσέγγιση εσωτερικής αξιολόγησης, ο οποίος ενισχύει την ασύμμετρη χρήση σε μεγάλες και μικρές τράπεζες στο Σύμφωνο της Βασιλείας II.

Τελικά, το Σύμφωνο της Βασιλείας II περιέχει ένα ευρύ κατάλογο ελάχιστων απαιτήσεων όπου η τράπεζα έχει να ολοκληρώσει για να είναι νόμιμη για τη προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης. Συνεπώς, η εισαγωγή της προσέγγισης εσωτερικής αξιολόγησης απαιτεί υψηλά σταθερά κόστη, τα οποία ενδέχεται να αποτρέψουν μικρότερες και μη προηγμένες τράπεζες στο να χρησιμοποιήσουν τη συγκεκριμένη προσέγγιση. Επιπλέον, η έλλειψη επαρκών ιστορικών δεδομένων ενδέχεται να κάνει τη χρήση της προσέγγισης μη πρακτική για μικρότερες τράπεζες. Σε καμία περίπτωση οι μικρές τράπεζες δεν επωφελούνται από τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για σχετικά ασφαλή έκθεση.

2.5.2 Προσέγγιση εσωτερικής διαβάθμισης: Το δικαίωμα επιλογής

Κύρια υπόθεση ήταν ότι όλες οι τράπεζες πρέπει να υιοθετήσουν τη προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης. Ωστόσο, το Σύμφωνο της Βασιλείας II δεν προχώρησε σε αυτή τη διαδικασία. Αντί αυτού επιτρέπει στις τράπεζες να επιλέξουν μεταξύ της τυποποιημένης και της προσέγγισης εσωτερικής αξιολόγησης. Αυτό το δικαίωμα επιλογής αλλάζει το προσδιορισμό της ρύθμισης. Η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης επιτρέπει τις μεγάλες τράπεζες να προσφέρουν υψηλότερο επιτόκιο καταθέσεων. Εάν οι μεγάλες τράπεζες δεν έχουν ακόμα φτάσει το κρίσιμο επιτόκιο κατάθεσης, αυξάνουν τις τιμές τους επειδή οι επενδύσεις γίνονται πιο επικερδείς. Βέβαια, οι μικρές τράπεζες αυξάνουν τις τιμές τους σε αντίδραση των μεγάλων

τραπεζών. Ωστόσο, η αύξηση του επιτοκίου των μεγάλων τραπεζών είναι μεγαλύτερη. Ως αποτέλεσμα, οι μεγάλες τράπεζες αυξάνουν τα μερίδια αγοράς τους εις βάρος των μικρών τραπεζών. Η αύξηση του ανταγωνισμού αναγκάζει μόνο τις μικρές τράπεζες να αυξήσουν τα επιτόκια καταθέσεων και να στραφούν σε επικίνδυνα έργα. Συνεπώς, η μεγάλη τράπεζα αποτρέπεται από την αύξηση του επιτοκίου καταθέσεων λόγω της αυξανόμενης κεφαλαιακής απαίτησης.

2.5.3 Το κεφάλαιο ως αποθεματικό έναντι ζημιών

Η κεφαλαιακή ρύθμιση επηρεάζει επίσης τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα άμεσα μέσω της επίπτωσής της στα αποθέματα των τραπεζών έναντι ζημιών. Πράγματι, τα χαμηλά επίπεδα κεφαλαίων θεωρούνται ως ένας από τους λόγους της ευπάθειας των τραπεζών κατά τη τρέχουσα κρίση. Τα ρυθμιστικά κεφάλαια δεν αποτελούν ρυθμιστικό στοιχείο για τις ίδιες τις τράπεζες επειδή δεν επιτρέπεται να αντλούν κεφάλαια για τη κάλυψη ζημιών και επομένως δεν μπορούν να λειτουργήσουν όταν το κεφάλαιό τους πέσει κάτω από τις ρυθμιστικές απαιτήσεις. Παρόλα αυτά, το τραπεζικό κεφάλαιο χρησιμεύει ως αποθεματικό για τους πιστωτές των τραπεζών και τελικά για τον φορολογούμενο. Είναι συνεπώς λογικό τα υψηλότερα επίπεδα κεφαλαίου να αυξήσουν την ανθεκτικότητα ενός τραπεζικού συστήματος στο σύνολό του.

Τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου άρθρου, των Hakenes και Schnabel (2010), αποκαλύπτουν ότι το Σύμφωνο της Βασιλείας II βλάπτει τις μικρές τράπεζες και ενδέχεται να καταλήξει σε αύξηση του συνολικού κινδύνου της οικονομίας. Λόγω του υψηλού πάγιου κόστους από την υλοποίηση, είναι πιθανό ότι μόνο οι μεγάλες τράπεζες επιλέγουν τη προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης. Τότε οι μικρές τράπεζες δεν επωφελούνται από τις χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις για ασφαλή δάνεια. Αυτό στρεβλώνει τον ανταγωνισμό, ευνοώντας τις μεγαλύτερες τράπεζες των οποίων οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και συνεπώς το οριακό κόστος μειώνονται κατά την υιοθέτηση της προσέγγισης εσωτερικής αξιολόγησης. Οι μεγάλες τράπεζες αυξάνουν το επιτόκιο των καταθέσεων για να προσελκύουν περισσότερες καταθέσεις και για να αξιοποιούν την υψηλότερη αποδοτικότητα των επενδύσεων.

Ο αυστηρότερος ανταγωνισμός για τις καταθέσεις προκαλεί στις μικρές τράπεζες αύξηση των μεριδίων τους προκειμένου να ανακτήσουν μερικά από τα μερίδια αγοράς τους. Σε αυτό το υψηλότερο ποσοστό, οι μικρές τράπεζες μπορεί να προτιμούν μια

επικίνδυνη στρατηγική επένδυσης πέραν μιας ασφαλούς. Τρία συστατικά διασφαλίζουν τα αποτελέσματα:

- Η ύπαρξη του προβλήματος του ηθικού κινδύνου όσον αφορά τις επιλογές κινδύνου των τραπεζών.
- Ο ατελής ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών.
- Τα ίδια κεφάλαια που είναι ακριβότερα από άλλες πηγές αναχρηματοδότησης.

Μια ευαίσθησία υψηλότερου κινδύνου των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις μικρότερες τράπεζες μετριάζει την ανταγωνιστική στρέβλωση. Ωστόσο, αυτό δεν είναι εφικτό σε χώρες εκτός από τις Ηνωμένες Πολιτείες λόγω της έλλειψης εξωτερικών αξιολογήσεων για πολλούς δανειολήπτες. Μια τέτοια προσέγγιση είναι πιθανό να μειώσει το συνολικό κεφάλαιο στην οικονομία ακόμα περισσότερο από ότι το Σύμφωνο της Βασιλείας II που θα μπορούσε να κάνει το χρηματοπιστωτικό σύστημα ακόμη λιγότερο σταθερό. Σε αντίθεση, οι προσαυξήσεις κεφαλαίου για τις μεγάλες, συστημικές τράπεζες, έχουν τη δυνατότητα να εξαλείφουν τις στρεβλώσεις ανταγωνισμού αυξάνοντας ταυτόχρονα το συνολικό κεφάλαιο. Ωστόσο, αμφισβητήθηκε ότι το Σύμφωνο της Βασιλείας II μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη ρυθμιστικής δέσμευσης από τις μεγάλες τράπεζες που φαίνεται να είναι οι κύριοι δικαιούχοι του κανονισμού της Βασιλείας II. Συνεπώς, η προσπάθεια για να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών ενδέχεται να αντιμετωπιστεί με αντίδραση.

2.6 ΒΑΣΙΛΕΙΑ II ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ: ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Έχοντας αναφερθεί στα κυριότερα στοιχεία που αποτελούν το Σύμφωνο της Βασιλείας II, ακολούθως κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί ότι η νομισματική πολιτική

επηρεάζει ως ένα βαθμό τη δανειοδότηση των τραπεζών. Επιπροσθέτως, θα αναφερθεί κατά πόσο τα πρότυπα της κεφαλαιακής βάσης επηρεάζονται από τις τράπεζες και κατά συνέπεια επηρεάζουν το καθεστώς της νομισματικής πολιτικής.

Σύμφωνα με τους Nachane et. al (2006), η Επιτροπή της Βασιλείας στη Τραπεζική Εποπτεία βρίσκεται στη διαδικασία αναθεώρησης του Συμφώνου του 1988 με το Νέο Σύμφωνο να κατοχυρώνεται το 2006. Δηλώθηκε ότι το ανανεωμένο Σύμφωνο θα καταλήξει σε συμμετρικές διαφορές στην αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής αλλάζοντας τη τραπεζική δανειοδότηση, εξαρτώμενη από ένα αριθμό παραγόντων, περιλαμβάνοντας εάν οι τράπεζες είναι δεσμευμένες από τα επίπεδα κεφαλαιακού κινδύνου, τη πιστωτική ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών και τη σχετική ρευστότητα του ισολογισμού των τραπεζών.

Η δομή και οι λειτουργίες έχουν εξελιχθεί ραγδαία κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών. Ο αυξημένος ανταγωνισμός συνδυασμένος με τις δύσκολες χρηματοπιστωτικές συνθήκες στις αρχές του 1980, πίεσαν τα περιθώρια κέρδους των τραπεζών και τις αναλογίες κεφαλαίου και στις αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ανησυχίες σχετικά με τη διεθνή συναγωνιστικότητα των εμπορικών τραπεζών ανάγκασαν τη ρυθμιστική κοινότητα να ανταποκριθεί με διεθνή Συμφωνία που ήταν η δημιουργία της Βασικής αναλογίας Κινδύνου Κεφαλαιακής Επάρκειας της Βασιλείας.

Ο πρωταρχικός σκοπός του Συμφώνου ήταν όχι μόνο να επεκτείνει το διεθνές τραπεζικό σύστημα, αλλά επίσης να προωθήσει συνθήκη σύγκλισης των εθνικών κεφαλαιακών επιπέδων, ώστε να υπάρχει εξομάλυνση ανταγωνιστικής ανισότητας μεταξύ των τραπεζών των χωρών. Από τις αρχές του 1988, το Σύμφωνο ήταν αντικείμενο κριτικής, καθώς έπρεπε να διευκολύνει τις τραπεζικές πρακτικές και το ρυθμιστικό καθεστώς των χωρών με ποικίλα νόμιμα συστήματα, κανόνες επιχείρησης και κύριες θεσμικές δομές. Οι επικρίσεις αφορούσαν κατά κύριο λόγο την αδυναμία του Συμφώνου να λάβει επαρκώς υπόψη το βαθμό μείωσης της έκθεσης στο κίνδυνο που μπορεί να επιτευχθεί με τη διαφοροποίηση και την αυθαίρετη και μη διακριτική βαθμονόμηση ορισμένων πιστωτικών κινδύνων.

Εν όψει αυτών και άλλων επικρίσεων που προέκυψαν λόγω της σημαντικής τεχνολογικής προόδου στο τραπεζικό τομέα, η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε τον Ιούνιο του 1999 ένα Νέο Πλαίσιο Κεφαλαιακής Επάρκειας που θα περιλαμβάνει τρεις κύριους πυλώνες:

1. Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, βάσει συντελεστών ρύθμισης που προορίζονται να ευθυγραμμιστούν περισσότερο με οικονομικούς κινδύνους σε σχέση με το Σύμφωνο του 1988.
2. Εποπτική επανεξέταση, που έθεσε βασικά πρότυπα για την εποπτεία των τραπεζών για να ελαχιστοποιήσει το ρυθμιστικό σύστημα διαιτησίας.
3. Η πειθαρχία της αγοράς, που προβλέπει μεγαλύτερο επίπεδο γνωστοποίησης και προτύπων διαφάνειας από το τραπεζικό σύστημα.

Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας προέβη σε αναθεωρημένη έκδοση του Συμφώνου του 1988, με τα αναθεωρημένα πρότυπα ώστε να ισχύουν για τις μεγάλες διεθνώς ενεργές τράπεζες. Αναγνωρίζοντας ότι τα κεφαλαιακά πρότυπα με βάση τον κίνδυνο πρέπει να εξελιχθούν μαζί με τις μεταβολές στις χρηματοπιστωτικές αγορές και τη βελτίωση της μέτρησης και διαχείρισης κινδύνων από τις τράπεζες, ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του αναθεωρημένου Συμφώνου είναι να ευθυγραμμιστούν στενότερα οι ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις με τους υποκειμενικούς πιστωτικούς κινδύνους στις δραστηριότητες της τράπεζας, μειώνοντας έτσι τις στρεβλώσεις που υπάρχουν στο τρέχον Σύμφωνο.

Όπως παρατηρήθηκε από τη (Bank for International Settlements) Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (2004), **“η Επιτροπή προσπάθησε να καταλήξει σε σημαντικά υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις ευαίσθητες σε κινδύνους, οι οποίες είναι εννοιολογικά υγιείς και ταυτόχρονα να λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τωρινών εποπτικών και λογιστικών συστημάτων σε επιμέρους χώρες”**. Αυτό πρέπει να επιτευχθεί εν μέρει με την ενσωμάτωση των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας σε ρυθμιστικά κεφαλαιακά πρότυπα και με την προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων που βασίζονται σε κινδύνους στις συγκεκριμένες απαιτήσεις ώστε να μεταβάλλεται καθώς αλλάζουν οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις των υποκείμενων δανειστικών οντοτήτων.

Μοντέλα όπως αυτών των Chamí και Cosimano (2001) και Van den Heuvel (2002) **“υπογράμμισαν τη σχέση μεταξύ νομισματικής πολιτικής και τραπεζικού κεφαλαίου, διαπιστώνοντας ότι οι μεταβολές στη νομισματική πολιτική μεταβάλλουν τη κερδοφορία των τραπεζών, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει το τραπεζικό κεφάλαιο και το δανεισμό”**. Εναλλακτικά, βάσει της υπόθεσης του τραπεζικού δανεισμού, η νομισματική πολιτική έχει άμεση επίδραση στη παροχή δανείων από τα τραπεζικά ιδρύματα, τουλάχιστον εν μέρει, με αντιστρεπτές καταθέσεις. Αντίθετα, ο Stein (1998), σημειώνει ότι, **“το τραπεζικό κεφάλαιο**

ενδέχεται να μετριάσει δυσμενή προβλήματα επιλογής. Σε περίπτωση συσταλτικής νομισματικής πολιτικής, οι τράπεζες με περιορισμένη κεφαλαιακή επάρκεια είναι λιγότερο πιθανό να αυξήσουν την έκδοση εξαργυρωμένων καταθέσεων και πιθανότερο να μειώσουν το δανεισμό, καθιστώντας έτσι τη νομισματική πολιτική πιο ισχυρή”. Ωστόσο, κεντρική ιδέα σε όλες αυτές τις θεωρίες είναι ότι, η νομισματική πολιτική επηρεάζει είτε άμεσα, είτε έμμεσα, τη χορήγηση τραπεζικών δανείων και η βάση αυτής της σχέσης μπορεί να επηρεαστεί, τουλάχιστον, από τα ρυθμιστικά κεφαλαιουχικά πρότυπα.

2.6.1 Απεριόριστες και περιορισμένες τράπεζες

Υποθέτοντας ότι οι τράπεζες δεν περιορίζονται από τα πρότυπα κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει κινδύνου, μπορεί να αποδειχθεί ότι η μεταβολή του τραπεζικού επιτοκίου επηρεάζει τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου της τράπεζας.

Η αύξηση του επιτοκίου, θα αυξήσει την έκδοση προθεσμιακών καταθέσεων από τις τράπεζες, καθώς οι τράπεζες επιδιώκουν να αντικαταστήσουν τα απολεσθέντα κεφάλαια λόγω της μείωσης των καταθέσεων όψεως. Η αύξηση του πρώτου αντισταθμίζει την πτώση των τελευταίων, οδηγώντας σε συνολική αύξηση των καταθέσεων. Λόγω της συρρίκνωσης των υποχρεώσεων, οι τράπεζες θα μειώσουν τα περιουσιακά στοιχεία ως απάντηση στην αύξηση του τραπεζικού επιτοκίου. Ειδικότερα, η μείωση των καταθέσεων ζήτησης θα οδηγήσει σε συρρίκνωση των αποθεματικών, με τον αντίκτυπο στους τίτλους να είναι αβέβαιοι. Οι Kishan και Oriela (2000), “υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες που δεν είναι περιορισμένες από τα ρυθμιστικά κεφαλαιακά πρότυπα ή εναλλακτικά κατέχουν μεγάλο χαρτοφυλάκιο τίτλων σε σχέση με τα αποθεματικά, θα είναι θετικές, καταλήγοντας στη μείωση της κατοχής τίτλων σε ανταπόκριση της αύξησης του τραπεζικού επιτοκίου. Παρά τις μεταβολές των τίτλων και την αύξηση των προθεσμιακών καταθέσεων, οι τράπεζες θα μειώσουν τα δάνεια σε ανταπόκριση μιας περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, με το μέγεθος της μείωσης να καθορίζεται από τη ευαισθησία των καταθέσεων όψεως, των προθεσμιακών καταθέσεων και των δανείων”.

Εναλλακτικά, οι τράπεζες μπορούν να περιοριστούν από τα αναθεωρημένα πρότυπα κεφαλαιακής βάσης βάσει κινδύνου. Συλλογικά, τα αποτελέσματα για τις τράπεζες με

περιορισμένη κεφαλαιακή επάρκεια συνάδουν με την άποψη ότι η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών είναι κρίσιμη για να εξηγήσει τις διατομεακές διαφορές των τραπεζών στις αλλαγές της νομισματικής πολιτικής. Η ενσωμάτωση των κεφαλαιακών προτύπων βάσει του κινδύνου φαίνεται να είναι ασύμμετρη. Η σχετική ρευστότητα των περιουσιακών χρεογράφων των τραπεζών και η πιστωτική ποιότητα των δανείων είναι επίσης κρίσιμα στοιχεία για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η τράπεζα ανταποκρίνεται στις αλλαγές της νομισματικής πολιτικής.

Τράπεζες που δεν είναι περιορισμένες θα αλλάζουν τα δάνεια, τα αποθεματικά και τις καταθέσεις προς την αντίθετη κατεύθυνση, όπως η μεταβολή του τραπεζικού επιτοκίου, ενώ η ανταπόκριση των προθεσμιακών καταθέσεων τους θα είναι προς την ίδια κατεύθυνση της μεταβολής του τραπεζικού επιτοκίου. Από την άλλη πλευρά, οι περιορισμένες τράπεζες από τις κεφαλαιακές απαιτήσεις θα αλλάξουν τα αποθεματικά και τις καταθέσεις τους προς την αντίθετη κατεύθυνση από την αλλαγή του τραπεζικού επιτοκίου, ενώ η ανταπόκριση των δανείων δεν είναι σαφή.

Τα αποτελέσματα της μελέτης των Nachane et. al (2006), έχουν συνέπειες για τη διεξαγωγή της νομισματικής πολιτικής. Ειδικότερα, υποδεικνύει ότι αν η νομισματική πολιτική μπορεί να καταστεί περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματική όσον αφορά τα τραπεζικά δάνεια, εξαρτάται περισσότερο από το εάν οι τράπεζες περιορίζονται βάσει του αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας. Το πιο σημαντικό όμως, είναι ότι η ανάλυση δείχνει πως η επίδραση μια συστατικής νομισματικής πολιτικής θα μετριαστεί σημαντικά, υπό την προϋπόθεση ότι το ποσοστό των απεριόριστων τραπεζών σε σχέση με τις περιορισμένες τράπεζες στο σύστημα είναι σημαντικά υψηλό.

Τα πορίσματα της συγκεκριμένης μελέτης των Nachane et. al (2006) αποκάλυψαν ότι, η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής να επηρεάσει τον τραπεζικό δανεισμό διαφέρει ανάλογα με το εάν οι τράπεζες περιορίζονται από τα πρότυπα κεφαλαιακής βάσης ή όχι. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής για τον επηρεασμό του δανεισμού εξαρτάται επίσης από την πιστωτική ποιότητα των δανείων και των τίτλων των τραπεζών και της ρευστότητας των ισολογισμών της τράπεζας. Τελικά, η σχετική ρευστότητα των ισολογισμών των περιορισμένων τραπεζών και η πιστωτική ποιότητα των δανείων και των τίτλων των τραπεζών είναι κρίσιμα στοιχεία για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι τράπεζες ανταποκρίνονται στις αλλαγές της νομισματικής πολιτικής.

2.7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ: ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΛΟΓΙΑΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΜΑΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Η έννοια της μόχλευσης στη παρούσα κατάσταση περιγράφει την ικανότητα της τράπεζας να χρησιμοποιεί τα σταθερά έξοδα με βάση τον τρόπο χρηματοδότησης, ώστε να ενισχύσει τα κέρδη που απορρέουν στους μετόχους της. Πιο συγκεκριμένα, αφορά τη χρήση δανειακών κεφαλαίων με σκοπό την απόδοση ιδίων κεφαλαίων. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνονται να καλυφθούν οι υποχρεώσεις της τράπεζας και να μην οδηγηθεί σε πτώχευση. Ωστόσο, σε περίπτωση που υπάρξει αρνητική χρηματοοικονομική μόχλευση στο τραπεζικό σύστημα, εμφανίζεται ο λεγόμενος **“τραπεζικός πανικός”** ή **“μαζική άρση καταθέσεων”** (bank run), όπου ένας υψηλός αριθμός τραπεζικών πελατών ανασύρει τις καταθέσεις και συνεπώς μια τέτοια διαδικασία μπορεί να αποσταθεροποιήσει την τράπεζα σε σημείο πτώχευσης. Βέβαια, το Σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙΙ προσπαθεί να αποτρέψει αυτή τη πιθανότητα με βάση το νόμο της αναλογίας μόχλευσης.

Σύμφωνα με την έρευνα της Dermine (2014), ένα νέο επιχείρημα για την απαίτηση μόχλευσης του Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙΙ προτάθηκε: η ανάγκη να περιορίζει το κίνδυνο τη μαζικής άρσης καταθέσεων όταν υπάρχει ατελής πληροφόρηση στην αξία των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας. Για τη προφύλαξη και τον έλεγχο των δανειζόμενων, οι τράπεζες παρέχουν ασφάλεια ρευστότητας με την ανακούφιση της άρσης των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων. Η διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου και η μειωμένη πιθανότητα έλλειψης δανείου το οποίο οδηγεί στη μείωση του ρυθμιστικού κεφαλαίου της Βασιλείας ΙΙΙ θα έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνει την πιθανότητα της μαζικής ανάληψης των καταθέσεων. Η αρχή της αναλογίας μόχλευσης θέτει ένα επίπεδο στη Βασιλεία ΙΙΙ αναλογίας σταθμισμένου κεφαλαίου σε κίνδυνο, επιτρέποντας το περιορισμό αυτού του κινδύνου.

Η τραπεζική ρύθμιση του κεφαλαίου καθορίστηκε από την Επιτροπή Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας προσπαθώντας να μετρήσει την επικινδυνότητα ισολογισμών των τραπεζών και να διορθώσει το ποσό του κεφαλαίου που χρειάζεται, περιορίζοντας την πιθανότητα έλλειψης στο επιθυμητό επίπεδο εμπιστοσύνης.

Υπό τη ρύθμιση τραπεζικού κεφαλαίου της Βασιλείας I το 1988, το κεφάλαιο χρειάζεται να συσσωρεύσει ένα χαρτοφυλάκιο δανείου σε ελάχιστα περιουσιακά στοιχεία 8%, οποιαδήποτε και αν είναι η επικινδυνότητα των τραπεζικών δανείων ή ο βαθμός διαφοροποίησης του πιστωτικού κινδύνου. Η ρύθμιση κεφαλαιακού κινδύνου της Βασιλείας II, υιοθετήθηκε τον Ιούνιο του 2004 και απευθυνόταν σε ένα τύπο που αντιλαμβάνεται καλύτερα το πιστωτικό κίνδυνο. Η δομή περιλαμβάνει τρεις πυλώνες:

1. **Τη ρύθμιση κεφαλαίου.** Απαιτεί το τραπεζικό κεφάλαιο να καλύπτει ετησίως απώλειες πίστωσης με επίπεδο εμπιστοσύνης 99.9%.
2. **Την επίβλεψη του τραπεζικού επόπτη.** Ο βαθμός διαφοροποίησης πιστωτικού κινδύνου από τους επόπτες τραπεζών που μπορεί να προσαρμόζουν την επάρκεια κεφαλαιακών απαιτήσεων.
3. **Την αποκάλυψη πληροφόρησης.**

Στα συμπεράσματα της Dermine (2014), παρατηρήθηκε ότι, οι καταθέτες που δεν γνωρίζουν τη κατανομή του κινδύνου του ενεργητικού που επέλεξε η τράπεζα πιστεύουν ότι, οι πραγματικές απώλειες δανείων ενδέχεται να διαφέρουν από τις δηλωμένες ζημιές από δάνεια. Ελλιπής πληροφόρηση σχετικά με τις πραγματικές απώλειες δανείων αυξάνουν το κίνδυνο μαζικών αναλήψεων καταθέσεων, ζητώντας περισσότερα κεφάλαια. Επιπλέον, η κεφαλαιακή ελάφρυνση, η οποία προκαλείται από την αύξηση της διαφοροποίησης ή της χαμηλότερης πιθανότητας αθέτησης δανείων, οδηγεί σε μεγαλύτερη πιθανότητα μαζικής άρσης καταθέσεων. Αυτό οφείλεται στη φύση του πιστωτικού κινδύνου και στη μορφή της συνολικής κατανομής πιθανοτήτων απώλειας δανείων.

Σε περιόδους οικονομικής ευημερίας που χαρακτηρίζονται από χαμηλές πιθανότητες αδυναμίας δανεισμού και χαμηλής συσχέτισης του λόγου μόχλευσης, απαιτείται ο λόγος μόχλευσης για τον περιορισμό του κινδύνου των μαζικών αναλήψεων καταθέσεων. Επιπρόσθετα εργαλεία πολιτικής, πέραν της ασφάλισης των καταθέσεων, για να μειωθεί η πιθανότητα ανάληψης των καταθέσεων είναι, η αποκάλυψη αξιόπιστων πληροφοριών, η συμβατική επιλογή να επεκταθεί η διάρκεια της κρίσης, η ταχεία και διορθωτική διαδικασία για την αύξηση του κεφαλαίου και η πρόσβαση των φερέγγυων τραπεζών στις Κεντρικές Τράπεζες. Η αυστηρή εφαρμογή ενός δείκτη κάλυψης ρευστότητας με 100% υποστήριξη από ασφαλή ρευστά περιουσιακά στοιχεία θα περιορίσει τις μαζικές άρσεις καταθέσεων, αλλά επίσης θα αναιρέσει μια σημαντική λειτουργία των τραπεζών, τη δημιουργία ρευστών απαιτήσεων βασιζόμενη σε μη ρευστά περιουσιακά στοιχεία.

2.8 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ: ΕΝΤΟΠΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΔΑΝΕΙΟΥ

Η λειτουργία της Βασιλείας ΙΙΙ έχει αποδειχθεί ότι είναι ιδιαίτερα καθοριστική για την τραπεζική σταθερότητα, για αυτό το λόγο και τα επιτόκια δανεισμού και η ποσότητά τους χρειάζεται να λειτουργούν με σύνεση και αποτελεσματικά για την αποτροπή αφερεγγυότητας της τράπεζας και συνεπώς οικονομικής μεγέθυνσης.

Η συγκεκριμένη μελέτη του Gavala (2015), είχε ως κύριο αντικείμενο σχολιασμό την Επιτροπή της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας και δημοσίευσε έγγραφο της Βασιλείας ΙΙΙ απαριθμώντας μέτρα εστιαζόμενα σε βελτιώσεις στον ορισμό του ρυθμιστικού κεφαλαίου, της εισαγωγής του λόγου μόχλευσης σαν υποστήριξη για τον κίνδυνο κεφαλαιακής απαίτησης, του εμπλουτισμού της κάλυψης κινδύνου μέσω βελτιώσεων στη μεθοδολογία για να μετράει τον ισοδύναμο πιστωτικό κίνδυνο και τα επίπεδα ρευστότητας. Υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αυξάνουν το οριακό κόστος χρηματοδότησης της τράπεζας, καταλήγοντας σε υψηλότερες εκτιμήσεις δανειοδότησης.

Η διαδικασία καθοδήγησης της Βασιλείας ΙΙΙ δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας το 2010 έχοντας ως σκοπό τις βελτιώσεις μεταξύ ρυθμιστικών θεμάτων, τον εμπλουτισμό χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την εξακρίβωση της αναλογίας μόχλευσης. Όλα τα παραπάνω θα διευκολύνουν τη βελτίωση των τεχνικών διαχείρισης κινδύνου και τη μέτρηση ρευστότητας σε κατάσταση κινδύνου. Υπάρχουν διάφορες μελέτες που έχουν χειριστεί τις επιπτώσεις των κεφαλαιακών απαιτήσεων επί της τραπεζικής απόδοσης. Κάποιες από αυτές έψαξαν το βαθμό στον οποίο τα επίπεδα κεφαλαιακών απαιτήσεων επηρεάζουν την αποδοτικότητα των εμπορικών τραπεζών. Για παράδειγμα ο Rojas-Suarez (2002), διαφώνησε ότι, **“τα επίπεδα κεφαλαίου δεν βρέθηκαν να επεκτείνουν τις τράπεζες στις ανερχόμενες από την αφάνεια χώρες”**, όταν οι Chiuri et. al (2002) βρήκαν ότι,

“η επιβολή των κεφαλαιακών απαιτήσεων βρέθηκε να μειώνει το χρηματοπιστωτικό απόθεμα”. Για να βοηθήσουν να αποτραπούν οι αρνητικές μακροοικονομικές επιπτώσεις, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έπρεπε να ρυθμιστούν βαθμιαία. Επιπλέον, όταν η τράπεζα αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο μέσω αύξησης κεφαλαιακών μεριδίων, ο κίνδυνος της πτώχευσης μειώνεται αξιοσημείωτα.

Όπως διακηρύσσει και η (Bank International Settlements) Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (2010), “**υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις θα αυξάνουν το οριακό κόστος δανείων των τραπεζών εάν το οριακό κόστος του κεφαλαίου είναι μεγαλύτερο από το οριακό κόστος των καταθέσεων**”. Αυτό σημαίνει ότι το κόστος δανεισμού ενδέχεται να είναι υψηλότερο σε περίπτωση που το κόστος χρηματοπιστωτικού αποθέματος γίνει υψηλότερο από το κόστος χρηματοπιστωτικού χρέους. Υπό αυτές τις συνθήκες μπορεί να μειωθεί η χρηματοπιστωτική αξία της τράπεζας και φυσικά θα μειώσει κάθε πρόβλεψη για οικονομική μεγέθυνση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ:

ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Βασική αναφορά στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται αρχικά, στο ρόλο της τραπεζικής εποπτείας, στα πλαίσια ελέγχου και εξάλειψης του τραπεζικού κινδύνου και στους μηχανισμούς μείωσης της πιθανότητας αστάθειας του τραπεζικού κινδύνου.

Οι Delis και Staikouras (2010), ερεύνησαν το ρόλο της τραπεζικής εποπτείας στον έλεγχο του τραπεζικού κινδύνου. Η τραπεζική εποπτεία μετράται όσον αφορά τα αποτελέσματα της μέτρησης, με επιτόπιους ελέγχους και έρευνες. Εξετάστηκε, η συνδυασμένη επίδραση της αποτελεσματικής εποπτείας και της τραπεζικής ρύθμισης, υπό τη μορφή κεφαλαιακών απαιτήσεων και απαιτήσεων πειθαρχίας της αγοράς στο τραπεζικό κίνδυνο. Με αυτό τον τρόπο βρέθηκε ότι η αποτελεσματική εποπτεία και οι απαιτήσεις πειθαρχίας της αγοράς είναι σημαντικοί και συμπληρωματικοί μηχανισμοί για τη μείωση της αστάθειας των τραπεζών. Κάτι τέτοιο έρχεται σε αντίθεση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που αποδείχθηκαν μάταιες για τον έλεγχο του τραπεζικού κινδύνου, ακόμα και όταν συμπληρώνονται με μεγαλύτερο όγκο επιτόπιων ελέγχων και ερευνών.

Πράγματι, σύμφωνα με το δεύτερο πυλώνα της Βασιλείας II, οι επιτόπιοι έλεγχοι αποτελούν ουσιώδες στοιχείο της εποπτικής εξέτασης, σε συνεννόηση με την εφαρμογή κατάλληλων κυρώσεων στις περιπτώσεις που αποκαλύπτονται παραβιάσεις του νόμου. Οι επιτόπιοι έλεγχοι, επιτρέπουν ιδίως την έγκαιρη ανίχνευση των ελλείψεων διαχείρισης και την ανεξάρτητη επαλήθευση τόσο της ποιότητας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, όσο και της αξιοπιστίας των πληροφοριών που παράγουν οι τράπεζες. Ως εκ τούτου, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι οι επιτόπιοι έλεγχοι θεωρούνται βασικά εργαλεία για τη διασφάλιση της σταθερότητας του συστήματος.

Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων έδειξαν ότι ο αντίκτυπος των επιτόπιων ελέγχων σε διάφορα μέτρα τραπεζικού κινδύνου είναι μη γραμμικός. Αντίθετα, οι δράσεις επιβολής ασκούν μια γραμμικά αρνητική επίπτωση στο κίνδυνο. Επομένως, είναι σαφές ότι, τα άμεσα μέτρα εποπτικής αποτελεσματικότητας συνδέονται αρνητικά με τον τραπεζικό κίνδυνο. Στρέφοντας τη προσοχή στην αλληλεπίδραση μεταξύ της τραπεζικής ρύθμισης, της εποπτείας και του κινδύνου, δημιουργούνται δύο συμπεράσματα για την κανονιστική και εποπτική χάραξη πολιτικής.

Πρώτον, φαίνεται ότι η ρύθμιση της διαφάνειας ασκεί σημαντική πειθαρχική επίπτωση στο τραπεζικό κίνδυνο, τόσο άμεσα, όσο και σε συνδυασμό με την αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία.

Δεύτερον, τα αποτελέσματα αποτυγχάνουν να δημιουργήσουν μια παρόμοια συσχέτιση μεταξύ των τραπεζών για τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας, γενικά. Η κεφαλαιακή ρύθμιση είτε άμεσα, είτε μέσω της αποτελεσματικής εποπτείας της, δεν περιορίζει τους τραπεζικούς κινδύνους αλλά επηρεάζει μόνο τις τράπεζες που κατέχουν επίπεδο κεφαλαίου πολύ κοντά στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

3.1 ΤΟ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

Ο Wu (1969) ήταν μεταξύ των πρώτων που σημείωσαν ότι, “η κριτική των τραπεζικών εξεταστών για επιχειρηματικά δάνεια είναι αρκετά ακριβής, προσφέροντας εκ των προτέρων ένα καλό μέτρο ποιότητας των δανείων”. Αρκετές μελέτες των Berger et.al (2000), Bhattacharya et.al (2002) επικεντρώθηκαν, “στο προγνωστικό και διορθωτικό χαρακτήρα των τραπεζικών ελέγχων σχετικά με την ποιότητα των δανείων. Στόχος τους ήταν να καταλήξουν στο γενικό συμπέρασμα ότι οι επιτόπιοι έλεγχοι ασκούν πειθαρχική εξουσία στις τράπεζες με τρεις τρόπους”.

- **Πρώτον**, αναγκάζουν τη παραγωγή ακριβέστερων οικονομικών εκθέσεων.
- **Δεύτερον**, ενισχύουν τη πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης των πορισμάτων ελέγχου.
- **Τρίτον**, βελτιώνουν την εποπτική πειθαρχία, καθώς οι διαπιστώσεις των ελεγκτών μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την εφαρμογή διορθωτικών μέτρων από τις εποπτικές αρχές.

3.1.1 Η σχέση τραπεζικής σταθερότητας, εποπτικής αποτελεσματικότητας και τραπεζικής ρύθμισης

Η αυξημένη διαφάνεια και η συναφής ενισχυμένη πειθαρχία της αγοράς συμβάλλουν σημαντικά στη τραπεζική σταθερότητα:

- Περιορίζοντας τις ασυμμετρίες πληροφόρησης.
- Ενισχύοντας την ιδιωτική παρακολούθηση.
- Διευκολύνοντας την εποπτική επίβλεψη.

- Αναγκάζοντας τις τράπεζες να υιοθετήσουν πιο συνετή συμπεριφορά ανάληψης κινδύνων.

Άλλες απόψεις, ωστόσο, φαίνονται πεπεισμένες, προσφέροντας τουλάχιστον δύο λόγους για τους οποίους η αποκάλυψη πληροφοριών μπορεί να υπονομεύσει τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.

- Πρώτον, και λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αποδόσεις των τραπεζών σχετίζονται θετικά, η αυξανόμενη αποκάλυψη πληροφοριών μπορεί να προκαλέσει υπερβολική αντίθεση των καταθετών σε δυσμενείς πληροφορίες σχετικά με άλλες τράπεζες και να παρακινηθούν για μαζική ανάληψη καταθέσεων τους.
- Δεύτερον, η συμμόρφωση με τον κανονισμό περί γνωστοποίησης πληροφοριών συνεπάγεται όχι μόνο άμεσα (για παράδειγμα δημιουργία και λειτουργία αποτελεσματικών συστημάτων παραγωγής και εξακρίβωσης της πληροφορίας) και έμμεσα (για παράδειγμα χορήγησης πληροφοριών από τους αντιπάλους) κόστη, αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσει σε διαδεδομένη ελευθέρωση των πληροφοριών παρακολούθησης και συνεπώς, σε μειωμένα περιθώρια κέρδους.

3.1.2 Άλλες μεταβλητές ελέγχου σε επίπεδο τράπεζας και χώρας

Σε επίπεδο τράπεζας, εξετάστηκε η ρευστότητα χρησιμοποιώντας το λόγο των ρευστών στοιχείων ενεργητικού προς το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού. Τα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού είναι μετρητά, τίτλοι κυβέρνησης (στην αγοραία αξία) και υπόλοιπα που οφείλονται από άλλες τράπεζες. Οι τράπεζες με υψηλότερα ρευστά διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία έχουν λιγότερο επικίνδυνα χαρτοφυλάκια και επομένως χαμηλότερη αξία μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ωστόσο, αυτές οι τράπεζες μπορεί να είναι λιγότερο κερδοφόρες, καθώς τα περιουσιακά στοιχεία χωρίς κίνδυνο δεν προσφέρουν απόδοση. Οι μεγαλύτερες τράπεζες είναι συνήθως πιο κερδοφόρες λόγω των οικονομιών κλίμακας και της πιθανής ισχύος στην αγορά δανείων ή καταθέσεων. Παρόλα αυτά, οι μεγαλύτερες τράπεζες ενδέχεται επίσης να έχουν κίνητρο να αυξήσουν το πιστωτικό τους κίνδυνο αν θεωρούν ότι είναι στην υπερβολικά μεγάλη ομάδα τραπεζών. Ως εκ τούτου, ο αντίκτυπος του μεγέθους στο πιστωτικό κίνδυνο είναι διφορούμενος. Τέλος, εξετάστηκε επίσης η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η πρόβλεψη για απώλεια δανείων και η ανάπτυξη των τραπεζών. Αυτές οι μεταβλητές κατέγραψαν στοιχεία των συνθηκών της αγοράς των

προϊόντων, τη σωστή λειτουργία των τραπεζικών χαρτοφυλακίων και τη στρατηγική διαχείριση των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των Delis και Staikouras (2010), φανέρωσαν ότι, υπάρχουν συγκεκριμένες επιπτώσεις στους ρυθμιστικούς και εποπτικούς φορείς, ιδίως μετά τη πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση.

Αρχικά, φαίνεται ότι οι ενέργειες επιβολής ασκούν πειθαρχική εξουσία στις τράπεζες, ενώ η σχέση μεταξύ των επιτόπιων ελέγχων και της αστάθειας των τραπεζικών συστημάτων υποδεικνύει ότι η εντατικοποίηση της συχνότητας ελέγχων πέραν ενός ορισμένου ορίου μπορεί επίσης να περιορίσει τον τραπεζικό κίνδυνο.

Δεύτερον, στοιχεία αποδεικνύουν την αρνητική σχέση μεταξύ των απαιτήσεων γνωστοποίησης και του τραπεζικού κινδύνου, ενώ δεν υπάρχει τέτοια διαπίστωση για τη σχέση μεταξύ της αυστηρότητας του κεφαλαίου και του κινδύνου. Διαπιστώθηκε, ωστόσο ότι, η αυξημένη αυστηρότητα του κεφαλαίου μειώνει τον κίνδυνο για τις τράπεζες που λειτουργούν κοντά στο ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας.

Η ανάπτυξη μιας αξιόπιστης εποπτικής παρέμβασης φαίνεται να είναι η βασική κινητήρια δύναμη της πειθαρχικής επίδρασης των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Συνολικά, φαίνεται ότι η αποτελεσματική εποπτεία και όχι η απλή έγκριση κανονισμών είναι απαραίτητη για την αποτροπή του υπερβολικού τραπεζικού κινδύνου. Επιπλέον, φαίνεται ότι η ρυθμιστική επιμονή με τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας είναι μάλλον αδικαιολόγητη και ότι η διάταξη για τη χάραξη πολιτικής πρέπει να επαναπροσδιοριστεί για να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στην αποτελεσματική εφαρμογή των απαιτήσεων γνωστοποίησης.

3.2 Η ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ: ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Όπως έχει αναφερθεί, σκοπός της τραπεζικής εποπτείας είναι να συμβάλλει στην διαφύλαξη της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό τομέα και στην ενίσχυση της

ανθεκτικότητας των τραπεζών. Μέσω ενός μείγματος της ρυθμιστικής αρχής μπορούν να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι της τραπεζικής εποπτείας.

Οι Buck και Schliephake (2013), στην έρευνά τους ανέπτυξαν ένα μοντέλο τραπεζικής ρύθμισης με δύο μέσα πολιτικής. Τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εποπτεία των εγχώριων τραπεζών. Η ρυθμιστική αρχή αντιμετωπίζει υψηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις, προκαλώντας πτώση της αποδοτικότητας των τραπεζών, ενώ η αυστηρή εποπτεία μειώνει το επίπεδο της διαμεσολάβησης και το κόστος των φορολογούμενων. Ένα μείγμα και των δύο μέσων πολιτικής ελαχιστοποιεί το κόστος πρόβλεψης της κατάρρευσης της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης.

Όπως αποδείχθηκε από τη πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, η ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ των καταθετών και των τραπεζών μπορεί να προκαλέσει κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Εμπειρικές έρευνες δείχνουν ότι η πιθανότητα μιας τέτοιας κρίσης εμπιστοσύνης, δηλαδή, η σταθερότητα του τραπεζικού τομέα, ανταποκρίνεται σε δύο παράγοντες:

- Αλλαγές στο κανονισμό ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Αλλαγές στην εγχώρια εποπτεία.

Λόγω της συνύπαρξης του “**ηθικού κινδύνου**” (moral hazard) και της “**δυσμενούς επιλογής**” (adverse selection), αποδεικνύουμε ότι ο ρυθμιστής χρειάζεται και τα δύο μέσα για να εξασφαλίσει τη χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση. Διαισθητικά, και τα δύο προβλήματα προέκυψαν από ασύμμετρες πληροφορίες σχετικά με τη πραγματική επικινδυνότητα των τραπεζών.

Η κεφαλαιακή ρύθμιση επιλύει τον ηθικό κίνδυνο ενός μεμονωμένου τραπεζικού ιδρύματος, μειώνοντας το κόστος της διάσπασης της αγοράς, ενώ η εποπτεία μειώνει το πρόβλημα δυσμενούς επιλογής και τη πιθανότητα κατάρρευσης. Επομένως, ένας ρυθμιστής ελαχιστοποιεί το αναμενόμενο κόστος μιας κατάρρευσης μέσω μιας νεοκλασικής συνάρτησης παραγωγής με τους κατάλληλους συντελεστές. Ωστόσο, η επιβάρυνση του κόστους της παρέμβασης διαφέρει γιατί αφενός το κόστος της αύξησης κεφαλαίου βαρύνει τις τράπεζες και το κόστος εποπτείας και βελτίωσης του τραπεζικού τομέα βαρύνει το ρυθμιστή και κατά συνέπεια τους φορολογούμενους.

Αρχικά, εξετάστηκε η βέλτιστη ρύθμιση ενός τραπεζικού τομέα σε μια κλειστή οικονομία που αποτελείται από τράπεζες, οι οποίες διαφέρουν σε σχέση με την ικανότητά τους να ελέγχουν το κίνδυνο των επενδυτικών τους σχεδίων. (Buck και Schliephake, 2013). Αν οι καταθέτες δεν μπορούν να τηρήσουν τη πραγματική

ικανότητα κάθε τράπεζας, καταθέτουν λιγότερα χρήματα στις τράπεζες σε σύγκριση με τους πλήρως ενημερωμένους καταθέτες. Για να μειωθεί η αναποτελεσματικότητα που προκύπτει από την ασύμμετρη πληροφόρηση, ο ρυθμιστής επιλέγει το βέλτιστο συνδυασμό ενός ελάχιστου επιπέδου κεφαλαιακής απαίτησης, το οποίο ενθαρρύνει τις τράπεζες να ελέγχουν τη προσπάθειά τους για το κίνδυνο και την εποπτεία, γεγονός που επηρεάζει την ποιότητα του τραπεζικού τομέα και κατά συνέπεια να ελέγχουν τις επικίνδυνες επενδύσεις τους. Η βέλτιστη επιλογή του ρυθμιστή εξαρτάται τόσο από το κόστος της εποπτικής προσπάθειας που επηρεάζει τη ποιότητα της μέσης τράπεζας, όσο και από το βάρος που αποδίδει στο μέγεθος του εγχώριου τραπεζικού τομέα. Αυτή η πολιτικοοικονομική προσέγγιση αντιπροσωπεύει μια ευρεία θεώρηση της ρύθμισης σε σύγκριση με το πλαίσιο προληπτικής εποπτείας που βρίσκεται στο μεγαλύτερο μέρος της υπάρχουσας βιβλιογραφίας.

Δεύτερον, αποδεικνύεται ότι με τον θεσμικό ανταγωνισμό μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών, ο βέλτιστος συνδυασμός των μέσων πολιτικής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το μετακινούμενο κόστος και τη παρατηρητικότητα των διαφορών στην εθνική νομοθεσία στο τραπεζικό τομέα. Εάν οι καταθέτες είναι σε θέση να τηρούν πλήρως τα ρυθμιστικά καθεστώτα για κάθε χώρα και να διαφοροποιούν μέσω προσαρμοστικών επιτοκίων, οι δικαιοδοσίες εξελίσσονται σε ένα “**σύλλογο**” (club) που παρέχει ένα ρυθμιστικό πλαίσιο για τις τράπεζες. Σε μια τέτοια κατάσταση, το ρυθμιστικό κόστος της πρόληψης της κατάρρευσης των χρηματοπιστωτικών αγορών αυξάνεται με τη κινητικότητα των τραπεζών. Επιπλέον, εάν οι καταθέτες δεν μπορούν να διακρίνουν μεταξύ διαφόρων εθνικών καθεστώτων, εμφανίζονται κίνητρα υποβιβασμού των δεικτών κεφαλαίου της άλλης χώρας, με αποτέλεσμα ακόμη μεγαλύτερη πιθανότητα κατάρρευσης. Αυτό το εύρημα υποδηλώνει ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών προκαλεί μετατόπιση μεταξύ τραπεζών και φορολογούμενων σε σύγκριση με το βέλτιστο συνδυασμό πολιτικής αυτάρκειας, το οποίο πάντα μειώνει την εγχώρια ευημερία.

Από τα αποτελέσματα της μελέτης των Buck και Schliephake (2013), γίνεται αντιληπτό ότι, οι άμεσες μορφές ρύθμισης (εποπτείας) ενισχύουν την ικανότητα της μέσης τράπεζας να ελέγχει τον κίνδυνο, με τη οποία η έμμεση ρύθμιση μέσω κεφαλαιακών απαιτήσεων δημιουργεί κίνητρα που προκαλούν κοινωνικά επιθυμητή δραστηριότητα παρακολούθησης από τις τράπεζες. Επομένως, και τα δύο κανονιστικά μέσα μειώνουν την ευπάθεια του τραπεζικού τομέα που βρίσκεται σε κατάρρευση. Ωστόσο, κάθε μέσο επιβάλλει κόστος σε διαφορετικές ομάδες συμφερόντων. Το

κόστος ευκαιρίας για την κεφαλαιακή ρύθμιση βαρύνει το τραπεζικό σύστημα, ενώ το κόστος της εποπτείας βαρύνει τους φορολογούμενους.

Η αντικειμενική λειτουργία της ρυθμιστικής αρχής μεταφέρει το κόστος της κεφαλαιακής ρύθμισης για τον τραπεζικό τομέα με τις απώλειες από τη φορολογία λόγω της ενίσχυσης της διαφάνειας μέσω της εποπτείας. Ο ρυθμιστικός μηχανισμός ελαχιστοποιεί το κόστος όταν επιλέγει το βέλτιστο συνδυασμό πολιτικών. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις της πολιτικής οικονομίας, όπως η ικανότητα είσπραξης φορολογικών εσόδων, μπορεί να δημιουργήσουν πρόσθετους περιορισμούς, αλλά δεν αλλάζουν τα θεμελιώδη αποτελέσματα. Επίσης, οι υπερεθνικές συμφωνίες που επιβάλλουν διεθνή ομοιομορφία στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, όπως στις Συμφωνίες της Βασιλείας, μπορούν να παρέχουν κίνητρο στους αποτελεσματικότερους εποπτικούς φορείς να ασκούν λιγότερη προσπάθεια στην εποπτεία, χάνοντας έτσι ένα σημαντικό συντελεστή εισροής της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η αναποτελεσματικότητα προκύπτει από τη μη παρατηρητικότητα και τη μη συμβατότητα των εποπτικών προτύπων. Εάν οι χώρες δεν είναι ομοιογενείς όσον αφορά την εποπτική αποτελεσματικότητα ή το βαθμό σύλληψης τους, κάθε πρότυπο διεθνούς κεφαλαιακής απαίτησης που παραμελεί τις προσπάθειες εποπτείας αφήνει περιθώρια για ελευθέρωση και επομένως, μπορεί να αποσταθεροποιήσει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό τομέα. Συνεπώς, η εφαρμογή υποχρεωτικών ελάχιστων εποπτικών προτύπων είναι απαραίτητη για τη διεθνή χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

3.3 Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΤΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Η Κεντρική Τράπεζα είναι η τράπεζα των τραπεζών. Ανήκει αποκλειστικά στο δημόσιο, έχει μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και επιτελεί τρεις κύριους ρόλους. Αρχικά, ελέγχει τη λειτουργία των τραπεζών ώστε να ακολουθούν τους νόμους για τη σωστή και ασφαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Επιπλέον, λειτουργεί ως τραπεζίτης των τραπεζών, δανείζοντας σε περιπτώσεις ανάγκης και τέλος ασκεί τη νομισματική πολιτική ελέγχοντας τη προσφορά του χρήματος. Ακολούθως, θα

παραταθεί ανάλυση για το κατά πόσο η τραπεζική εποπτεία επηρεάζεται από τη νομισματική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας.

Σύμφωνα με την Ioannidou (2005), πραγματοποιήθηκε έρευνα που εξέτασε κατά πόσον οι ευθύνες της νομισματικής πολιτικής μεταβάλλουν το ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας ως επιτηρητή. Η ανάλυση επικεντρώθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, όπου το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεμάτων μοιράζεται τα εποπτικά καθήκοντα με το γραφείο του Ελεγκτή του Νομίσματος και της Ομοσπονδιακής Εταιρείας Ασφάλισης Καταθέσεων. Μεταξύ των τριών θεσμικών οργάνων, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής είναι η μόνη αρμόδια για τη νομισματική πολιτική. Ως εκ τούτου, η εποπτική συμπεριφορά της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, συγκρίθηκε με τη συμπεριφορά των άλλων δύο οργανισμών.

Στις περισσότερες χώρες η Κεντρική Τράπεζα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ωστόσο, δεδομένου ότι το κύριο καθήκον της Κεντρικής Τράπεζας είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, η ανάθεση άλλων “**προαιρετικών καθηκόντων**”, όπως η εποπτεία των τραπεζών έχει συζητηθεί εδώ και αρκετά χρόνια μεταξύ ακαδημαϊκών και πολιτικών. Για παράδειγμα, οι διαμορφωτές της πολιτικής στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ιαπωνία και σε αρκετές Σκανδιναβικές χώρες απέσυραν πρόσφατα την Κεντρική τους Τράπεζα από το ρόλο της στην εποπτεία των τραπεζών, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν έλαβε αρμοδιότητες.

Η έρευνα της Ioannidou (2005), εξέτασε κατά πόσο τα καθήκοντα της νομισματικής πολιτικής επηρέασαν το ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας στη τραπεζική εποπτεία και, αν ναι, πως έγινε. Ειδικότερα, όλες οι ασφαλισμένες εμπορικές και ταμειυτηρίου τράπεζες στις Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ως κύριο ομοσπονδιακό επόπτη έναν από τους ακόλουθους οργανισμούς:

- Την Ομοσπονδιακή Εταιρεία Ασφαλίσεων Καταθέσεων.
- Το Γραφείο του Ελεγκτή του Νομίσματος.
- Το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικών.

Πρωταρχική ευθύνη της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής είναι η άσκηση νομισματικής πολιτικής ενώ, οι άλλες δύο υπηρεσίες δεν έχουν τέτοιο καθήκον. Η ανάλυση επικεντρώθηκε σε μια συγκεκριμένη πτυχή της

τραπεζικής εποπτείας: την επιβολή τυπικών ρυθμιστικών μέτρων κατά των τραπεζών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες.

Τα αποτελέσματα της εκτίμησης υποδήλωσαν ότι, τα καθήκοντα νομισματικής πολιτικής του “**Ομοσπονδιακού Αποθεματικού Συστήματος**” (Federal Depositor System) τροποποίησαν τη συμπεριφορά του εποπτικού φορέα στο τραπεζικό τομέα. Ο εκτιμώμενος συντελεστής της νομισματικής πολιτικής έδειξε ότι όταν το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικών πιέζει τη νομισματική πολιτική, καθιστά λιγότερο αυστηρή τη τραπεζική εποπτεία. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικών τείνει να είναι λιγότερο αυστηρό στη τραπεζική εποπτεία, προκειμένου να αποζημιώσει τις τράπεζες για την επιπλέον πίεση που ασκούν σε αυτές όταν ασκεί πίεση η νομισματική πολιτική. Το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικών ίσως ενδιαφέρεται να αποζημιώσει τις ελλειμματικές τράπεζες, είτε επειδή ανησυχεί για ενδεχόμενες δυσμενείς επιπτώσεις από τις αποτυχίες των τραπεζών στη φήμη του, είτε γιατί ανησυχεί για πιθανές αλυσιδωτές επιπτώσεις στο χρηματοοικονομικό τομέα. Εξάλλου, το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικών είναι υπεύθυνο για τη διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και για την εποπτεία ορισμένων από τις μεγαλύτερες τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

3.4 ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ Ή ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Η ικανότητα του τραπεζικού τομέα να αντιμετωπίσει τη χαμηλή κερδοφορία εμφανίζεται μέσω της ισχυρής κανονιστικής ρύθμισης και της αποτελεσματικής εποπτείας που αποτελούν θεμελιώδη συστατικά για ένα σταθερό τραπεζικό σύστημα.

Σύμφωνα με τους Barth et. al (2004), διεξάχθηκε μια έρευνα που αφορούσε στη σχέση μεταξύ συγκεκριμένων εποπτικών και ρυθμιστικών πρακτικών και στην ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα, την αποτελεσματικότητα και την ευθραυστότητα. Η έρευνα εξέτασε:

- I. Τους κανονιστικούς περιορισμούς στις τραπεζικές δραστηριότητες και την ανάμειξη του τραπεζικού και εμπορικού τομέα.
- II. Τις ρυθμίσεις για την είσοδο στην εγχώρια και ξένη τράπεζα.
- III. Τις ρυθμίσεις για τη κεφαλαιακή επάρκεια.
- IV. Τα χαρακτηριστικά σχεδιασμού του συστήματος ασφάλισης καταθέσεων.
- V. Την εποπτική εξουσία, την ανεξαρτησία και τους πόρους.
- VI. Την αυστηρή κατηγοριοποίηση των δανείων, τα πρότυπα προβλέψεων και τις κατευθυντήριες γραμμές διαφοροποίησης.
- VII. Τις ρυθμίσεις που αφορούν την αποκάλυψη πληροφοριών και τη παρακολούθηση από μέρους του ιδιωτικού τομέα των τραπεζών.
- VIII. Την κρατική ιδιοκτησία.

Τα αποτελέσματα τους Barth et. al (2004), έστω και αβέβαια, πρόβαλλαν σημαντική προειδοποίηση, όσον αφορά τις κυβερνητικές πολιτικές που βασίζονται υπερβολικά στην άμεση κρατική εποπτεία και στη ρύθμιση των τραπεζικών δραστηριοτήτων.

Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι πολιτικές που βασίστηκαν στις κατευθυντήριες γραμμές:

- Εξανάγκασαν την ακριβή αποκάλυψη πληροφοριών.
- Ενίσχυσαν τον ιδιωτικό εταιρικό έλεγχο των τραπεζών.
- Ενθάρρυναν τους ιδιωτικούς αντιπροσώπους να ασκούν τον έλεγχο των επιχειρήσεων καλύτερα για την προώθηση της ανάπτυξης, της απόδοσης και της σταθερότητας των τραπεζών.

Ωστόσο, η οικονομική θεωρία παρέχει αντιφατικές προβλέψεις σχετικά με τις επιπτώσεις από αυτούς τους τραπεζικούς κανονισμούς και τις εποπτικές πρακτικές στην ανάπτυξη, την επίδοση και τη σταθερότητα των τραπεζών. Μερικοί υποστήριζαν για παράδειγμα ότι, περιόριζαν τις τράπεζες από τη συμμετοχή τους σε τίτλους μετοχών ή χρεογράφων, σε δραστηριότητες ασφάλισης και ακίνητης περιουσίας ή από την ιδιοκτησία μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων. Υποστήριζαν ότι, ούτε οι ιδιωτικές, ούτε οι επίσημες οντότητες δεν μπορούν αποτελεσματικά να παρακολουθήσουν τέτοιες πολύπλοκες τράπεζες, εξαιτίας των πληροφοριακών ασυμμετριών και τόσο η αγοραία όσο και η πολιτική εξουσία που απολαμβάνουν οι τράπεζες αυτές, μπορούν να παρεμποδίσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν αρνητικά τις πολιτικές.

Άλλοι ισχυρίζονταν το αντίθετο που τόνιζε ότι, οι πληροφοριακές ασυμμετρίες δεν είναι τόσο μεγάλες, οι δυνητικά αρνητικές συνέπειες για ολόκληρη την οικονομία δεν

αρκούν για να δικαιολογήσουν τέτοιους περιορισμούς και ελάχιστοι περιορισμοί επιτρέπουν στις τράπεζες να εκμεταλλευτούν οικονομίες κλίμακας και εμβέλειας και κατά συνέπεια, να παρέχουν πιο αποτελεσματικές υπηρεσίες.

3.4.1 Ρυθμίσεις σχετικά με τις τραπεζικές δραστηριότητες και τους τραπεζικούς-εμπορικούς δεσμούς

Υπάρχουν πέντε βασικοί λόγοι για το περιορισμό των τραπεζικών δραστηριοτήτων και των τραπεζικών συναλλαγών.

Αρχικά, οι συγκρούσεις συμφερόντων μπορεί να προκύψουν όταν οι τράπεζες ασκούν δραστηριότητες τόσο διαφορετικές, όπως οι αναδοχές συμβολαίων ασφαλιστηρίων, ασφαλιστικές αναδοχές και επενδύσεις σε ακίνητα.

Δεύτερον, στο βαθμό που ο ηθικός κίνδυνος ενθαρρύνει τη πιο επικίνδυνη συμπεριφορά, οι τράπεζες θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες να αυξήσουν τον κίνδυνο εάν επιτρέπεται να ασκούν ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων.

Τρίτον, οι πολύπλοκες τράπεζες είναι δύσκολο να παρακολουθούνται.

Τέταρτον, τέτοιες τράπεζες μπορούν πολιτικά και οικονομικά να είναι ισχυρές ώστε να γίνουν “πολύ μεγάλες για πειθαρχία” (too big to discipline).

Τέλος, οι μεγάλοι χρηματοπιστωτικοί όμιλοι ενδέχεται να μειώσουν τον ανταγωνισμό και την αποδοτικότητα.

Χώρες με αποτελεσματική εποπτεία, για παράδειγμα, ενδέχεται να επιβάλλουν λιγότερους περιορισμούς. Αν ισχύει, τότε υπάρχει θετική σχέση μεταξύ κανονιστικών περιορισμών και κρίσεων που αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι χώρες με ασθενέστερη εποπτεία αντισταθμίζουν την επιβολή περισσότερων περιορισμών στις τραπεζικές δραστηριότητες.

Οι χώρες με συστήματα ασφάλισης καταθέσεων που δεν στρεβλώνουν τα κίνητρα για μεγαλύτερη ανάληψη κινδύνου ενδέχεται να επιβάλλουν λιγότερους περιορισμούς στις τραπεζικές δραστηριότητες. Αν ισχύει, τότε υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των περιορισμών και κρίσεων που αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι χώρες που επιβάλλουν περισσότερους περιορισμούς, αντισταθμίζουν ουσιαστικά τα συστήματα ασφάλισης καταθέσεων.

3.4.2 Ρυθμίσεις για την είσοδο στην εγχώρια και ξένη τράπεζα

Η οικονομική θεωρία παρέχει αντιφατικές απόψεις σχετικά με την ανάγκη και την επίπτωση των κανονισμών στην είσοδο στο τραπεζικό τομέα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η αποτελεσματική εξέταση της εισόδου των τραπεζών μπορεί να προωθήσει τη σταθερότητα. Άλλοι, τονίζουν ότι, οι τράπεζες με την μονοπωλιακή τους δύναμη κατέχουν μεγαλύτερη αξία, γεγονός που ενισχύει τη συνετή συμπεριφορά ανάληψης κινδύνων (Keeley,1990). Άλλοι, βέβαια, διαφωνούν τονίζοντας τα ευεργετικά αποτελέσματα του ανταγωνισμού και τις επιβλαβείς επιπτώσεις του περιορισμού της εισόδου (Shleifer και Vishny, 1998).

3.4.3 Ρυθμίσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια

Οι παραδοσιακές προσεγγίσεις της τραπεζικής ρύθμισης δίνουν έμφαση στα θετικά χαρακτηριστικά των απαιτήσεων κεφαλαιακής επάρκειας (Dewatripont και Tirole, 1994). Το κεφάλαιο χρησιμεύει ως αποθεματικό έναντι των απωλειών και επομένως αποτυχία. Επιπλέον, με περιορισμένη ευθύνη, η τάση των τραπεζών να ασκούν δραστηριότητες υψηλότερου κινδύνου περιορίζεται με μεγαλύτερες ποσότητες κεφαλαίου σε κίνδυνο. Οι απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια καταθέσεων, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ευθυγράμμιση των κινήτρων των ιδιοκτητών των τραπεζών με τους καταθέτες και τους άλλους πιστωτές. Ο βαθμός στον οποίο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις συνδέονται με την ανάπτυξη, την απόδοση και την ευπάθεια των τραπεζών ενδέχεται να εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε συστήματος ασφάλισης καταθέσεων.

3.4.4 Σχεδιασμός ασφάλισης καταθέσεων

Χώρες υιοθετούν συστήματα ασφάλισης των καταθέσεων για να αποτρέψουν τους εκτεταμένους “**τραπεζικούς πανικούς**” (bank run). Εάν οι καταθέτες επιχειρήσουν να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους ταυτόχρονα, οι μη ρευστοποιήσιμες αλλά εύθραυστες τράπεζες ενδέχεται να εξαναγκαστούν σε αφερεγγυότητα. Για να προστατεύσουν τα συστήματα πληρωμών και τα πιστωτικά συστήματα από τους μεταδοτικούς τραπεζικούς πανικούς, πολλοί εγκρίνουν την ασφάλεια των καταθέσεων και την ισχυρή επίσημη εποπτεία των τραπεζών για την ενίσχυση της ιδιωτικής παρακολούθησης των τραπεζών. Ωστόσο, τα συστήματα ασφάλισης των καταθέσεων επιβαρύνονται με κόστος. Μπορούν να ενθαρρύνουν την υπερβολική ανάληψη

κινδύνων, που ορισμένοι πιστεύουν ότι αντισταθμίζει οφέλη σταθεροποίησης. Ωστόσο, πολλοί, όπως οι Dewatripont και Tirole (1994) υποστηρίζουν ότι **“η ρύθμιση και η εποπτεία μπορούν να ελέγξουν το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου με το σχεδιασμό ενός ασφαλιστικού συστήματος που περιλαμβάνει τα κατάλληλα όρια κάλυψης, το πεδίο κάλυψης, τη χρηματοδότηση, τη δομή των ασφαλιστρών, τη διαχείριση και τις απαιτήσεις συμμετοχής”**.

3.4.5 Εποπτεία

Ορισμένα θεωρητικά μοντέλα υπογραμμίζουν τα πλεονεκτήματα της χορήγησης ευρείας εξουσίας στους εποπτικούς φορείς. Οι λόγοι είναι οι ακόλουθοι:

Πρώτον, οι τράπεζες είναι δαπανηρές και δύσκολα ελέγχονται. Αυτό οδηγεί σε ελάχιστη παρακολούθηση των τραπεζών, πράγμα που συνεπάγεται λιγότερο βέλτιστη απόδοση και σταθερότητα. Η επίσημη εποπτεία μπορεί να βελτιώσει αυτή την αποτυχία της αγοράς.

Δεύτερον, λόγω των πληροφοριακών ασυμμετριών, οι τράπεζες είναι επιρρεπείς σε μεταδοτικούς και κοινωνικά δαπανηρούς τραπεζικούς πανικούς. Η εποπτεία σε μια τέτοια κατάσταση εξυπηρετεί κοινωνικά αποδοτικό ρόλο.

Τρίτον, πολλές χώρες επιλέγουν να υιοθετήσουν συστήματα ασφάλισης καταθέσεων. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί κίνητρα για την υπερβολική ανάληψη κινδύνων από τις τράπεζες και μειώνει τα κίνητρα των καταθετών να παρακολουθούν τις τράπεζες. Μια ισχυρή επίσημη εποπτεία υπό αυτές τις συνθήκες μπορεί να βοηθήσει στην αποτροπή των τραπεζών από τη συμμετοχή σε υπερβολική ανάληψη κινδύνων και συνεπώς, στη βελτίωση της ανάπτυξης, της απόδοσης και της σταθερότητας των τραπεζών.

3.4.6 Ρυθμίσεις για τη παρακολούθηση των τραπεζών από τον ιδιωτικό τομέα

Οι εποπτικές αρχές μπορούν να ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό έλεγχο. Ορισμένοι εποπτικοί φορείς απαιτούν από τις τράπεζες να εμφανίζουν ακριβείς, ολοκληρωμένες και ενοποιημένες πληροφορίες σχετικά με το πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων τους και των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Επιπλέον, σε ορισμένες χώρες οι εποπτικές αρχές δεν αποζημιώνονται καλά και συνεπώς μετακινούνται σε τραπεζικές εργασίες,

με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν μικτά κίνητρα όταν πρόκειται για την αυστηρή επιβολή των κανόνων. Οι χώρες με επαρκώς ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές, λογιστικά πρότυπα και νομικά συστήματα ενδέχεται να μην είναι σε θέση να βασίζονται αποτελεσματικά στη ιδιωτική παρακολούθηση. Η πολυπλοκότητα και η αδιαφάνεια των τραπεζών μπορεί να καταστήσει δύσκολη τη παρακολούθηση του ιδιωτικού τομέα ακόμη και στις πιο ανεπτυγμένες οικονομίες. Από την άποψη αυτή, η υπερβολική εξάρτηση από τον ιδιωτικό έλεγχο μπορεί να οδηγήσει στην εκμετάλλευση των καταθετών και στη ανεπαρκή απόδοση των τραπεζών.

3.4.7 Κρατική ιδιοκτησία των τραπεζών

Οι οικονομολόγοι έχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με τον αντίκτυπο της κρατικής ιδιοκτησίας των τραπεζών. Μια άποψη υποστηρίζει ότι οι κυβερνήσεις βοηθούν στην αντιμετώπιση των αποτυχιών της κεφαλαιαγοράς, στην αξιοποίηση των εξωτερικών παραγόντων και στην επένδυση σε στρατηγικά σημαντικά έργα. Οι κυβερνήσεις διαθέτουν επαρκείς πληροφορίες και κίνητρα για τη προώθηση κοινωνικά επιθυμητών επενδύσεων.

Οι Shleifer και Vishny (1998), σε αντίθεση, αμφισβήτησαν ότι **“οι κυβερνήσεις δεν έχουν επαρκή κίνητρα να διασφαλίσουν κοινωνικά επιθυμητές επενδύσεις”**. **“Αντί αυτού η κρατική ιδιοκτησία πολιτικοποιεί την κατανομή των πόρων, ελαφρύνει τους δημοσιονομικούς περιορισμούς και εμποδίζει την οικονομική αποδοτικότητα”**. Έτσι, η κρατική ιδιοκτησία διευκολύνει τη χρηματοδότηση πολιτικά ελκυστικών έργων, όχι οικονομικά αποδοτικών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των Barth et. al (2004), φανέρωσαν ότι:

Πρώτον, ο περιορισμός των τραπεζικών δραστηριοτήτων συνδέεται αρνητικά με την ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τραπεζών, σε σύγκριση με το πότε οι τράπεζες μπορούν να διαφοροποιηθούν σε άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες. Ωστόσο, η θεωρία παρέχει συγκρουόμενες προβλέψεις σχετικά με τις συνέπειες του περιορισμού του εύρους των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Τα αποτελέσματα ήταν συνεπή με την άποψη ότι οι ευρείες τραπεζικές εξουσίες επιτρέπουν στις τράπεζες να διαφοροποιήσουν τις εισοδηματικές πηγές και να ενισχύσουν τη σταθερότητα. Οι περιορισμοί στις τραπεζικές δραστηριότητες δεν συνδέονται θετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Ειδικότερα, δεν διαπιστώθηκαν θετικές σχέσεις μεταξύ της

ανάπτυξης της τράπεζας ή σταθερότητας και των περιορισμών στις τραπεζικές δραστηριότητες σε οικονομίες που προσφέρουν πιο γενναιόδωρη ασφάλιση κατάθεσης, έχοντας αναποτελεσματικά κίνητρα για ιδιωτική παρακολούθηση ή ότι δεν διαθέτουν αυστηρά κεφαλαιακά πρότυπα.

Δεύτερον, παρόλο που δεν βρέθηκε ισχυρή σχέση μεταξύ των περιορισμών στην είσοδο των τραπεζών και την αποτελεσματικότητα των τραπεζών, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα εμπόδια στην είσοδο ξένων τραπεζών συνδέονται θετικά με την αστάθεια των τραπεζών.

Τρίτον, ενώ η αυστηρότητα των κεφαλαιακών κανονισμών σχετίζεται θετικά με την ανάπτυξη των τραπεζών, οι αυστηροί κεφαλαιουχικοί κανονισμοί δεν συνδέονται στενά με την ανάπτυξη, την απόδοση ή τη σταθερότητα των τραπεζών όταν ελέγχουν άλλα χαρακτηριστικά της τραπεζικής ρύθμισης και εποπτείας.

Τέταρτον, τα αδρά συστήματα ασφάλισης καταθέσεων συνδέονται έντονα και αρνητικά με τη σταθερότητα των τραπεζών. Πολλοί πιστεύουν ότι η αποτελεσματική ρύθμιση και η εποπτεία μπορούν να μετριάσουν τον ηθικό κίνδυνο με γενναιόδωρη ασφάλιση των καταθέσεων.

Πέμπτον, δεν βρέθηκε ισχυρή σχέση μεταξύ μιας σειράς εποπτικών δεικτών, της απόδοσης και της σταθερότητας των τραπεζών. Επομένως, μέτρα εποπτικής εξουσίας, πόρων, ανεξαρτησίας, αυστηρότητας της κατηγοριοποίησης των δανείων, δεν συνδέονται άρρηκτα με την ανάπτυξη, την απόδοση ή τη σταθερότητα των τραπεζών.

Έκτον, οι κανονισμοί που ενθαρρύνουν και διευκολύνουν τη ιδιωτική παρακολούθηση των τραπεζών συνδέονται με καλύτερα αποτελέσματα του τραπεζικού τομέα, δηλαδή μεγαλύτερη ανάπτυξη τραπεζών. Ωστόσο, δεν διαπιστώθηκε ότι οι κανονισμοί που προωθούν την ιδιωτική παρακολούθηση μειώνουν τη πιθανότητα να υποστούν μια τραπεζική κρίση.

Τέλος, ενώ η κρατική ιδιοκτησία των τραπεζών σχετίζεται αρνητικά με τα ευνοϊκά τραπεζικά αποτελέσματα και θετικά με τη διαφθορά, δεν διατηρεί μια ανεξάρτητη σχέση με την ανάπτυξη, την αποτελεσματικότητα ή τη σταθερότητα των τραπεζών όταν ελέγχει και άλλα χαρακτηριστικά του ρυθμιστικού και εποπτικού περιβάλλοντος. Οι κανονισμοί και οι εποπτικές πρακτικές που επιβάλλουν ακριβή αποκάλυψη πληροφοριών και που περιορίζουν τα κίνητρα ηθικού κινδύνου σε κακώς σχεδιασμένα συστήματα ασφάλισης καταθέσεων συνδέονται θετικά με την αύξηση της ανάπτυξης των τραπεζών, την καλύτερη απόδοση και την αυξημένη σταθερότητα.

3.5 ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Σύμφωνα με τους Beck et. al (2006), η έρευνά τους επικεντρώθηκε στη εμπειρική αξιολόγηση των διάφορων τραπεζικών εποπτικών πολιτικών που εμφανίζονται ως εμπόδια χρηματοδότησης της επιχείρησης. Διαπιστώθηκε ότι, η παραδοσιακή προσέγγιση της τραπεζικής εποπτείας, η οποία περιλαμβάνει την εξουσιοδότηση των επίσημων εποπτικών φορέων για την άμεση παρακολούθηση, τη πειθαρχία και τη επιρροή των τραπεζών δεν βελτιώνει την ακεραιότητα του τραπεζικού δανεισμού. Επίσης, μια εποπτική στρατηγική που επικεντρώνεται στην ενδυνάμωση της ιδιωτικής εποπτείας των τραπεζών, αναγκάζοντας τις τράπεζες να αποκαλύπτουν ακριβείς πληροφορίες στον ιδιωτικό τομέα, τείνει να μειώσει το βαθμό στον οποίο η διαφθορά των τραπεζικών υπαλλήλων αποτελεί εμπόδιο για τις επιχειρήσεις που αντλούν εξωτερική χρηματοδότηση. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι οι κανονισμοί που επιτρέπουν την ιδιωτική παρακολούθηση έχουν ιδιαίτερα ευεργετική επίδραση στην ακεραιότητα του τραπεζικού δανεισμού σε χώρες με υγιή νομικά θεσμικά όργανα.

Οι τράπεζες παρέχουν ένα σημαντικό ποσοστό εξωτερικής χρηματοδότησης στις επιχειρήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο. Η Επιτροπή της Βασιλείας, το **“Διεθνές Νομισματικό Ταμείο”** (International Monetary Fund) και η **“Παγκόσμια Τράπεζα”** (World Bank) προωθούν την ανάπτυξη ισχυρών τραπεζικών εποπτικών φορέων με την εξουσία να παρακολουθούν και να πειθαρχούν τις τράπεζες. Η συγκεκριμένη έρευνα αφορούσε στη σχέση μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών πολιτικών και του βαθμού στον οποίο η διαφθορά στο δανεισμό παρεμποδίζει τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να αντλούν εξωτερική χρηματοδότηση.

Οι γενικές θεωρίες της κρατικής ρύθμισης παρέχουν ένα φυσικό πλαίσιο για την αξιολόγηση της τραπεζικής εποπτείας. Όταν το κόστος πληροφοριών, το κόστος συναλλαγών και οι κρατικές πολιτικές παρεμποδίζουν τα κίνητρα και τις ικανότητες των ιδιωτικών φορέων να παρακολουθούν τις τράπεζες, η ισχυρή επίσημη εποπτεία των τραπεζών μπορεί να βελτιώσει την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών.

Η **“άποψη εποπτικής εξουσίας”** (supervisory power view), θεωρεί ότι οι ιδιωτικοί πράκτορες συχνά στερούνται των κινήτρων και των δυνατοτήτων παρακολούθησης

ισχυρών τραπεζών. Με βάση αυτή τη προοπτική, ένας ισχυρός εποπτικός φορέας που παρακολουθεί και υποδεικνύει άμεσα τις τράπεζες μπορεί να ενισχύσει την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών, να μειώσει τη διαφθορά στο τραπεζικό δανεισμό και έτσι να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα με την οποία οι τράπεζες εντάσσουν τις αποταμιεύσεις της κοινωνίας. Η επίσημη εποπτική θεωρία υποθέτει ότι οι κυβερνήσεις έχουν τόσο τη τεχνογνωσία όσο και τα κίνητρα για τη βελτίωση των ατελειών της αγοράς και τη βελτίωση της διακυβέρνησης των τραπεζών. Μια εναλλακτική στην άποψη της εποπτικής εξουσίας βασίζεται σε θεωρίες δημόσιας πολιτικής και ρύθμισης. Η **“πολιτική/ρυθμιστική άποψη σύλληψης”** (political/regulatory capture view), υποστηρίζει ότι οι πολιτικοί και οι επόπτες δεν μεγιστοποιούν τη κοινωνική ευημερία. Μεγιστοποιούν τη δική τους ευημερία. Επομένως, εάν οι τραπεζικές εποπτικές αρχές έχουν την εξουσία να πειθαρχούν τις μη συμμορφούμενες τράπεζες, τότε οι πολιτικοί και οι εποπτικοί φορείς μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή την εξουσία για να ωθήσουν τις τράπεζες να αποκλίνουν τη ροή πίστωσης σε πολιτικά συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι τράπεζες δεν διαθέτουν μόνο κεφάλαια που βασίζονται σε κριτήρια απόδοσης κινδύνου. Αν οι εποπτικές αρχές έχουν την εξουσία να επηρεάζουν τη διανομή τραπεζικών δανείων, τότε η διαφθορά και οι πολιτικοί δεσμοί μπορούν να διαμορφώσουν την κατανομή των τραπεζικών πιστώσεων. Αυτή η θεωρία υποδηλώνει ότι η ενίσχυση της εξουσίας του εποπτικού φορέα μπορεί να μειώσει την ακεραιότητα του τραπεζικού δανεισμού με αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα της κατανομής των πιστώσεων.

Τέλος, η **“άποψη της ιδιωτικής εξουσιοδότησης”** (private empowerment view), υποστηρίζει ότι οι εποπτικές πολιτικές των τραπεζών πρέπει να επικεντρωθούν στην ενίσχυση της ικανότητας και των κινήτρων των ιδιωτικών φορέων για να ξεπεράσουν τα κόστη πληροφοριών και συναλλαγών, έτσι ώστε οι ιδιώτες επενδυτές να μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματική διακυβέρνηση στις τράπεζες. Η συγκεκριμένη άποψη αναγνωρίζει ταυτόχρονα τη δυναμική σημασία των αποτυχιών της αγοράς, οι οποίες παρακινούν την κυβερνητική παρέμβαση και τις πολιτικές/ρυθμιστικές αποτυχίες, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι εποπτικές αρχές δεν έχουν απαραίτητα κίνητρα για την ελάφρυνση των αποτυχιών της αγοράς. Κατά συνέπεια, η **“άποψη της ιδιωτικής εξουσιοδότησης”** επιδιώκει να παρέχει στους εποπτικούς φορείς την ευθύνη και την εξουσία να παροτρύνουν τις τράπεζες να αποκαλύπτουν ακριβείς πληροφορίες στο κοινό, έτσι ώστε οι ιδιωτικοί πράκτορες να μπορούν να παρακολουθούν αποτελεσματικότερα τις τράπεζες. Επιπλέον, τονίζει ότι, οι διαφανείς πληροφορίες θα

βοηθήσουν τους ιδιώτες να ασκήσουν αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση στις τράπεζες μόνο όταν λειτουργούν υγιείς νομικοί θεσμοί στη χώρα. Τέλος, υποστηρίζει ότι η διαφθορά των υπαλλήλων των τραπεζών θα είναι λιγότερο περιοριστική για την εταιρική χρηματοδότηση σε χώρες που ενθαρρύνουν την αποκάλυψη πληροφοριών από τους πολίτες και έχουν αποτελεσματικά νομικούς θεσμούς, βασιζόμενοι σε ισχυρούς εποπτικούς φορείς.

Αποτελέσματα της έρευνας των Beck et. al (2006) αποκάλυψαν ότι, η εποπτική εξουσία υπογραμμίζει ότι το κόστος των πληροφοριών, το κόστος των συναλλαγών και άλλες κυβερνητικές πολιτικές παρεμβαίνουν στην ικανότητα των ιδιωτικών φορέων να παρακολουθούν τις τράπεζες. Επομένως, οι ισχυροί εποπτικοί φορείς μπορούν να βελτιώσουν τη διακυβέρνηση των τραπεζών και συνεπώς, να ελαχιστοποιήσουν το βαθμό στον οποίο η διαφθορά των τραπεζών αποτελεί εμπόδιο για τις επιχειρήσεις που συγκεντρώνουν εξωτερική χρηματοδότηση. Αντίθετα, από τις προβλέψεις εισέρχεται η εποπτική εξουσία. Αυτό υποδηλώνει ότι, οι ισχυροί επόπτες, που έχουν τη εξουσία να εποπτεύουν και να πειθαρχούν τις τράπεζες δεν μειώνουν τη σημασία της διαφθοράς. Γι' αυτό το λόγο, η εποπτική δύναμη εισάγεται σημαντικά θετική. Οι εποπτικές αρχές που προωθούν ενεργά την ακριβή ενημέρωση και δεν στρεβλώνουν το κίνητρο των καταθετών να ασκήσουν εταιρική διακυβέρνηση στις τράπεζες τείνουν να προωθούν την αποδοτική εταιρική χρηματοδότηση.

Οι χώρες με ισχυρότερες εποπτικές αρχές, που μπορούν να παρεμβαίνουν σε τράπεζες, να αντικαταστήσουν τους διαχειριστές, να προβλέψουν μερίσματα, τείνουν να έχουν επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα εμπόδια στην απόκτηση τραπεζικών δανείων εξαιτίας διεφθαρμένων τραπεζικών υπαλλήλων, όπου η εποπτική αρχή είναι λιγότερο ισχυρή. Οι ισχυροί εποπτικοί φορείς τείνουν να μειώσουν την ακεραιότητα του τραπεζικού δανεισμού. Αυτό το συμπέρασμα πρέπει να μετριάσει. Η ισχυρή εποπτεία συσχετίζεται τόσο έντονα με τους ανεπαρκείς εθνικούς θεσμούς που είναι δύσκολο να εντοπιστεί μια ανεξάρτητη σχέση μεταξύ της εποπτικής εξουσίας και της διαφθοράς των τραπεζών κατά τον έλεγχο αυτών των θεσμικών χαρακτηριστικών. Οι τραπεζικές εποπτικές στρατηγικές που επικεντρώθηκαν στην επιβολή ακριβούς γνωστοποίησης πληροφοριών και όχι στη στρέβλωση των κινήτρων των ιδιωτικών πιστωτών για τη παρακολούθηση των τραπεζών διευκολύνουν την αποτελεσματική εταιρική χρηματοδότηση.

Η εποπτεία των τραπεζών έχει σαφή σημασία. Οι εποπτικές πολιτικές των τραπεζών που βελτιώνουν τις αποτυχίες της αγοράς, αναγκάζοντας την ακριβή αποκάλυψη των

πληροφοριών, μειώνουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις για τη συγκέντρωση εξωτερικών χρηματοδοτήσεων. Επομένως, η ενεργός εποπτεία των τραπεζών μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του κόστους πληροφόρησης και στη βελτίωση της ακεραιότητας του τραπεζικού δανεισμού.

3.6 ΔΙΕΘΝΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών εποπτικών συστημάτων, είναι η επόπτευση της δράσης των διαμεσολαβητών, όπου μπορεί να είναι αποταμιευτές, πιστωτές, μέτοχοι, ώστε να αποφευχθούν οι αυθαιρεσίες. Η σωστή λειτουργία των εποπτικών συστημάτων αποτελεί σημαντική προϋπόθεση της αποτελεσματικής και ωφέλιμης διαμεσολάβησης για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς και της ασφάλειας και της ακεραιότητάς του.

Σύμφωνα με τους Gaganis και Pasiouras (2013), διερευνήθηκε μελέτη που αφορούσε στο κατά πόσον και πως επηρεάζεται η αποδοτικότητα των κερδών από την εμπλοκή της Κεντρικής Τράπεζας στη χρηματοοικονομική εποπτεία, την ενοποίηση των οικονομικών αρχών και την ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, η αποδοτικότητα μειώνεται καθώς ο αριθμός των χρηματοπιστωτικών τομέων που εποπτεύει η Κεντρική Τράπεζα αυξάνεται. Επιπλέον, οι τράπεζες που λειτουργούν σε χώρες με μεγαλύτερη ενοποίηση των εποπτικών αρχών είναι λιγότερο αποδοτικές. Τέλος, η ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας έχει αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των κερδών των τραπεζών.

Οι κανονισμοί αποτελούν ένα παραδοσιακά κεντρικό θέμα της ημερήσιας διάταξης της τραπεζικής έρευνας με πολλές μελέτες που εξετάζουν τις επιπτώσεις τους σε απόψεις όπως η απόδοση των τραπεζών, η αποδοτικότητα και η ανάληψη κινδύνων. Βέβαια, οι περισσότερες από αυτές τις μελέτες έχουν θεωρητική φύση και πρόσφατα η διαθεσιμότητα δεδομένων μεταξύ των χωρών σχετικά με τους τραπεζικούς κανονισμούς και την εποπτεία επέτρεψε τον τρόπο με τον οποίο οι κανονισμοί λειτουργούν με το καθένα και υπό διαφορετικά θεσμικά περιβάλλοντα. Ωστόσο, ο

αντίκτυπος των καθεστώτων χρηματοπιστωτικής εποπτείας (ενοποίηση εποπτικών φορέων, ανεξαρτησία) στις επιδόσεις των τραπεζών έχει λάβει λιγότερη προσοχή. Κάτι τέτοιο είναι απογοητευτικό αφού: υπάρχουν διαφορετικές θεωρητικές απόψεις με επιχειρήματα υπέρ και κατά κάθε πτυχής του καθεστώτος της χρηματοπιστωτικής εποπτείας και οι εποπτικές αρχές είναι εκείνες που πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν όλες τις κανονιστικές πρωτοβουλίες και ως εκ τούτου η χρηματοπιστωτική εποπτεία ενδέχεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στο τραπεζικό τομέα.

Τρεις συγκεκριμένα πτυχές του καθεστώτος χρηματοπιστωτικής εποπτείας εξετάστηκαν στη παρούσα έρευνα:

1. Η συμμετοχή της Κεντρικής Τράπεζας.
2. Η ενοποίηση των οικονομικών αρχών.
3. Η ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας.

Το ζήτημα της ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας έχει λάβει μεγάλη προσοχή τόσο από τους ακαδημαϊκούς όσο και από τους επαγγελματίες. Ωστόσο, οι περισσότερες από τις έρευνες επικεντρώνονται στη νομισματική πολιτική, παρά στην απόδοση των τραπεζών. Για παράδειγμα, ένα εκτενές κομμάτι της βιβλιογραφίας υποστηρίζει ότι η μεγαλύτερη ανεξαρτησία συνδέεται με χαμηλότερα ποσοστά πληθωρισμού σε μια οικονομία (Berger et al., 2001).

Σημαντική έρευνα που ασχολείται με το θέμα των επιπτώσεων της συντηρητικότητας/ ανεξαρτησίας των Κεντρικών Τραπεζών στη μεταβλητότητα της χρηματιστηριακής αγοράς αποτελεί η έρευνα των Papadamou et. al (2017). Διαπίστωσαν θετική σχέση μεταξύ της μεταβλητότητας των τιμών των μετοχών και της συντηρητικότητας της Κεντρικής Τράπεζας. Στην έρευνα των Papadamou et. al (2017), παρατηρήθηκε και το πρόβλημα της χρονικής ασυνέπειας της νομισματικής πολιτικής, το οποίο μπορεί να επιλυθεί με την εξέταση των Κεντρικών Τραπεζών που είναι πολιτικά, οικονομικά και προσωπικά ανεξάρτητες, επειδή οι προσδοκίες για το πληθωρισμό είναι καλύτερα προσαρμοσμένες. Ωστόσο, ελάχιστη προσοχή έχει δοθεί στη σχέση μεταξύ ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Αναμφίβολα, στις μέρες μας, οι Κεντρικές Τράπεζες από τις ομιλίες και τις δράσεις τους, έχουν αναβαθμιστεί περισσότερο στο σχηματισμό των προσδοκιών των επενδύσεων στις χρηματιστηριακές αγορές.

Αποτελέσματα της έρευνας των Papadamou et. al (2017), έδειξαν ότι, το υψηλότερο επίπεδο ανεξαρτησίας μπορεί να βλάψει τη μεταβλητότητα της χρηματιστηριακής

αγοράς και το υψηλότερο επίπεδο διαφάνειας μπορεί εξίσου να τη μειώσει. Μια μεικτή στρατηγική από τις Κεντρικές Τράπεζες μπορεί να εκπληρώσει τους στόχους που έθεσαν αρχικά οι Κεντρικές Τράπεζες για τη σταθερότητα των χρηματαγορών. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι, οι παρεμβάσεις των Κεντρικών Τραπεζών και οι πολιτικές για τη μείωση της αβεβαιότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών μπορούν να οδηγήσουν σε μια σταθερή χρηματιστηριακή αγορά με σημαντικά οφέλη για τις επενδύσεις στη τοπική οικονομία. Συνοπτικά, χαρακτηριστικά της Κεντρικής Τράπεζας, όπως το επίπεδο ανεξαρτησίας και το επίπεδο διαφάνειας μπορούν να ενισχύσουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, με βάση τη πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Επομένως, η μετάβαση στη διαφάνεια της νομισματικής πολιτικής με χαμηλότερα επίπεδα ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας συνίσταται, καθώς η αστάθεια της χρηματιστηριακής αγοράς μπορεί να μειωθεί.

Σχετικά με τη σταθερότητα και τις επιδόσεις των τραπεζών οι Barth et al. (2003) αναφέρουν ότι, **“η ανασκόπηση της έρευνας σχετικά με τα αίτια των τραπεζικών και νομισματικών κρίσεων συνεπάγεται ότι η ανεξαρτησία των εποπτικών αρχών είναι σημαντική για τις καλά λειτουργούσες τράπεζες”**. Για παράδειγμα οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι: **“Η ανεξαρτησία της εποπτείας επιτρέπει στους εποπτικούς φορείς των τραπεζών να παρακολουθούν την οικονομική κατάσταση των τραπεζών με αυστηρά επαγγελματικό και συνεκτικό τρόπο. Επιπλέον τους επιτρέπει να επιτύχουν το κατάλληλο επίπεδο ανταπόκρισης στην καθοδήγηση, στην εποικοδομητική κριτική και στη κατεύθυνση που δίνουν στις τράπεζες”**.

Ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας στη διαχείριση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ειδικότερα το κατά πόσον η Κεντρική Τράπεζα πρέπει να είναι υπεύθυνη αποκλειστικά ή εν μέρει για την τραπεζική εποπτεία, θεωρείται δεύτερο βασικό ζήτημα στο σχεδιασμό του καθεστώτος της χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Υπέρ των εποπτικών αρχών των Κεντρικών Τραπεζών συμπεριλαμβάνεται η πρόσβαση σε ακριβείς και έγκαιρες πληροφορίες, η ικανότητα ανεξαρτησίας των Κεντρικών Τραπεζών να επιβάλλουν δράσεις και το συγκριτικό πλεονέκτημά τους στη πρόσληψη και διατήρηση του καλύτερου προσωπικού. Ωστόσο, ο συνδυασμός των λειτουργιών της νομισματικής πολιτικής και της τραπεζικής εποπτείας στο πλαίσιο του ίδιου του οργανισμού υπάρχει ακόμα και με τις επικρίσεις του.

Τρίτο ζήτημα ενδιαφέροντος αφορά το βαθμό ενοποίησης των εξουσιών στο τομέα της χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Μια ενιαία εποπτική δομή θα μπορούσε:

1. Να δημιουργήσει συνέργειες μεταξύ των διαφόρων εποπτικών λειτουργιών και της εμπειρογνομosύνης.
2. Να εξαλείψει τους διπλούς ελέγχους και τα ρυθμιστικά κενά.
3. Να παράγει οικονομίες κλίμακας στην οργάνωση των πόρων.
4. Να αυξήσει τις προσπάθειες του επόπτη, καθιστώντας απολύτως εμφανές τις ευθύνες.

Εν κατακλείδι τα αποτελέσματα της έρευνας των Gaganis και Pasiouras (2013), φανέρωσαν ότι, η απόδοση της τράπεζας μειώνεται καθώς αυξάνεται ο αριθμός των χρηματοπιστωτικών τομέων που εποπτεύονται από τη Κεντρική Τράπεζα. Τέλος, οι τράπεζες σε χώρες με μεγαλύτερη ενοποίηση των εποπτικών φορέων είναι λιγότερο αποδοτικές. Συνεπώς, η ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας φαίνεται να μειώνει την αποτελεσματικότητα της κερδοφορίας.

Η εποπτεία των τραπεζών αποτελεί μια σημαντική διεργασία για την αντιμετώπιση των ποικίλων κινδύνων που μπορεί να βλάψουν το τραπεζικό σύστημα. Συνεπώς η διάρκεια της εποπτικής διαδικασίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το μέγεθος της τράπεζας και την απόδοση που αποφέρει στο σύστημα.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Hirtle et al. (2016), εισήχθηκε ένα νομικό έγγραφο για τον εντοπισμό της εξωγενούς διακύμανσης στην ένταση της εποπτείας σε όλες τις αμερικάνικες εταιρείες χαρτοφυλακίου που βασίζονται στη τάξη μεγέθους μιας τράπεζας. Αποδείχθηκε ότι οι εποπτικές αρχές καταγράφουν περισσότερες ώρες στις μεγαλύτερες τράπεζες μιας περιοχής, ακόμη και μετά τον έλεγχο για το μέγεθος και άλλα χαρακτηριστικά.

Η εποπτεία των τραπεζών περιλαμβάνει εποπτεία και παρακολούθηση για την ανίχνευση επικίνδυνων ή αθέμιτων πρακτικών που ενδέχεται να απειλήσουν μεμονωμένες επιχειρήσεις ή την ευρύτερη οικονομία. Η εποπτεία είναι ένα ξεχωριστό εργαλείο πολιτικής που συμπληρώνει τη ρύθμιση, τους κανόνες που διέπουν τις τραπεζικές εταιρείες.

Σε αντίθεση με τη ρύθμιση, οι πληροφορίες σχετικά με τις προσπάθειες εποπτείας είναι σπάνια διαθέσιμες στο κοινό, γεγονός που καθιστά δύσκολή την αξιολόγηση του τρόπου και του βαθμού στον οποίο η εποπτεία επηρεάζει την ανάληψη κινδύνων, τις επιδόσεις ή τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των τραπεζών.

Ένας επιφανής εποπτικός στόχος είναι να μειωθεί η συχνότητα εμφάνισης τραπεζικών αποτυχιών που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την πραγματική οικονομία, αλλά οι αποτυχίες των τραπεζών είναι σπάνιες, ιδίως μεταξύ των μεγαλύτερων

εταιρειών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόσθετη εποπτική προσοχή δεν χρειάζεται να έχει θετική επίδραση στα αποτελέσματα. Για παράδειγμα, οι εποπτικές αρχές θα μπορούσαν να περιοριστούν σε πόρους έτσι ώστε η αύξηση της εποπτικής προσοχής να μην είναι αρκετή για να επηρεάσει ουσιαστικά τη συμπεριφορά των τραπεζών. Εάν οι εποπτικές αρχές υπομένουν περισσότερο για τις μεγαλύτερες τράπεζες σε μια περιοχή, τότε αυτό θα μπορούσε να μετριάσει κάθε θετικό αντίτυπο της εποπτείας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των Hirtle et al. (2016), ήταν συνεπή με την αυξημένη εποπτική προσοχή που έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερο κίνδυνο, όπως μετράται με λιγότερο δανεισμό, χαμηλότερη μεταβλητότητα των κερδών και πιο συντηρητικές λογιστικές πρακτικές. Ενώ βρέθηκε ένας ρόλος για την εποπτική προσοχή όσον αφορά τη μείωση του κινδύνου, δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντικός αντίκτυπος στην αυξημένη εποπτεία της αύξησης του ενεργητικού. Αυτό υποδηλώνει ότι η μείωση του κινδύνου δεν γίνεται εις βάρος της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης. Ωστόσο, ένα πραγματικό μέτρο κοινωνικής πρόνοιας θα πρέπει να ποσοτικοποιήσει την ανταλλαγή μεταξύ της παροχής πιστωτικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας καθώς και του κόστους της εποπτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Το γεγονός ότι τα τραπεζικά ιδρύματα είναι ευάλωτα στους “**τραπεζικούς πανικούς**” (bank run), σε συνδυασμό με τις σημαντικά αρνητικές επιπτώσεις που θα έχει μια τέτοια εξέλιξη στο σύνολο της οικονομίας, έχουν καταστήσει απαραίτητη τη εποπτεία και τη ρύθμιση του τραπεζικού συστήματος για την αποφυγή τραπεζικών κρίσεων. Η ρύθμιση του τραπεζικού συστήματος έχει βασιστεί σε ένα συνδυασμό μέτρων που στοχεύουν αρχικά στη πρόληψη τραπεζικών κρίσεων, αλλά και στην παροχή ενός πλέγματος ασφάλειας από τη στιγμή που εντοπιστεί η ενδεχόμενη κρίση. Βέβαια, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και ο συστημικός κίνδυνος που είναι ιδιαίτερα

διαδεδομένος στο τραπεζικό τομέα και μπορεί να αποφευχθεί με συγκεκριμένα ρυθμιστικά μέσα.

Σύμφωνα με τη έρευνα της Summer (2003), ο όρος “**συστημικός κίνδυνος**” (systemic risk), ανήκει σε συζητήσεις οικονομικής πολιτικής που σχετίζονται με τον τραπεζικό κλάδο. Εκτός από το στόχο προστασίας που είναι οι καταθέτες, ο έλεγχος του συστημικού κινδύνου δίνεται ως ένα από τα κύρια επιχειρήματα για τη ρύθμιση των τραπεζών.

Είναι ευρέως διαδεδομένη η πεποίθηση μεταξύ των οικονομολόγων, των ρυθμιστικών αρχών και του ευρύτερου κοινού ότι το τραπεζικό σύστημα είναι ιδιαίτερα επιρρεπές στους κινδύνους συστημικών κρίσεων, οικονομικής ευπάθειας, πανικού και μετάδοσης.

4.1 ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η έννοια του συστημικού κινδύνου είναι ίσως ένας από τους πιο δημοφιλείς όρους που χρησιμοποιούνται όσο αφορά τις συζητήσεις κρίσεων στο τραπεζικό σύστημα, τόσο από τις ρυθμιστικές αρχές, όσο και από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Παρά την έλλειψη ακριβούς ορισμού, φαίνεται ότι οι περισσότεροι συντάκτες, έχουν κατά νου το πρόβλημα της ταυτόχρονης αποτυχίας πολλών ιδρυμάτων. Αυτό είναι ένα πρόβλημα διότι αποδεικνύει ότι οι επιπτώσεις από τις εκτεταμένες αποτυχίες των τραπεζών στη πραγματική οικονομία είναι αρκετά δαπανηρές.

Ένα επαναλαμβανόμενο θέμα είναι τα προβλήματα μετάδοσης που συχνά αναφέρονται ως “**φαινόμενα ντόμινο**” (domino effects). Το στενό δίκτυο πιστωτικών αλληλοσυμπληρώσεων στο τραπεζικό σύστημα δημιουργεί μια ειδική πηγή κινδύνων που μπορούν να προκαλέσουν αλυσιδωτές αντιδράσεις, προερχόμενες από την εξάντληση ορισμένων θεσμών ή από μακροοικονομικές διαταραχές που διαδίδονται μέσω του τραπεζικού συστήματος. Στη πραγματικότητα, οι περίπλοκες οικονομικές διασυνδέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων αποτελούν ένα τυπικό χαρακτηριστικό πολλών βιομηχανιών στις σύγχρονες οικονομίες.

Πιθανότατα, ο κύριος λόγος για τον οποίο ο συστημικός κίνδυνος θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός για τον τραπεζικό τομέα είναι, γιατί έχει βρεθεί σε ιστορικές εμπειρίες χρηματοπιστωτικών κρίσεων και στο κόστος μετάδοσης από τις συστημικές τραπεζικές κρίσεις στη πραγματική οικονομία. Στη πραγματικότητα, η αναφορά σε

ιστορικές τραπεζικές κρίσεις δίνεται συχνά ως το κύριο επιχείρημα για την ιδιαίτερη σημασία του συστημικού κινδύνου στο τραπεζικό τομέα. Η ευθραυστότητα ενός πολύπλοκου δικτύου πιστωτικών ανοιγμάτων υπό συνθήκες αβεβαιότητας σε συνδυασμό με βραχυπρόθεσμο χρέος και μακροπρόθεσμα μη ρευστά περιουσιακά στοιχεία των επιμέρους ιδρυμάτων, καθιστά επίσης το τραπεζικό σύστημα ιδιαίτερα επιρρεπές σε επιπτώσεις πληροφόρησης και πανικού.

Συνοπτικά, ο συστημικός κίνδυνος αποτελεί μια βασική υπόθεση σχετικά με την εγγενή ευθραυστότητα και την αστάθεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι τράπεζες λόγω των προβλημάτων ενημέρωσης, συντονισμού ή κινήτρων τείνουν να λαμβάνουν κινδύνους που θα μπορούσαν να διαφοροποιηθούν. Έτσι οι τράπεζες αυξάνουν τη πιθανότητα κοινών αποτυχιών πολλών θεσμών. Συνεπώς, το πρόβλημα του συστημικού κινδύνου στο τραπεζικό τομέα μειώνεται στη μελέτη ενός προβλήματος κατανομής κινδύνου, όπου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην επίδραση της αλληλεξάρτησης μεταξύ πολλών θεσμών και του προβλήματος των αλυσιδωτών αντιδράσεων της αδυναμίας εξόφλησης που προκλήθηκαν από αμοιβαία συνδεδεμένα πιστωτικά ανοίγματα. Καθίσταται λοιπόν σαφές, γιατί ο συστημικός κίνδυνος μπορεί να έχει σημασία για τη ρύθμιση.

4.1.1 Μέσα της τραπεζικής ρύθμισης

Τα μέσα της τραπεζικής ρύθμισης μπορούν να περιγραφούν από τις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

- Το κυβερνητικό δίκτυο ασφάλειας.
- Τους περιορισμούς των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων.
- Τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.
- Την εκμίσθωση και τη τραπεζική εξέταση.
- Τις απαιτήσεις γνωστοποίησης.
- Τη προστασία του καταναλωτή.
- Τους περιορισμούς του ανταγωνισμού.

Η πρόληψη του συστημικού κινδύνου δίνεται συχνά ως επιχείρημα για τα περισσότερα από αυτά τα μέτρα. Θα αναφερθούν συνοπτικά τα ρυθμιστικά μέτρα που προβάλλονται συχνότερα σε σχέση με τα προβλήματα του συστημικού κινδύνου.

4.1.1.1 Ασφάλεια καταθέσεων

Ένα σημαντικό μέρος της έρευνας σχετικά με τη τραπεζική ρύθμιση αφορούσε την ευθραυστότητα της τραπεζικής αποθεματικής. Ο συνδυασμός της κεφαλαιακής διάρθρωσης που αποτελείται κυρίως από βραχυπρόθεσμα χρέη (καταθέσεις) που χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων μη ρευστοποιήσιμων δανείων έχει κάνει τις τράπεζες επιρρεπείς σε τραπεζικούς πανικούς (μαζικές αποσύρσεις καταθέσεων). Αυτή η θεωρία εξηγεί τον βραχυπρόθεσμο και ασυνεπή χαρακτήρα των τραπεζικών καταθέσεων ως μια δυνατότητα για τους καταθέτες να ασφαλίσουν έναντι της αβεβαιότητας σχετικά με το χρονοδιάγραμμα των αναγκών κατανάλωσης. Μια τράπεζα που γνωρίζει μόνο τη διανομή των αναγκών ρευστότητας στην οικονομία μπορεί να προσφέρει αυτή τη ασφάλιση βάσει του νόμου των μεγάλων αριθμών.

Η ασφάλιση των καταθέσεων και η ίδρυση ενός δανειστή έσχατης ανάγκης είναι δύο κλασικές θεσμικές ρυθμίσεις τραπεζικής ρύθμισης που θεσπίστηκαν για την εξάλειψη της εγγενούς αστάθειας της τραπεζικής αποθεματικής.

4.1.1.2 Κεφαλαιακή επάρκεια

Η κεφαλαιακή επάρκεια έχει γίνει ένα από τα βασικά μέσα της σύγχρονης τραπεζικής ρύθμισης από το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας. Η κεφαλαιακή επάρκεια απαιτεί από τις τράπεζες να κατέχουν κεφάλαια ως συνάρτηση των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους για να χρησιμεύουν ως αποθεματικό για απώλειες που μπορεί να υποστούν. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις υποτίθεται ότι έχουν έμμεσο κίνητρο όσον αφορά τη κεφαλαιακή διάρθρωση. Με τη μείωση του σχετικού ποσού του χρέους, περισσότερο κεφάλαιο μειώνει τα κίνητρα ανάληψης κινδύνου. Αυτό έχει να κάνει με ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της χρηματοδότησης του χρέους σε συνδυασμό με τη νομική κατασκευή της περιορισμένης ευθύνης. Δεδομένου ότι οι τράπεζες έχουν κεφαλαιακή διάρθρωση με χρέος μερικές φορές έως και 90%, η μετατόπιση του κινδύνου υποτίθεται ότι είναι ιδιαίτερα προβληματική στον τραπεζικό τομέα. Η κεφαλαιακή επάρκεια είναι επομένως ένα ρυθμιστικό μέσο που όχι μόνο παρέχει “**αποθεματικό**” (buffer) σε

δύσκολες στιγμές, αλλά επίσης αποτρέπει την εκ των προτέρων λήψη υπερβολικών κινδύνων. Ελπίζεται ότι η προσπάθεια ρύθμισης της ασφάλειας και της ορθότητας ενός ενιαίου ιδρύματος με αυτό τον τρόπο θα καταστήσει το τραπεζικό σύστημα στο σύνολό του λιγότερο επιρρεπές σε κινδύνους και κρίσεις.

4.1.1.3 Λύσεις αποτυχίας των τραπεζών

Οι πολιτικές διάσωσης των προβληματικών τραπεζών αποτελούν σημαντικό εργαλείο διαχείρισης κρίσεων. Αυτά τα μέσα μπορούν να κυμαίνονται από την εκκαθάριση μέχρι τις πωλήσεις των τραπεζών (συγχωνεύσεις), τις κρατικές εξαγορές μέχρι την ανοιχτή βοήθεια. Το τελευταίο είναι ίσως η πιο εντυπωσιακή περίπτωση ρυθμιστικής παρέμβασης που συχνά ονομάζεται “διάσωση” (bail out).

4.1.1.4 Τραπεζική εποπτεία και αξιολόγηση της διαχείρισης κινδύνου

Ένα σημαντικό μέσο τραπεζικής ρύθμισης που εφαρμόζεται στις περισσότερες χώρες είναι η άμεση εποπτεία των τραπεζών. Οι τακτικές επιτόπιες εξετάσεις χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση του τραπεζικού συστήματος και για την επιβολή ρυθμίσεων όπως είναι η κεφαλαιακή επάρκεια. Τα τελευταία χρόνια οι εποπτικές αρχές αύξησαν επίσης την προσοχή τους στην άμεση αξιολόγηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου και της διαδικασίας γενικής διαχείρισης της τράπεζας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας της Summer (2003), έδειξαν ότι, τελικά, ένας ρυθμιστής θα πρέπει να αναδιαρθρώσει τη τραπεζική εποπτεία κατά τρόπο που να είναι σε θέση να μετρήσει με ακρίβεια τη συνολική έκθεση του χρηματοπιστωτικού τομέα και να βρει μια διαδικασία λήψης αποφάσεων για να καθορίζει εάν το ποσό του συνολικού κινδύνου που διατρέχει ο τραπεζικός τομέας είναι αποδεκτό.

4.2 ΑΤΕΛΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ, ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Η σημασία του ανταγωνισμού στο χρηματοοικονομικό τομέα αναδεικνύεται από τη συνεισφορά του στην αποτελεσματικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, τη

ποιότητα των χρηματοοικονομικών προϊόντων, τη κερδοφορία των οργανισμών και την σταθερότητα του τραπεζικού τομέα. Διαφυλάσσεται έτσι και η εμπιστοσύνη των καταθετών σε μη ανάληψη κινδύνου.

Σύμφωνα με την έρευνα των Matutes και Vives (2000), αξιολογήθηκαν οι συνέπειες της ευημερίας του τραπεζικού ανταγωνισμού στα διάφορα καθεστάτα ασφάλισης καταθέσεων σε ένα μοντέλο ατελούς ανταγωνισμού με κόστη κοινωνικής αποτυχίας, όπου οι τράπεζες υπόκεινται σε περιορισμένη ευθύνη. Μελετήθηκαν οι σύνδεσμοι μεταξύ του ανταγωνισμού για τις καταθέσεις και τα κίνητρα ανάληψης κινδύνου και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η καλή μεταχείριση των αγορών και η καταλληλότητα εναλλακτικών ρυθμιστικών μέτρων εξαρτώνται από το βαθμό των καθεστώτων ασφάλισης κινδύνων και καταθέσεων. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι σε μια ανασφάλιστη αγορά με κίνδυνο μη παρατηρήσιμου χαρτοφυλακίου ή με την ασφαλιστική κάλυψη καταθέσεων πάγιου ασφαλιστρού και τον άμεσο περιορισμό περιουσιακών στοιχείων αποτελούν συμπληρωματικά εργαλεία βελτίωσης της ευημερίας.

Μελετήθηκε ο αντίκτυπος της ισχύς της τράπεζας στην αγορά για την ανάληψη κινήτρων στη παρουσία περιορισμένης ευθύνης και του κοινωνικού κόστους της αποτυχίας. Διαπιστώθηκε ότι ο βαθμός ανταγωνισμού των τραπεζών και του ασφαλιστικού συστήματος είναι καθοριστικοί παράγοντες της καλής διαβίωσης της αγοράς.

Ο ανταγωνισμός θεωρείται κατά παράδοση ως πηγή υπερβολικής ανάληψης κινδύνου στο τραπεζικό τομέα και η τραπεζική ρύθμιση έχει προσπαθήσει να τον ελέγξει. Η ρύθμιση των τιμών, οι περιορισμοί εισόδου και οι περιορισμοί των εκμισθώσεων των τραπεζών (συμπεριλαμβανομένου του διαχωρισμού της εμπορικής και επενδυτικής τραπεζικής) έχουν χρησιμοποιηθεί από τους ρυθμιστικούς φορείς για το περιορισμό του ανταγωνισμού.

Άλλες ρυθμιστικές διευκολύνσεις, όπως ο “**δανειστής έσχατης ανάγκης**” (lender of last resort) και η ασφάλιση καταθέσεων έχουν εφαρμοστεί ευρέως, προκειμένου να αποφευχθούν οι διακυμάνσεις και η αστάθεια στο τραπεζικό σύστημα. Τα ρυθμιστικά μέτρα παρείχαν μακρά περίοδο σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος (από τη δεκαετία του 1940 έως τη δεκαετία του 1970). Το κύμα αποσταθεροποίησης που ακολούθησε από τον ανταγωνισμό αμοιβαίων κεφαλαίων για τις καταθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, απέρριψαν τους περιορισμούς σχετικά με τον καθορισμό των επιτοκίων.

Πρόκληση για την οικοδόμηση μιας ρυθμιστικής θεωρίας για το τραπεζικό τομέα είναι να προσδιοριστεί η ιδιαιτερότητα ή η μοναδικότητα των τραπεζών σε σχέση με άλλες εταιρείες. Κρίσιμα χαρακτηριστικά είναι το μεγάλο βάρος του χρέους στη δομή κεφαλαίου της τράπεζας και η ευρεία διασπορά αυτού του χρέους (καταθέσεις) μεταξύ των μικρών επενδυτών. Το μεγάλο ποσό του χρέους αυξάνει το κίνδυνο αποτυχίας, ενώ η διασπορά στους μικρούς επενδυτές περιορίζει την ικανότητά τους να παρακολουθούν τις επιδόσεις της τράπεζας. Επιπλέον, το κοινωνικό κόστος της αποτυχίας αντιλαμβάνεται να είναι μεγάλο. Αυτό το κοινωνικό κόστος περιλαμβάνει τα κόστη χρηματοπιστωτικής δυσπραγίας και οικονομικής δυσπραγίας. Ωστόσο, ορισμένα από τα κόστη είναι εντελώς εξωτερικά, όπως η διακοπή του συστήματος πληρωμών, εμποδίζοντας τη διαδικασία εκκαθάρισης, προκαλώντας ίσως μια αποτυχία σε διατραπεζικούς διακανονισμούς και επιπτώσεις μετάδοσης. Η αποτυχία μιας τράπεζας φέρει ανεπαρκή νέα για άλλη τράπεζα με παρόμοιο χαρτοφυλάκιο και μπορεί να προκαλέσει συνακόλουθα την αποτυχία της. Συνοπτικά, στο τραπεζικό τομέα υπάρχει μια σημαντική πιθανότητα αποτυχίας, με ένα ενδεχόμενο σοβαρό πρόβλημα ηθικού κινδύνου και η αποτυχία έχει συνδεθεί με ένα μεγάλο κοινωνικό κόστος, συστημικής φύσης.

Κύριος σκοπός της ανάλυσης ήταν η αντίληψη του βαθμού ύπαρξης υπερβολικού ανταγωνισμού για τις καταθέσεις. Διερευνήθηκε έτσι, ο τρόπος με τον οποίο η συμπεριφορά στο καθορισμό των επιτοκίων εξαρτάται από τη θέση κινδύνου των τραπεζών τόσο με ασφάλιση καταθέσεων αλλά και χωρίς ασφάλιση καταθέσεων, ποια είναι τα παραγόμενα κίνητρα για την ανάληψη κινδύνου από τη πλευρά του ενεργητικού και με ποιον τρόπο αλλάζουν τα κίνητρα με τη ρύθμιση του επιτοκίου ή τα όρια καταθέσεων. Οι Matutes και Vives (2000), εστίασαν στους ρόλους της περιορισμένης ευθύνης του ατελούς ανταγωνισμού μεταξύ των θεσμών και του κοινωνικού κόστους της αποτυχίας στην αξιολόγηση της ευημερίας σε ρυθμιστικά συστήματα.

Πρώτον, ο ατελής ανταγωνισμός είναι μια σημαντική και σχετικά παραμελημένη πτυχή του τραπεζικού τομέα. Δεύτερον, η μελέτη της περιορισμένης ευθύνης και η ύπαρξη μεγάλου αντίκτυπου του κοινωνικού κόστους της αποτυχίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων φαίνονται σημαντικά στοιχεία για την εξήγηση της ιδιαιτερότητας των τραπεζών και αντίστοιχα για την αξιολόγηση των ρυθμιστικών μέτρων. Έτσι, οι τράπεζες επιλέγουν το κίνδυνο του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου

και το επιτόκιο καταθέσεων που προσφέρεται και οι επενδυτές επιλέγουν πόσο να καταθέσουν σε κάθε τράπεζα.

Τα κύρια αποτελέσματα της έρευνας των Matutes και Vives (2000), που διεξάχθηκε ήταν τα ακόλουθα:

Πρώτον, σε ένα κόσμο χωρίς ασφάλεια καταθέσεων, όταν ο ανταγωνισμός είναι έντονος, οι τράπεζες τείνουν να ορίζουν πολύ υψηλά επιτόκια καταθέσεων όταν το κοινωνικό κόστος είναι πολύ υψηλό. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν ενσωματώνουν το κόστος της αποτυχίας. Όταν το κόστος της αποτυχίας είναι χαμηλό, τα ποσοστά είναι πολύ χαμηλά για τους συνηθισμένους λόγους του ατελή ανταγωνισμού. Καθώς ο ανταγωνισμός γίνεται πιο έντονος, μειώνεται το κρίσιμο κόστος της αποτυχίας. Επιπλέον, όταν ο κίνδυνος χαρτοφυλακίου είναι εμφανής, η εισαγωγή ενός κατάλληλου ανώτατου ορίου είναι κατάλληλη για τη καλή διαβίωση όταν το κοινωνικό κόστος της αποτυχίας είναι υψηλό και ο ανταγωνισμός είναι έντονος, καθώς προκαλείται ελάχιστη ανάληψη κινδύνου. Όταν δεν υπάρχουν προβλήματα ηθικού κινδύνου, μια τράπεζα δεν θέλει να αναλάβει κινδύνους από τη πλευρά του ενεργητικού εάν περιορίζεται από ένα ανώτατο όριο επιτοκίου. Όταν όμως, υπάρχει το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου, η περιορισμένη ευθύνη προκαλεί το μέγιστο κίνδυνο περιουσιακών στοιχείων. Συνεπώς, τόσο τα όρια των καταθέσεων, όσο και οι άμεσοι περιορισμοί περιουσιακών στοιχείων ενδέχεται να ζητηθούν όταν το κοινωνικό κόστος της αποτυχίας είναι μεγάλο και ο ανταγωνισμός έντονος.

Δεύτερον, η καθιέρωση ασφαλιστικής κάλυψης καταθέσεων με πριμοδότηση τείνει να καταστήσει τις τράπεζες πιο επιθετικούς ανταγωνιστές και τις αναγκάζει να αναλάβουν τις μέγιστες θέσεις κινδύνου περιουσιακών στοιχείων. Όταν ο ανταγωνισμός είναι έντονος, τα επιτόκια είναι υπερβολικά υψηλά και η προσφορά των καταθέσεων υπερβολική από την άποψη της ευημερίας, ακόμη και αν δεν υπάρχει το κόστος της κοινωνικής αποτυχίας.

Τέλος, η καθιέρωση δίκαιης και βασιζόμενης στο κίνδυνο ασφαλιστικής κάλυψης καταθέσεων καθιστά τις τράπεζες πλήρως υπεύθυνες και μειώνει τα κίνητρα λήψης κινδύνου από τη πλευρά των καταθέσεων.

4.3 ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ: ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Στην παρούσα ενότητα παρατίθεται μια διεθνής σύγκριση σχετικά με τον τραπεζικό κίνδυνο με βάση κανονιστικών τραπεζικών ρυθμίσεων, επιφέροντας τελικά, τη σταθερότητα στο τραπεζικό σύστημα.

Σύμφωνα με τον Gonzalez (2005), διεξάχθηκε έρευνα που αφορούσε στη τραπεζική ρύθμιση και στα κίνητρα ανάληψης κινδύνου. Οι τράπεζες σε χώρες με αυστηρότερους κανονισμούς έχουν χαμηλότερη αξία, γεγονός που αυξάνει τα κίνητρά τους να ακολουθούν πολιτικές υψηλού κινδύνου. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν μια αρνητική σχέση μεταξύ ρυθμιστικών περιορισμών και της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Η ασφάλεια των καταθέσεων έχει θετική επίδραση στην αξία της τράπεζας, μετριάζοντας τα κίνητρα που μεταβάλλουν τις πολιτικές υψηλού κινδύνου που δημιουργεί.

Η ρύθμιση των τραπεζών διαφέρει από χώρα σε χώρα. Στη πραγματικότητα υπάρχουν αντιτιθέμενα επιχειρήματα που υποδηλώνουν ότι ένα πιο χαλαρό ρυθμιστικό σύστημα μπορεί να παράγει είτε ένα λιγότερο σταθερό, είτε ένα πιο σταθερό τραπεζικό σύστημα. Εφησυχαστικοί περιορισμοί των τραπεζικών δραστηριοτήτων, ενδέχεται να ενθαρρύνουν την ανάληψη τραπεζικών κινδύνων διευρύνοντας τις δραστηριότητες των τραπεζών. Ωστόσο, οι περιορισμοί αυτοί ενδέχεται να αυξήσουν τις ευκαιρίες για διαφοροποίηση των τραπεζών και να μειώσουν έτσι την ανάληψη κινδύνου. Η τραπεζική βιβλιογραφία έχει προσδιορίσει την ασφάλεια των καταθέσεων και την αξία της τράπεζας ως δύο κύριους καθοριστικούς παράγοντες των κινήτρων ανάληψης τραπεζικών κινδύνων.

Δεν υπάρχει σαφής θεωρητικός σύνδεσμος μεταξύ ρυθμιστικών περιορισμών που συσχετίζονται με τη τράπεζα και τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα κίνητρα ανάληψης τραπεζικών κινδύνων. Μεγαλύτερη ελευθερία των τραπεζών να ασκούν τις δραστηριότητές τους, θα μπορούσε είτε να αυξήσει τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, αυξάνοντας τις δυνατότητες διαφοροποίησής τους, είτε να την υπονομεύσει, παρέχοντας στις τράπεζες περισσότερες ευκαιρίες για ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου. Όταν οι ρυθμιστικοί

περιορισμοί μπορούν είτε να αυξήσουν, είτε να μειώσουν τον κίνδυνο, ανάλογα με τη χρήση των τραπεζών για μεγαλύτερη ευελιξία, τα κίνητρα των τραπεζών είτε αναλαμβάνουν κινδύνους, είτε προχωρούν επιφυλακτικά σε προσεκτική αξιολόγηση. Η ασφάλεια των καταθέσεων μπορεί να καταστήσει τις καταθέσεις λιγότερο πιθανές να επιβάλλουν τη πειθαρχία της αγοράς στις τράπεζες και μπορεί να ενθαρρύνει τις τράπεζες να αναλάβουν υπερβολικούς κινδύνους. Ωστόσο, ο επιζήμιος αντίκτυπος της ασφάλισης των καταθέσεων εξαρτάται από τη φύση του συμβατικού περιβάλλοντος και από το βαθμό ελευθερίας στη τραπεζική δραστηριότητα. Οι κανονιστικοί περιορισμοί θα πρέπει να έχουν διαφορετικό αντίκτυπο στην ανάληψη τραπεζικού κινδύνου, ανάλογα με την αξία της τράπεζας. Η μεγαλύτερη ελευθερία των τραπεζών πρέπει να επιτρέψει τις τράπεζες με χαμηλή χρεωστική αξία να ανταποκριθούν περισσότερο στα υψηλά κίνητρα λήψης τραπεζικού κινδύνου. Έτσι, θα επιτρέψει ευρύτερες ευκαιρίες διαφοροποίησης για τράπεζες με υψηλή αξία και κίνητρα για εφαρμογή συντηρητικών επενδυτικών πολιτικών. Ως εκ τούτου, προβλέφθηκε ότι, οι τράπεζες με χαμηλή αξία θα μειώσουν τους περιορισμούς, προκειμένου να αυξήσουν το κίνδυνό τους. Αντίθετα, οι τράπεζες με υψηλή αξία θα επωφεληθούν από τους μειωμένους περιορισμούς προκειμένου να μειώσουν τον κίνδυνό τους. Οι κανονιστικοί περιορισμοί ενδέχεται να έχουν έμμεσες επιπτώσεις στην ανάληψη κινδύνων μέσω της δυννητικής τους επιρροής στην αξία της τράπεζας. Μπορεί να υπάρχουν δύο πιθανά αποτελέσματα:

- **Πρώτον**, εάν οι περιοριστικοί ρυθμιστικοί περιορισμοί έχουν θετικό αντίκτυπο στην αξία της τράπεζας, οι χαλαροί περιορισμοί θα ενισχύσουν τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Υψηλότερες αξίες της τράπεζας που συνδυάζονται με μειωμένη ρύθμιση θα παρέχουν κίνητρα στις τράπεζες για να θεσπίσουν συντηρητικές επενδυτικές πολιτικές και ταυτόχρονα να ενθαρρύνουν την αυξημένη διαφοροποίηση των περιουσιακών στοιχείων του χαρτοφυλακίου τους. Στη περίπτωση αυτή, θα υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ του βαθμού των κανονιστικών περιορισμών και της ανάληψης κινδύνου από την τράπεζα.
- **Δεύτερον**, εάν οι περιοριστικοί ρυθμιστικοί περιορισμοί έχουν αρνητική επίπτωση στην αξία της τράπεζας, οι χαλαροί περιορισμοί θα μειώσουν τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Χαμηλότερες αξίες της τράπεζας που συνδέονται με τη μείωση της ρύθμισης θα ενθαρρύνουν περισσότερα

κίνητρα ανάληψης κινδύνου. Οι τράπεζες θα επωφεληθούν από μεγαλύτερη ελευθερία αύξησης του κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας. Στη περίπτωση αυτή, θα υπάρχει μια αρνητική σχέση μεταξύ του βαθμού των ρυθμιστικών περιορισμών και της ανάληψης τραπεζικών κινδύνων.

Αυτή η έμμεση επιρροή κανονιστικών περιορισμών μπορεί να λειτουργήσει στη περίπτωση άλλων ρυθμιστικών μεταβλητών, όπως της ασφάλειας των καταθέσεων. Αυτό σημαίνει ότι, η ασφάλεια καταθέσεων μπορεί να έχει ασαφή επίδραση στα κίνητρα των τραπεζικών κινδύνων. Αφενός, τα κίνητρα αλλαγής κινδύνου που δημιουργούνται με την εξάλειψη των κινήτρων των καταθετών να παρακολουθούν τους διαχειριστές των τραπεζών ενδέχεται να επιδεινώνουν τη ασφάλιση των καταθέσεων ευνοώντας τη τράπεζα με χαμηλότερη αξία. Αφετέρου, τα κίνητρα μετατόπισης κινδύνου ενδέχεται να μειωθούν εάν η ασφάλιση των καταθέσεων ευνοεί την υψηλότερη αξία της τράπεζας.

Τα βασικά αποτελέσματα της έρευνας του Gonzalez (2005), έδειξαν ότι, οι κανονιστικοί περιορισμοί στις τραπεζικές δραστηριότητες επηρεάζουν αρνητικά την αξία της τράπεζας και η παρουσία της ασφάλισης των καταθέσεων στη χώρα έχει θετική επίδραση. Η ποιότητα και η επιβολή του νομικού συστήματος της χώρας δεν φαίνεται να έχει σημαντική επίπτωση στην αξία της τράπεζας. Η υψηλότερη αξία των τραπεζών σε χώρες με λιγότερη ρύθμιση μπορεί να αυξήσει τα κίνητρα για αυτές τις τράπεζες, ώστε να συμπεριφέρονται με προσοχή και ως εκ τούτου να στοχεύουν σε πιο χαλαρή ρύθμιση που συνδέεται με μεγαλύτερη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος και θετική επίδραση της ασφάλισης των καταθέσεων στην αξία της τράπεζας. Συνεπώς, μειώνονται τα οφέλη που αποκομίζονται από τις πολιτικές υψηλού κινδύνου για τους μετόχους των τραπεζών, καθώς το αναμενόμενο κέρδος στην αξία της επιδότησης ασφάλισης των καταθέσεων μπορεί να αντισταθμιστεί από τη δυνητική απώλεια της αξίας εάν η τράπεζα οδηγείται σε πτώχευση. Τράπεζες σε χώρες με περισσότερους ρυθμιστικούς περιορισμούς έχουν χαμηλότερη αξία, η οποία δεν παρέχει κίνητρα για μείωση του κινδύνου. Σε χώρες με ισχυρό συμβαλλόμενο περιβάλλον, παρατηρήθηκε επίσης μια μείωση της αξίας της τράπεζας στην ανάληψη κινδύνου, υπό τη προϋπόθεση ότι οι τράπεζες βρίσκονται σε χώρες με χαμηλή ρύθμιση. Η αξία δεν επηρεάζει την ανάληψη κινδύνου των τραπεζών σε χώρες με υψηλά επίπεδα ρύθμισης, υποδηλώνοντας ότι, η τραπεζική σταθερότητα σε τέτοιες χώρες εξαρτάται από το πόσο καλά οι ρυθμιστές περιορίζουν τις ευκαιρίες των

τραπεζών για να λάβουν υπερβολικά ρίσκα σε σχέση με την αξία που παρέχεται από ιδιωτικά κίνητρα των τραπεζών να δράσουν επιφυλακτικά.

4.4 Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ, Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ Ή ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αξιολογώντας τα τραπεζικά συστήματα μέσω συστημάτων παρακολούθησης, εποπτείας και ρύθμισης κρίνεται αξιοσημείωτο να παρουσιαστεί κατά πόσο αυτά τα συστήματα ελέγχου βελτιώνουν ή εμποδίζουν την αποδοτικότητα των τραπεζών.

Σύμφωνα με τους Barth et. al (2013), η έρευνά τους επικεντρώθηκε στο βαθμό που η ρύθμιση των τραπεζών, η εποπτεία και η παρακολούθηση ενισχύουν ή παρεμποδίζουν την αποδοτικότητα των τραπεζών.

Καλώς λειτουργικά τραπεζικά συστήματα ασκούν μια πρώτη επίδραση στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη. Τα τραπεζικά συστήματα, ωστόσο, δεν λειτουργούν πάντα με ευεργετικό τρόπο ώστε να επιτευχθεί ο στόχος τους. Σκοπός της έρευνας ήταν, να συμβάλει στην αξιολόγηση των τύπων ανασυγκρότησης στη τραπεζική ρύθμιση που λειτουργούν καλύτερα για τη επίτευξη καλώς λειτουργικών τραπεζικών συστημάτων. Περισσότερη εστίαση δόθηκε στην άσκηση της ρύθμισης που ενισχύει ή παρεμποδίζει την ικανότητα των τραπεζών να λειτουργούν αποτελεσματικά.

4.4.1 Κεφαλαιακή ρύθμιση και αποδοτικότητα τραπεζών

Η κεφαλαιακή ρύθμιση θεωρείται ότι επηρεάζει τις αποδόσεις των τραπεζών στο βαθμό που καθορίζει το απαιτούμενο ποσό κεφαλαίου για το οποίο οι ιδιοκτήτες τραπεζών πρέπει να διατρέχουν σε κίνδυνο. Εάν οι ιδιοκτήτες των τραπεζών καλούνται να έχουν περισσότερα κεφάλαια σε κίνδυνο, τα κέρδη που θα αντλήσουν

από τη μεγαλύτερη ανάληψη κινδύνου θα αντισταθμιστούν από τη δυνητική απώλεια του κεφαλαίου τους. Επομένως, οι επίσημοι κανονισμοί της κεφαλαιακής επάρκειας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ευθυγράμμιση των κινήτρων των ιδιοκτητών των τραπεζών με τους καταθέτες και τους πιστωτές, γεγονός που οδηγεί σε πιο προσεκτική δανειοδότηση και καλύτερη απόδοση των τραπεζών. Αυτή η πεποίθηση φαίνεται ότι βασίζεται στην άποψη του δημόσιου συμφέροντος και τείνει να αγνοεί τα πιθανά ρυθμιστικά κόστη με τη μορφή υψηλότερων φραγμών εισόδου και μεγαλύτερης εξαγωγής μισθωμάτων από τις κυβερνήσεις που απορρέουν από υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

4.4.2 Περιορισμός της δραστηριότητας και αποτελεσματικότητα τραπεζών

Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για τις επιπτώσεις των περιορισμών των δραστηριοτήτων. Αυτοί οι περιορισμοί δύναται να περιορίσουν την αξιοποίηση των οικονομιών εύρους και κλίμακας στη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών σχετικά με τις επιχειρήσεις, την οικοδόμηση κεφαλαίου φήμης και την παροχή διαφόρων τύπων υπηρεσιών στους πελάτες. Περιορίζοντας τις δραστηριότητες μιας τράπεζας, οι κανονιστικοί περιορισμοί θα μπορούσαν να εμποδίσουν τη δραστηριότητά της, να διαφοροποιήσουν τις εισοδηματικές ροές και να μειώσουν την αξία της τράπεζας, γεγονός που θα μπορούσε να περιορίσει το κίνητρο για αποτελεσματική συμπεριφορά. Αυτά τα επιχειρήματα φαίνεται να υποδηλώνουν μια αρνητική σχέση μεταξύ του περιορισμού της δραστηριότητας και της αποδοτικότητας των τραπεζών. Παρόλα αυτά, οι ευρείες οικονομικές δραστηριότητες ενδέχεται να εντείνουν τα προβλήματα ηθικού κινδύνου και να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες στις τράπεζες αυξάνοντας την ανάληψη κινδύνου.

4.4.3 Επίσημη εποπτική εξουσία, ανεξαρτησία και αποδοτικότητα τραπεζών

Η άποψη του δημόσιου συμφέροντος υποστηρίζει ότι οι εποπτικές αρχές των τραπεζών έχουν τα κίνητρα και την εμπειρογνωμοσύνη για να υπερνικήσουν τις αποτυχίες της αγοράς λόγω ατελούς πληροφόρησης. Επομένως, ο ισχυρός εποπτικός

φορέας που παρακολουθεί και ελέγχει άμεσα τις τράπεζες μπορεί να βελτιώσει την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών και να ενισχύσει την αποδοτικότητά τους. Από την άποψη αυτή, η εποπτική εξουσία αναμένεται να συνδεθεί θετικά με την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Ωστόσο, η άποψη του ιδιωτικού συμφέροντος υποστηρίζει ότι οι ισχυροί ρυθμιστές δεν θα επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση των αποτυχιών της αγοράς, αλλά θα επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση του ιδιωτικού της ενδιαφέροντος.

Η εποπτική ανεξαρτησία διαδραματίζει καίριο ρόλο στη διαμόρφωση καλά λειτουργικού τραπεζικού συστήματος. Δίνει τη δυνατότητα στους επόπτες να προσβληθούν ή να είναι σε θέση να αντισταθούν, να πιεστούν, να επηρεαστούν, για να τροποποιήσουν τις εποπτικές αρχές ώστε να ληφθούν υπόψη τα πολιτικά ή επιχειρηματικά συμφέροντα. Η εποπτική ανεξαρτησία επιτρέπει στους εποπτικούς φορείς των τραπεζών να παρακολουθούν την οικονομική κατάσταση των τραπεζών με αυστηρά συνεπή τρόπο. Επιπλέον, η εποπτική ανεξαρτησία επιτρέπει στους εποπτικούς φορείς να εξάγουν την άποψη των τραπεζών, συμπεριλαμβάνοντας εποικοδομητική κριτική, για τη καθοδήγηση και τις συμβουλές που παρέχουν στις τράπεζες. Τόσο το δημόσιο συμφέρον, όσο και οι ιδιωτικές απόψεις της ρύθμισης υποδεικνύουν την ανάγκη για ρυθμιστικές ενέργειες ανεξαρτησίας για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των τραπεζών.

4.4.4 Παρακολούθηση αγοράς και αποτελεσματικότητα τραπεζών

Υποστηρίζεται ότι οι εποπτικές πολιτικές των τραπεζών θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ενίσχυση της ικανότητας και των κινήτρων των ιδιωτών επενδυτών να ξεπεράσουν τα πληροφοριακά εμπόδια ώστε να μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματική παρακολούθηση και διακυβέρνηση στις τράπεζες. Πολλοί οικονομολόγοι εκδηλώνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον ιδιωτικό τομέα και εκφράζουν ανησυχίες για τη μεγάλη έμφαση που δίνεται στη επίσημη εποπτεία των τραπεζών. Σημαντικός λόγος για την ανησυχία αυτή είναι ότι οι εποπτικές αρχές δεν έχουν συμμετοχή ιδιοκτησίας στις τράπεζες, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει διαφορετικά κίνητρα σε σύγκριση με τους ιδιώτες πιστωτές όταν πρόκειται για την παρακολούθηση και τη πειθαρχία των τραπεζών.

Αποτελέσματα της έρευνας των Barth et. al (2013), αποκάλυψαν ότι, η ρύθμιση των τραπεζών, η εποπτεία και η παρακολούθηση της αγοράς επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στην αποδοτικότητα των τραπεζών. Όσον αφορά τη ρύθμιση των τραπεζών, διαπιστώθηκε ότι οι αυστηρότεροι περιορισμοί των τραπεζικών δραστηριοτήτων επηρεάζουν αρνητικά την αποτελεσματικότητα των τραπεζών, ενώ η μεγαλύτερη αυστηρότητα της κεφαλαιακής ρύθμισης ασκεί οριακά θετικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Διαπιστώθηκε ότι, η ενίσχυση της επίσημης εποπτικής εξουσίας δεν συσχετίζεται σημαντικά με την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Ωστόσο, η μεγαλύτερη ανεξαρτησία της εποπτικής αρχής τείνει να ενισχύσει την αποδοτικότητα των τραπεζών. Επιπλέον, υπήρξε ισχυρή αλληλεπίδραση και θετική επίδραση μεταξύ της επίσημης εποπτικής εξουσίας και της εποπτικής ανεξαρτησίας στην αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Η ανεξαρτησία των εποπτικών φορέων τόσο από τους πολιτικούς, όσο και από τις τραπεζικές επιχειρήσεις συμβάλλει στη βελτίωση της αποδοτικότητας των τραπεζών. Η εμπειρία του εποπτικού φορέα συσχετίζεται θετικά με την αποδοτικότητα των τραπεζών. Τέλος, η εποπτεία των τραπεζών από την άποψη της οικονομικής διαφάνειας εξαρτάται θετικά από την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Η απαίτηση του εξωτερικού ελεγκτή, η ισχύς του εξωτερικού ελεγκτή και η αποκάλυψη τραπεζικών πληροφοριών συνδέονται θετικά με την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των τραπεζών, ενώ η ασφαλιστική κάλυψη των καταθέσεων συνδέεται αρνητικά με την αποδοτικότητα των τραπεζών. Αυτά τα αποτελέσματα υπόδειξαν το θετικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ιδιωτική παρακολούθηση για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των τραπεζών.

4.5 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ, ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στην παρούσα ενότητα παρατίθενται στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος μέσω ρυθμιστικών και εποπτικών πολιτικών.

Σύμφωνα με τους Chortareas et. al (2011), διεξάχθηκε έρευνα σχετικά με τη δυναμική μεταξύ των βασικών κανονιστικών και εποπτικών πολιτικών και ποικίλων απόψεων της αποδοτικότητας και της λειτουργικότητας των τραπεζών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, η ενίσχυση των κεφαλαιακών περιορισμών και των επίσημων εποπτικών αρμοδιοτήτων μπορεί να βελτιώσουν την αποδοτική λειτουργία των τραπεζών. Τα στοιχεία επίσης, έδειξαν ότι οι παρεμβατικές πολιτικές εποπτείας και κανονιστικής ρύθμισης, όπως η παρακολούθηση του ιδιωτικού τομέα και ο περιορισμός των τραπεζικών δραστηριοτήτων, μπορούν να οδηγήσουν σε υψηλότερα επίπεδα απόδοσης των τραπεζών.

Η τράπεζα είναι μια από τις πιο ρυθμιζόμενες βιομηχανίες στο κόσμο. Η διαδικασία απορρύθμισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 έχει αξιοσημείωτα φιλελευθεροποιήσει τη δομή των τραπεζών και τη διεξαγωγή των αρχών. Ενώ, η ρύθμιση μπορεί να λάβει τη μορφή λεπτομερών και ακριβή κανονιστικών αρχών, είναι συχνά ανακριβής. Οι αρχές της κεφαλαιακής επάρκειας, για παράδειγμα, μπορούν να καθορίσουν πόσα κεφάλαια πρέπει να κατέχει κάθε τράπεζα, αλλά αν οι αρχές δεν αντικατοπτρίζουν πραγματικά τους σχετικούς κινδύνους, μπορούν να οδηγήσουν τις τράπεζες στη κράτηση υπερβολικού ή μη κεφαλαίου. Το ανεπαρκές κεφάλαιο αυξάνει τον κίνδυνο αποτυχίας των τραπεζών, ενώ το υπερβολικό κεφάλαιο επιβάλλει περιττές δαπάνες στις τράπεζες και στους πελάτες με αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος. Παρόλα αυτά, η οικονομική θεωρία παρέχει αντιφατικές προβλέψεις σχετικά με τον αντίκτυπο των κανονιστικών και εποπτικών πολιτικών στην απόδοση των τραπεζών.

Η επίδραση στην αποτελεσματικότητα των τραπεζών φαίνεται να αλλάζει με βάση τον τύπο της ρύθμισης, υποδηλώνοντας ότι η ενίσχυση της επίσημης εποπτικής εξουσίας ή η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων μπορεί να έχει αξιοσημείωτο θετικό αποτέλεσμα στην αποδοτικότητα των τραπεζών, ενώ οι περιορισμοί στις τραπεζικές δραστηριότητες και η υπερβολική ιδιωτική παρακολούθηση ενδέχεται να επηρεάσουν δυσμενώς την αποτελεσματική λειτουργία των τραπεζών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των Chortareas et. al (2011) παρουσίασαν ότι, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και η εποπτική εξουσία συνδέονται θετικά με τη βελτίωση

των επιδόσεων των τραπεζών. Η ενίσχυση της επίσημης εποπτικής εξουσίας των αυξανόμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων μπορεί να έχει αξιοσημείωτο θετικό αντίκτυπο στην αποδοτικότητα των τραπεζών, μέσω μιας σειράς καναλιών, συμπεριλαμβάνοντας τη μείωση της πιθανότητας οικονομικής δυσπραγίας, τη μείωση των προβλημάτων των οργανισμών και της ισχύος της αγοράς. Οι κανονιστικοί περιορισμοί στις τραπεζικές δραστηριότητες και η ιδιωτική παρακολούθηση φαίνεται να επηρεάζουν αρνητικά την αποτελεσματική λειτουργία των τραπεζών. Έχοντας λάβει υπόψη το οικονομικό και θεσμικό περιβάλλον εντός του οποίου οι επιρροές των τραπεζικών εποπτικών και ρυθμιστικών πολιτικών επηρεάζουν την απόδοση των τραπεζών, διαπιστώθηκε ότι οι μεγαλύτερες τράπεζες που λειτουργούν σε χώρες με λιγότερο συγκεντρωμένα και πιο ανεπτυγμένα συστήματα τείνουν να έχουν σχετικά υψηλότερα επίπεδα απόδοσης. Επιπλέον, τα στοιχεία έδειξαν τους δυνητικούς κινδύνους όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των τραπεζών από τις υπερβολικές απαιτήσεις για παρακολούθηση της αγοράς στη προσπάθεια ενίσχυσης της πειθαρχίας της αγοράς. Πρόκληση ουσιαστικά αποτέλεσε το γεγονός, να εξεταστούν ποιες πτυχές της κανονιστικής και εποπτικής πολιτικής επηρεάζουν τις επιδόσεις των τραπεζών και πως η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητά τους συνδέονται με την ευρύτερη θεσμική απόδοση.

4.6 ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Σημαντική παράμετρος στη ρύθμιση και την εποπτεία των τραπεζών εκτός της οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί και η κοινωνική ευημερία.

Με βάση τη μελέτη των Kilinc και Neyarti (2011), εξετάστηκε ένα γενικό μοντέλο για να διερευνηθούν οι συνέπειες της ευημερίας της τραπεζικής ρύθμισης και εποπτείας. Το μοντέλο υποστήριζε τις βασικές προσδοκίες όσον αφορά τις θετικές επιδράσεις της τραπεζικής ρύθμισης και εποπτείας στο ρυθμό ανάπτυξης, την παραγωγή, τις πιστώσεις, τις επενδύσεις, τους μισθούς, τα κέρδη και τις αρνητικές επιπτώσεις στο επιτόκιο. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι, η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών οδηγούν σε **“αποτέλεσμα σύγκλισης”** (convergence effect).

Η θετική σχέση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της ανάπτυξης της χρηματοοικονομικής αγοράς έχει καλά εδραιωθεί. Δεδομένου ότι τα τραπεζικά συστήματα χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις παραδοσιακές λειτουργίες, η μελέτη επικεντρώθηκε σε ένα σημαντικό θεσμό: τραπεζική ρύθμιση και εποπτεία που στοχεύουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της τράπεζας, μέσω της μείωσης των δυσμενών επιλογών και των προβλημάτων του ηθικού κινδύνου.

Η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών επηρεάζουν θετικά το ρυθμό με τον οποίο μια επιχείρηση μετατρέπει τη πίστωση σε επενδύσεις και το ποσοστό με το οποίο επιστρέφεται η πίστωση στις τράπεζες. Όταν οι επιχειρήσεις θεωρούνται ομοιογενείς, οι τράπεζες εκτίθενται μόνο σε συστημικό κίνδυνο που επιβάλλεται από την κανονιστική ρύθμιση και την εποπτεία των τραπεζών. Η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών επηρεάζουν επίσης την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στο τραπεζικό τομέα και κατά συνέπεια το μερίδιο καταθέσεων των αποταμιεύσεων (και τα δύο θετικά). Οι προσομοιώσεις του υποδείγματος υποστηρίζουν ότι η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών επηρεάζουν θετικά το μεταβατικό ρυθμό ανάπτυξης, καθώς και το επίπεδο εισοδήματος σε σταθερή κατάσταση, το ποσοστό των μισθών και τη συσσώρευση κεφαλαίου. Το μοντέλο υποδηλώνει επίσης ότι το επιτόκιο μειώνεται στην τραπεζική ρύθμιση και εποπτεία και στην ποιότητα των παραγώγων. Το μοντέλο προβλέπει ότι το δυσμενές πρόβλημα επιλογής για τις τράπεζες, το οποίο είναι το κόστος της μη παρακολούθησης, αυξάνεται καθώς η κατανομή των παραγώγων βαρύνει σημαντικά την υψηλή ποιότητα. Ωστόσο, καταλληλότερο για τις τράπεζες είναι να μην παρακολουθούν ποτέ η κατανομή των τύπων παραγώγων βαρύνει στην ανεπαρκή πλευρά.

Τα αποτελέσματα της μελέτης των Kilinc και Neyarti (2011) φανέρωσαν ότι, δεδομένου ότι η κανονιστική ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών αντιπροσωπεύουν την επίσημη θεσμική ποιότητα που επηρεάζει τις πράξεις της χρηματοπιστωτικής αγοράς, αναμένεται να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των καταθετών στο τραπεζικό τομέα και να μειωθεί η έκταση του ηθικού κινδύνου από τους παραγωγούς και ως εκ τούτου το κόστος παρακολούθησης που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Η λύση του μοντέλου ανταποκρίνεται στις βασικές προβλέψεις ότι, η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών επηρεάζουν θετικά το επίπεδο της συσσώρευσης κεφαλαίου, του εισοδήματος, των καταθέσεων, των μισθών και επηρεάζει αρνητικά τα επιτόκια. Οι προσομοιώσεις παρουσίασαν επίσης ότι, η αυξανόμενη ρύθμιση και εποπτεία των τραπεζών συνδέεται με υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης κατά τη μετάβαση σε υψηλότερο σταθερό ρυθμό.

Εκτός της παρουσίασης των πλεονεκτημάτων ευημερίας από την αυξανόμενη ρύθμιση και εποπτεία των τραπεζών, η έρευνα κατέδειξε ότι ο θετικός αντίκτυπος της ρύθμισης και εποπτείας των τραπεζών μεταξύ των κερδών αυξάνεται με το επίπεδο της υποαπασχόλησης, γεγονός που δείχνει ότι οι τράπεζες στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν μεγαλύτερο κίνητρο για τη μεταρρύθμιση του τραπεζικού τους νόμου από ότι στις ανεπτυγμένες χώρες. Ενδιαφέρον φαίνεται να υπάρχει στο αποτέλεσμα, καθώς οι τράπεζες που μεγιστοποιούν το κέρδος τείνουν να προτιμούν τη παρακολούθηση, χωρίς να ελέγχουν την υψηλότερη ρύθμιση και εποπτεία των τραπεζών και τη καλύτερη κατανομή των τύπων παραγώγων. Αυτό συμβαίνει επειδή η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών καθιστούν τα κόστη παρακολούθησης χαμηλότερα για τις τράπεζες.

4.7 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Η επίδραση του ανταγωνισμού στη χρηματοοικονομική σταθερότητα αποτελεί αντικείμενο μελέτης των εποπτικών αρχών στα πλαίσια διαμόρφωσης του ρυθμιστικού πλαισίου. Ο αυξημένος ανταγωνισμός ενδέχεται να οδηγήσει στη στρέβλωση των κινήτρων για την ανάληψη υψηλών κινδύνων, σε αντίθεση με το μειωμένο ανταγωνισμό ο οποίος επιφέρει αισιόδοξα αποτελέσματα για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Jimenez et. al (2013), μια κοινή παραδοχή στη βιβλιογραφία και στη εποπτεία του τραπεζικού συστήματος είναι ότι η “**αξία του προνομίου**” (franchise value) διαδραματίζει βασικό ρόλο στο περιορισμό της ανάληψης των τραπεζικών κινδύνων. Καθώς η ισχύς της αγοράς είναι η πρωταρχική πηγή της αξίας του προνομίου, ο μειωμένος ανταγωνισμός στις τραπεζικές αγορές θεωρείται ότι προωθεί τη τραπεζική σταθερότητα. Μια συνήθης αρχή της τραπεζικής εποπτείας είναι ότι, ο αυξανόμενος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών θα μπορούσε να απειλήσει τη φερεγγυότητα των συγκεκριμένων ιδρυμάτων και να παρεμποδίσει τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος σε συγκεκριμένο επίπεδο.

Ένας τέτοιος ανταγωνισμός θα μπορούσε να διαβρώσει την αξία του προνομίου της τράπεζας και να ενθαρρύνει τη παρακολούθηση πιο επικίνδυνων πολιτικών στη

προσπάθεια διατήρησης των κερδών της. Αυτές οι πιο επικίνδυνες πολιτικές θα μπορούσαν να αυξήσουν τη πιθανότητα υψηλότερων μη εξυπηρετούμενων δεικτών δανείων και να οδηγήσουν σε περισσότερες χρεοκοπίες των τραπεζών.

Αντίθετα, ο περιορισμένος ανταγωνισμός θα πρέπει να ενθαρρύνει τις τράπεζες να προστατεύσουν τις υψηλότερες αξίες δικαιόχρησης, προβάλλοντας ασφαλέστερες πολιτικές που συμβάλλουν στη σταθερότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος. Αυτό το “**προνόμιο αξίας**” έχει υποστηριχθεί τόσο θεωρητικά, όσο και εμπειρικά με τη πάροδο του χρόνου στη βιβλιογραφία.

Συμπερασματικά, η μελέτη των Jimenez et. al (2013) έδειξε ότι, η διαχείριση των τραπεζών και οι μέτοχοι θα περιορίσουν ή θα μειώσουν την έκθεσή τους στο κίνδυνο για να διατηρήσουν το **προνόμιο αξίας** της τράπεζας. Η υποκείμενη πηγή της “**αξίας του προνομίου**” θεωρεί συνήθως ότι η ισχύς της αγοράς και ο μειωμένος ανταγωνισμός προάγουν τη τραπεζική σταθερότητα. Η συγκέντρωση στην αγορά δανείων θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυξανόμενα επιτόκια δανεισμού που αυξάνουν τόσο το κόστος των δανειοληπτών, όσο και τις πιθανότητες αθέτησης, καθώς το κίνητρό τους είναι να συμμετέχουν σε επικίνδυνα έργα εξαιτίας του ηθικού κινδύνου. Σε μια πιο συγκεντρωμένη τραπεζική αγορά, προτείνεται ότι η μετατόπιση των κινδύνων κυριαρχεί και συνεπώς ο κίνδυνος αποτυχίας των τραπεζών μειώνεται με τον αυξανόμενο ανταγωνισμό. Ενώ η σχέση μεταξύ του ανταγωνισμού και της ανάληψης κινδύνου είναι κυρτή στην αγορά δανείων, η σχέση είναι απροσδόκητα κοίλη όταν εξετάζεται η αγορά καταθέσεων.

4.8 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η ρυθμιστική αξιοπιστία αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο στην αποδοτική ρύθμιση των τραπεζών και συνεπώς στη λειτουργία τους, διότι μπορεί να εξαλείψει την αστάθεια του συστήματος και τις απώλειες παραγωγικών κεφαλαίων.

Σύμφωνα με την έρευνα των Clark και Jokung (2014), οι οποίοι ανέπτυξαν ένα μοντέλο ρυθμιζόμενης κίνησης Brownian, για να αναλυθεί ο ρόλος τη ρυθμιστικής αξιοπιστίας στη σταθερότητα και τη παραγωγικότητα του τραπεζικού συστήματος. Έδειξαν ότι όταν η ρυθμιστική παρέμβαση είναι τέλεια και χωρίς κόστος, η αστάθεια του συστήματος μπορεί να μειωθεί ουσιαστικά χωρίς την απώλεια παραγωγικότητας. Στη πραγματικότητα, η τέλεια αξιοπιστία μπορεί ουσιαστικά να μειώσει τη μεταβλητότητα των εγγενώς επικίνδυνων τραπεζικών συστημάτων κάτω από την αστάθεια των εγγενώς λιγότερων επικίνδυνων τραπεζικών συστημάτων, καθώς οι τράπεζες προβλέπουν ρυθμιστική παρέμβαση και μετριάζουν ανάλογα τη επενδυτική τους συμπεριφορά. Ωστόσο, όταν η αξιοπιστία του συστήματος αποδυναμωθεί εξαιτίας της αυξημένης αβεβαιότητας που απορρέει από κανονιστικές ρυθμίσεις όπως το τυχαίο κόστος ή ο ατελής χρόνος της ρυθμιστικής παρέμβασης, τόσο η σταθερότητα όσο και η παραγωγικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος υποβαθμίζονται.

Η συγκεκριμένη έρευνα των Clark και Jokung (2014), ασχολήθηκε με το ζήτημα του συστημικού κινδύνου και της οικονομικής ρύθμισης. Πιο συγκεκριμένα εξέτασε την αλληλεπίδραση μεταξύ δύο θεμάτων που βρίσκονται στο επίκεντρο του συστημικού κινδύνου και της επιτυχημένης οικονομικής ρύθμισης που έχουν παραμεληθεί στη βιβλιογραφία κανονισμών. Το πρώτο σχετίζεται με το πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται το κανονιστικό πλαίσιο και το δεύτερο με το πώς αντιδρούν τα ρυθμιζόμενα θεσμικά όργανα στο πλαίσιο και την εφαρμογή του. Στόχος της έρευνας ήταν να παρέχει ένα πλαίσιο για την ανάλυση των πτυχών της ρυθμιστικής αποτελεσματικότητας και του κόστους.

Αρχικά, παρατηρήθηκε ένα πλαίσιο συνετής ρύθμισης και αναλύθηκε η αποτελεσματικότητά του όσον αφορά την ανταλλαγή μεταξύ της παραγωγικότητας και της σταθερότητας του συστήματος. Στηρίχθηκε στην έννοια ότι, η αποτελεσματικότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πώς αντιλαμβάνεται το σύστημα και πως αυτές οι αντιλήψεις επηρεάζουν τις προσδοκίες και τις αποφάσεις των ρυθμιζόμενων οικονομικών παραγόντων. Όμως, καθώς οι αντιλήψεις αλλάζουν, οι προσδοκίες αλλάζουν με επακόλουθες επιπτώσεις στη λήψη αποφάσεων. Για παράδειγμα, ένα αυστηρό σύστημα που θεωρείται ότι είναι ανεπαρκώς διαχειριζόμενο θα δημιουργήσει προσδοκίες που θα οδηγήσουν σε μία σειρά αποφάσεων που μπορεί να είναι διαφορετικές από εκείνες που θα λαμβάνονταν εάν το σύστημα ήταν αποτελεσματικό.

Υιοθετώντας ένα αντιπροσωπευτικό πλαίσιο, ανέπτυξαν ένα μοντέλο ορθολογικών προσδοκιών με ένα έλλογο όρο εμπιστοσύνης για να αναλύσουν την επίδραση της αξιοπιστίας της διακριτικής ρύθμισης στη σταθερότητα και τη παραγωγικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, τα κέρδη των τραπεζών αντιπροσώπευαν τη παραγωγικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η μεταβλητότητα του κέρδους αντιπροσώπευε τη σταθερότητα του συστήματος και το αντικείμενο ρύθμισης ήταν ο ρυθμός μεταβολής του μεγέθους του ισολογισμού της τράπεζας. Ξεκίνησαν με τη βασική περίπτωση και εξέτασαν κατά πόσον και σε ποιο βαθμό μια άκρως αξιόπιστη, άριστα εκτελεσμένη και ανέξοδη ρυθμιστική πολιτική που αποσκοπεί στη μείωση των διακυμάνσεων του μεγέθους των τραπεζικών ισολογισμών μπορεί να βελτιώσει την αντιστάθμιση μεταξύ των κερδών των τραπεζών και της μεταβλητότητάς τους. Διαπιστώθηκε ότι, η κανονιστική ρύθμιση γενικά οδήγησε σε ουσιαστικές μειώσεις της μεταβλητότητας κερδών, χωρίς ιδία ζημία στο επίπεδο του κέρδους, αλλά η αποτελεσματικότητα της ρύθμισης μειώθηκε εκθετικά καθώς η ρύθμιση ήταν περιορισμένη.

Σε δεύτερο βήμα περιορίζοντας την υπόθεση της ανέξοδης εφαρμογής και εισάγοντας την αξιοπιστία ως κόστος, με τη έννοια ότι το κόστος της κανονιστικής επιβολής θα είναι υψηλότερο σε λιγότερο αξιόπιστο σύστημα. Όταν η ρύθμιση συνεπάγεται κόστος, διαπιστώθηκε ότι η μείωση της μεταβλητότητας, μειώνεται όσον αφορά τις τέλειες, ανέξοδες ρυθμιστικές παρεμβάσεις και η μείωση της μεταβλητότητας που επιτυγχάνεται είναι εις βάρος των χαμηλότερων κερδών.

Στο τρίτο βήμα περιορίζεται η υπόθεση της τέλειας παρέμβασης. Πλέον υπάρχουν δύο τύποι ατελούς παρέμβασης που μειώνουν την αξιοπιστία:

1. Καταγραφή της επίδρασης των ρυθμιστικών αρχών που δεν παρεμβαίνουν όταν πρέπει ή παρεμβαίνουν όταν δεν πρέπει, επιτρέποντας το κόστος να είναι τυχαίο.
2. Καταγραφή της επίδρασης των ρυθμιστικών αρχών που παρερμηνεύουν την παρέμβασή τους παρεμβαίνοντας πολύ νωρίς ή πολύ αργά, επιτρέποντας τη χρονική στιγμή της παρέμβασης να είναι τυχαία.

Η αυξημένη ρυθμιστική αβεβαιότητα που απορρέει από την ατελή χρονική στιγμή της ρυθμιστικής παρέμβασης, μειώνει τόσο τη σταθερότητα όσο και τη παραγωγικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτή η αρνητική επίδραση στα κέρδη και στη μείωση της μεταβλητότητας είναι πιο έντονη στις πιο αυστηρές ρυθμιστικές ζώνες, όπου η άριστη, τέλεια παρέμβαση είναι πιο αποτελεσματική.

Με τη παρουσία λιγότερο τέλειας αξιοπιστίας δεν υπάρχει βέλτιστος κανόνας πολιτικής παρέμβασης.

Το βέλτιστο ρυθμιστικό σύστημα εξαρτάται από το επίπεδο απόλυτης αποστροφής του κινδύνου από το ρυθμιστή. Τα υψηλά επίπεδα αποστροφής του κινδύνου συνδέονται με αυστηρή ρύθμιση και συχνή παρέμβαση, ενώ τα χαμηλά επίπεδα αποστροφής κινδύνου συνδέονται με ήπια ρύθμιση και σπάνια παρέμβαση.

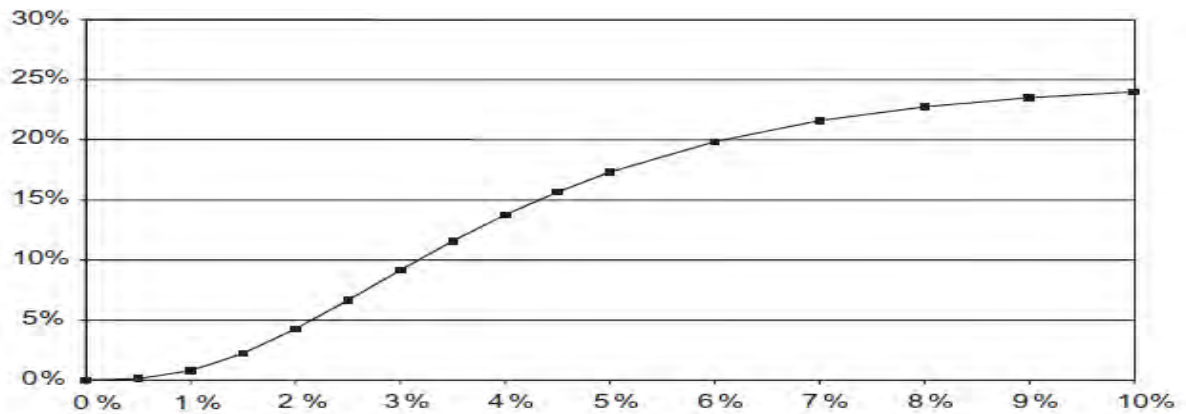
Σκοπός είναι να αναλυθεί η επίδραση της ρυθμιστικής αξιοπιστίας στην ανταλλαγή μεταξύ του καθαρού εισοδήματος και της μεταβλητότητας του καθαρού εισοδήματος, όπου η μεταβλητότητα των καθαρών εσόδων αντιπροσωπεύει τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Στην απουσία της ρύθμισης, η μεταβλητότητα του καθαρού εισοδήματος (η πραγματική μεταβλητότητα του τραπεζικού συστήματος) εξαρτάται άμεσα από την εγγενή μεταβλητότητα του τραπεζικού συστήματος.

4.8.1 Τέλεια, ανέξοδη ρυθμιστική παρέμβαση

Στο πρώτο διάγραμμα παρουσιάζονται τα διαφορετικά επίπεδα μεταβλητότητας για ένα ευρύ φάσμα ζωνών παρέμβασης. Παρατηρήθηκε ότι η διακριτική παρέμβαση είναι πιο αποτελεσματική στη μείωση της μεταβλητότητας του εισοδήματος σε πολύ περιορισμένες ζώνες παρέμβασης (έως περίπου 3,5%). Καθώς οι ζώνες γίνονται όλο και πιο ευρύτερες, γίνεται όλο και λιγότερο αποτελεσματική.

Διάγραμμα 1

Η σχέση μεταξύ ρυθμιστικής παρέμβασης και της μεταβλητότητας του καθαρού εισοδήματος.

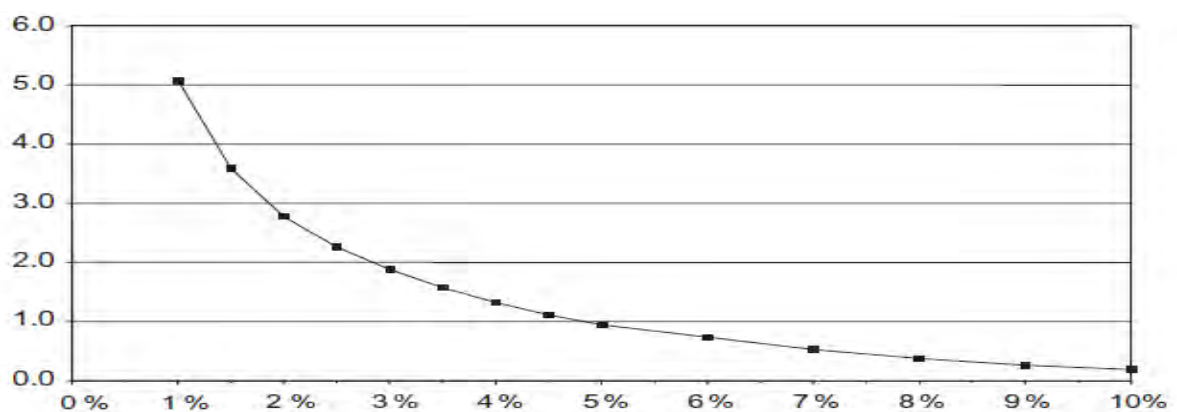


Πηγή: Clark και Jokung (2014).

Ένας άλλος τρόπος να εξετάσουν αυτό το φαινόμενο είναι μέσω της ελαστικότητας. Πιο συγκεκριμένα, η ελαστικότητα της μείωσης της μεταβλητότητας σε σχέση με τη ζώνη παρέμβασης. Σε μια ζώνη συν ή πλην 4,7% η μεταβλητότητα γίνεται ανελαστική. Έτσι επιβεβαιώνονται τα πιθανά οφέλη της ρυθμιστικής παρέμβασης. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα είναι αναπόφευκτο δεδομένης της παραδοχής της τέλει και χωρίς κόστος παρέμβασης. Αυτό που είναι ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι η παρατήρηση ότι η ρύθμιση είναι πιο αποτελεσματική όταν οι ζώνες είναι μικρότερες και η παρέμβαση είναι συχνότερη.

Διάγραμμα 2

Η σχέση μεταξύ ρυθμιστικής παρέμβασης και ελαστικότητας της μεταβλητότητας του καθαρού εισοδήματος.



Πηγή: Clark και Jokung (2014).

Δεδομένου ότι, οι τράπεζες μπορούν να αυξήσουν την απόδοση των περιουσιακών τους στοιχείων και της περιουσιακής τους βάσης, μειώνοντας τις κεφαλαιακές τους

απαιτήσεις, αυτό δείχνει ότι ένα σύστημα τραπεζών με υψηλή μόχλευση (υψηλοί επενδυτικοί συντελεστές και υψηλή απόδοση των περιουσιακών τους στοιχείων) είναι σχετικά πιο ασταθές (λιγότερο σταθερό) από ένα σύστημα με υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Αρκετά ενδιαφέρον είναι, πως είναι λιγότερο ευαίσθητο στις ρυθμιστικές παρεμβάσεις.

4.8.2 Τέλεια παρέμβαση με ρυθμιστικά έξοδα εφαρμογής

Στην πράξη, η ρυθμιστική παρέμβαση δεν είναι ανέξοδη. Υπάρχουν τα σταθερά κόστη συλλογής πληροφοριών και παρακολούθησης του τραπεζικού συστήματος σε τακτική βάση. Όσο πιο συχνές είναι οι παρεμβάσεις, δηλαδή όσο μικρότερη είναι η ζώνη παρέμβασης, τόσο υψηλότερο θα είναι το σταθερό κόστος. Αυτά τα έξοδα προκύπτουν με τη μορφή κόστους συναλλαγής που σχετίζεται με την εφαρμογή πολιτικής, την επιβολή του νόμου και το κόστος συμμόρφωσης για τη ρυθμιζόμενη τράπεζα. Αντικατοπτρίζουν την αξιοπιστία του συστήματος, καθώς οι ιδιωτικοί πράκτορες αντιδρούν στη παρέμβαση. Όταν το ρυθμιστικό σύστημα γίνεται αντιληπτό ως αξιόπιστο, οι παρατηρήσεις παρέμβασης γίνονται με ελάχιστη εποπτεία. Όμως, όταν θεωρείται λιγότερο αξιόπιστο, απαιτείται περισσότερη εποπτεία με τα συναφή έξοδα. Αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας των Clark και Jokung (2014) κατέδειξαν ότι, όταν η ρυθμιστική παρέμβαση είναι τέλεια και άνευ κόστους, οι πιθανές ανταμοιβές από πλευράς μειωμένης συστημικής μεταβλητότητας που απορρέουν από την διακριτική οικονομική ρύθμιση είναι σημαντικές. Στη πραγματικότητα κατά ένα μεγάλο σχετικά χρονικό διάστημα, η παρέμβαση οδηγεί στη συστημική μεταβλητότητα για οικονομίες με υψηλότερη εγγενή μεταβλητότητα κάτω από τη συστημική μεταβλητότητα για οικονομίες με χαμηλότερα επίπεδα εγγενούς μεταβλητότητας. Ο λόγος βρίσκεται ότι, για ένα δεδομένο επίπεδο του ρυθμού μεταβολής των συνολικών περιουσιακών στοιχείων, υψηλότερα επίπεδα εγγενούς μεταβλητότητας αυξάνουν τη πιθανότητα να επιτευχθεί ένα από τα όρια, ενεργοποιώντας έτσι τη παρέμβαση της ρυθμιστικής αρχής. Έτσι, οι τραπεζίτες μετριάζουν την επενδυτική τους συμπεριφορά περισσότερο σε σχέση αν η εγγενής μεταβλητότητα ήταν χαμηλότερη. Εάν όλα τα άλλα παραμείνουν σταθερά, το αποτέλεσμα αυτό υπογραμμίζει τη σημασία των ρυθμιστικών ικανοτήτων και της

αξιοπιστίας και υποδεικνύει ότι η κατάλληλη και αυστηρή ρύθμιση μπορεί να είναι επωφελής για εγγενώς επικίνδυνα τραπεζικά συστήματα.

Όταν υπάρχει κόστος παρέμβασης, η τιμή της μειωμένης μεταβλητότητας είναι η μείωση του καθαρού εισοδήματος. Η μείωση του καθαρού εισοδήματος είναι μεγαλύτερη μόνο όταν οι ανταμοιβές από τη μειωμένη μεταβλητότητα είναι υψηλότερες. Επιπλέον, αν τα κόστη παρέμβασης είναι τυχαία, μειώνεται σημαντικά η πιθανότητα μείωσης της μεταβλητότητας. Αυτό συμβαίνει όταν το χρονοδιάγραμμα της παρέμβασης είναι ατελές. Σε όλες τις περιπτώσεις, η τιμή είναι υψηλότερη, όπου το δυναμικό για τη μείωση της μεταβλητότητας είναι επίσης το υψηλότερο. Τέλος και πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι, όταν υπάρχει το κόστος παρέμβασης, δεν υπάρχει καθολική βέλτιστη ρυθμιστική πολιτική. Η βέλτιστη ρυθμιστική πολιτική που μετράται ως ζώνη παρέμβασης, εξαρτάται από το επίπεδο της απόλυτης αποστροφής κινδύνου της οικονομίας.

4.9 ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Η ασφάλιση των τραπεζικών καταθέσεων δεν έχει εμπνευστεί από την ιδέα της προστασίας του μη ασφαλισμένου νομικού συστήματος των πιστωτών σε περίπτωση πτώχευσης της τράπεζας, αλλά από τη πίστη της ύπαρξης ενός ασφαλούς και σίγουρου μέσου πληρωμών για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Με βάση την έρευνα των Anginer et. al (2013), η ασφάλεια των καταθέσεων προσφέρεται ευρέως σε πολλές χώρες ως ένα μέρος του δικτύου ασφάλειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη προώθηση της σταθερότητας. Μια μη σκόπιμη συνέπεια της ασφάλειας καταθέσεων είναι η μείωση του κινήτρου των καταθετών να παρακολουθούν τις τράπεζες που οδηγούν σε υπερβολική ανάληψη κινδύνου. Σύμφωνα με αυτή τη μελέτη, εξετάστηκε η σχέση μεταξύ ασφάλισης καταθέσεων και τραπεζικού κινδύνου και συστημικής ευπάθειας κατά τα έτη που προηγήθηκαν και κατά τη διάρκεια της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της κρίσης ο τραπεζικός κίνδυνος είναι χαμηλότερος και η συστημική σταθερότητα είναι μεγαλύτερη στις χώρες με ασφαλιστική κάλυψη καταθέσεων. Η

“**επίδραση του ηθικού κινδύνου**” (moral hazard effect) στην ασφάλεια των καταθέσεων κυριαρχεί στις καλές εποχές, ενώ η “**επίδραση της σταθεροποίησης**” (stabilization effect) της ασφάλισης καταθέσεων κυριαρχεί σε ταραγμένους καιρούς. Επιπλέον, η καλή τραπεζική εποπτεία μπορεί να μετριάσει τις ακούσιες συνέπειες της ασφάλισης καταθέσεων σε τραπεζικό συστημικό κίνδυνο κατά τη διάρκεια των ευνοϊκών περιόδων, γεγονός που υποδηλώνει ότι η προώθηση του κατάλληλου πλαισίου κινήτρων είναι πολύ σημαντική για τη ασφάλιση της συστημικής σταθερότητας.

Σε ανταπόκριση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ορισμένες χώρες αύξησαν σημαντικά την κάλυψη των δικτύων χρηματοοικονομικής τους ασφάλειας προκειμένου να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη της αγοράς και να αποτρέψουν πιθανές μεταδοτικές μαζικές άρσεις των καταθέσεων στους τραπεζικούς τομείς. Αυτό έχει αναζωπυρώσει τη συζήτηση σχετικά με τον αντίκτυπο της ασφάλισης των καταθέσεων στη σταθερότητα και τις επιδόσεις του τραπεζικού τομέα. Σε αυτή τη μελέτη οι συγγραφείς εκμεταλλεύτηκαν τη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και μελέτησαν κατά πόσο τα συστήματα ασφάλισης καταθέσεων έχουν σταθεροποιητικό αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια οικονομικά διαταραγμένων περιόδων.

Η ασφαλιστική κάλυψη των καταθέσεων προστατεύει τα συμφέροντα των καταθετών και συμβάλλει στην αποφυγή μαζικών άρσεων των καταθέσεων (που μπορούν να βελτιώσουν την κοινωνική ευημερία). Αυτό το θετικό αποτέλεσμα σταθεροποίησης της ασφάλισης των καταθέσεων είναι φυσικά πιο σημαντικό, κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, όταν είναι πιθανότερο να συμβούν μεταδοτικές μαζικές άρσεις των καταθέσεων.

Σε αυτή τη μελέτη δοκιμάστηκε εάν ο αντίκτυπος της ασφάλισης καταθέσεων στο τραπεζικό κίνδυνο και τη συστημική σταθερότητα είναι διαφορετικός κατά τη διάρκεια των κανονικών περιόδων και κατά τις περιόδους κρίσης. Είναι πιθανό οι θετικές επιδράσεις σταθεροποίησης της ασφάλισης των καταθέσεων να κυριαρχήσουν στις αρνητικές επιπτώσεις του ηθικού κινδύνου κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης. Κατά τη διάρκεια της ύφεσης, οι τράπεζες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αυστηρότερη χρηματοδότηση και περιορισμένες επενδυτικές ευκαιρίες, αφήνοντας ελάχιστα τα περιθώρια για υπερβολική ανάληψη κινδύνου. Η ασφάλεια των καταθέσεων μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της εμπιστοσύνης των καταθετών και να αποτρέψει τις συστημικές πτωχεύσεις των τραπεζών κατά τη διάρκεια της κρίσης, καταλήγοντας σε χαμηλότερο κίνδυνο και μεγαλύτερη συστημική σταθερότητα. Κατά

τη διάρκεια των περιόδων μη άσκησης πίεσης, ωστόσο, το αντίστροφο θα μπορούσε να είναι αληθές, δεδομένου ότι θα υπήρχαν πολλές επενδυτικές ευκαιρίες και ελάχιστη ανάγκη για την αποφυγή των μαζικών άρσεων των καταθέσεων.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης των Anginer et. al (2013) φανέρωσαν ότι, αρχικά, ως μέρος των συστάσεων για τις βέλτιστες πρακτικές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, η ασφάλιση των καταθέσεων έχει λάβει αυξημένη προσοχή τόσο από τους ακαδημαϊκούς ερευνητές όσο και από τους φορείς χάραξης της πολιτικής. Ενώ η ασφάλιση των καταθέσεων αποσκοπεί στην διασφάλιση της εμπιστοσύνης των καταθετών και στην αποτροπή μαζικής άρσης των καταθέσεων, έρχεται με μια ακούσια συνέπεια της ενθάρρυνσης των τραπεζών να αναλάβουν υπερβολικό κίνδυνο. Παρουσιάστηκε ότι, τα **“γενναιόδωρα δίκτυα της χρηματοοικονομικής ασφάλειας”** (generous financial safety nets) αυξάνουν τον τραπεζικό κίνδυνο και τη συστημική αστάθεια κατά τα έτη που οδηγούν στην κρίση. Ωστόσο, τόσο ο αυτόνομος τραπεζικός κίνδυνος, όσο και ο συστημικός κίνδυνος είναι χαμηλότεροι κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης σε χώρες με ασφαλιστική κάλυψη καταθέσεων. Επιπλέον, τα αποτελέσματα υποδήλωσαν ότι, η ασφάλεια των καταθέσεων φαίνεται να έχει προσφέρει σημαντικά αποτελέσματα σταθεροποίησης κατά τη διάρκεια της πρόσφατης τραπεζικής κρίσης. Παρόλα αυτά, ο συνολικός αντίκτυπος της ασφάλισης καταθέσεων σε τραπεζικό κίνδυνο κατά τη διάρκεια ολόκληρης της περιόδου δειγματοληψίας παραμένει αρνητικός, καθώς το αποτέλεσμα σταθεροποίησης κατά τη περίοδο της κρίσης τείνει να είναι μικρότερο από το αποσταθεροποιητικό αποτέλεσμα της ασφάλισης κατά τη περίοδο πριν την κρίση. Εν συνεχεία, τονίστηκε ότι, η καλή εποπτεία των τραπεζών μπορεί να μετριάσει τις δυσμενείς συνέπειες της ασφάλισης των καταθέσεων σε συστημικό κίνδυνο σε ευνοϊκές συνθήκες. Τέλος, αναφέρθηκε ότι, η σημασία του βασικού ρυθμιστικού και θεσμικού πλαισίου και η στήριξη της άποψης ότι η προώθηση του κατάλληλου πλαισίου παροχής κινήτρων είναι πολύ σημαντική για τη διασφάλιση της συστημικής σταθερότητας.

Ακολούθως, μια ακόμα έρευνα του Laeven (2002), υποστήριξε ότι ένα σχετικά υψηλό κόστος ασφάλισης των καταθέσεων δείχνει ότι μια τράπεζα αναλαμβάνει υπερβολικούς κινδύνους. Με βάση αυτό εκτιμήθηκε το κόστος της ασφάλισης καταθέσεων για ένα μεγάλο δείγμα τραπεζών, αξιολογώντας ουσιαστικά τη σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς ανάληψης κινδύνου των τραπεζών και της δομής της εταιρικής διακυβέρνησής τους.

Οι τραπεζικές κρίσεις έχουν δείξει όχι μόνο ότι οι τράπεζες συχνά αναλαμβάνουν υπερβολικούς κινδύνους, αλλά ότι η ανάληψη κινδύνου διαφέρει μεταξύ των τραπεζών. Ορισμένες τράπεζες συμμετέχουν σε περισσότερους κινδύνους από ότι το κεφάλαιό τους θα μπορούσε να αντέξει. Άλλες είναι πιο συνετές και είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν μια τραπεζική κρίση. Πολλές χώρες έχουν εφαρμόσει ασφαλιστικά συστήματα καταθέσεων για να αποτρέψουν μαζικές άρσεις καταθέσεων και να παρέχουν ρευστότητα στις τράπεζες σε περίπτωση που οι μαζικές άρσεις καταθέσεων συμβούν. Στις περισσότερες χώρες που έχουν σαφή ασφάλεια καταθέσεων, τα συστήματα ασφαλίζουν τις καταθέσεις μόνο μέχρι ένα ορισμένο όριο, προσφέροντας ασφάλιση κατάθεσης περιορισμένης κάλυψης. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Τουρκία, τα συστήματα ασφαλίζουν τις καταθέσεις εξ ολοκλήρου, παρέχοντας μια γενική εγγύηση.

Το **πλεονέκτημα** του ασφαλιστικού συστήματος καταθέσεων που παρέχει μια γενική εγγύηση είναι ότι εξαλείφει πλήρως τις μαζικές άρσεις καταθέσεων.

Το **μειονέκτημα** είναι ότι καταστρέφει, ενδεχομένως, όλες τις ωφέλιμες πληροφορίες παραγωγής και παρακολούθησης από τους καταθέτες.

Πολλές χώρες δεν διαθέτουν ρητό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων στο οποίο κάθε τράπεζα καταβάλλει ένα συγκεκριμένο ασφάλιστρο σε ασφαλιστικό ταμείο καταθέσεων. Ωστόσο, οι περισσότερες κυβερνήσεις αναμένεται να διασώσουν ελλειμματικές τράπεζες για να προστατεύσουν τους καταθέτες από τις απώλειες, ακόμη και αν οι καταθέσεις δεν είναι επίσημα ασφαλισμένες. Δηλαδή αυτές οι χώρες έχουν αναμφίβολη ασφάλεια καταθέσεων. Σε τραπεζικά συστήματα με αναμφίβολη ασφάλεια καταθέσεων, το κόστος της ασφάλισης μετράται από την αξία του δικαιώματος πώλησης ασφάλισης των καταθέσεων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας του Laeven (2002), έδειξαν ότι, το κόστος είναι υψηλότερο για τις τράπεζες με συγκεκριμένη ιδιωτική ιδιοκτησία, ιδίως εκείνες που ανήκουν κατά κύριο λόγο σε μία μόνο εταιρεία ή σε άλλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και σε μικρότερο βαθμό, σε κρατικές ή οικογενειακές τράπεζες, γεγονός που δείχνει ότι οι τράπεζες αυτές τείνουν να αναλαμβάνουν τους μεγαλύτερους κινδύνους.

Αντίθετα, οι τράπεζες με διασπορά ιδιοκτησίας συμμετέχουν σε σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάληψης κινδύνου. Το κόστος ασφάλισης των καταθέσεων επίσης τείνει να είναι υψηλότερο για τις τράπεζες που συνδέονται με ένα επιχειρηματικό όμιλο, είναι μικρές, έχουν υψηλή πιστωτική ανάπτυξη και βρίσκονται σε χώρες με χαμηλό κατά

κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, υψηλό πληθωρισμό, κακή ποιότητα και επιβολή νόμων ή χαμηλή εισχώρηση ξένων τραπεζών.

Οι τράπεζες που χαρακτηρίζονται από συγκεντρωτική ιδιωτική ιδιοκτησία και λειτουργούν σε περιβάλλον με αδύναμα ιδρύματα τείνουν να αναλαμβάνουν υψηλό κίνδυνο. Ο απώτερος στόχος θα πρέπει να είναι ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα στο οποίο οι τράπεζες έχουν διασκορπίσει την ιδιωτική ιδιοκτησία και τόσο οι μέτοχοι, όσο και οι καταθέτες προστατεύονται από την ορθή εφαρμογή της συνετής ρύθμισης.

4.10 ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς ενσωματώνεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο με σκοπό ένα ασφαλέστερο τραπεζικό σύστημα, σταθερό και διαφανές, κύριο χαρακτηριστικό του οποίου θα είναι η δημοσιοποίηση των πληροφοριών από τις τράπεζες. Έτσι, ο κάθε ενδιαφερόμενος θα έχει στη διάθεσή του στοιχεία σχετικά με την έκθεση στο κίνδυνο που παρουσιάζεται σε κάθε οργανισμό.

Σύμφωνα με την έρευνα των Hosono et. al (2004), διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα της πειθαρχίας των καταθετών και η σχέση της με διάφορες τραπεζικές ρυθμίσεις και εποπτείες. Αρχικά, αποδείχθηκε ότι, το επιτόκιο των καταθέσεων και η ευαισθησία τους στο τραπεζικό κίνδυνο, εξαρτώνται από τον κίνδυνο αφερεγγυότητας της τράπεζας και το ποσοστό της προστασίας των καταθετών. Διαπιστώθηκε ότι, οι αυστηροί κανονισμοί για τις τραπεζικές δραστηριότητες και τις ισχυρές εποπτικές αρχές τείνουν να μειώσουν το επιτόκιο των καταθέσεων και την ευαισθησία τους στο τραπεζικό κίνδυνο. Οι αυστηροί κανονισμοί για τις τραπεζικές δραστηριότητες είναι πιθανό να συνδέονται με τη γενναιόδωρη αποπληρωμή σε όφελος μιας αφερέγγυας τράπεζας, με αποτέλεσμα την αδύναμη πειθαρχία της αγοράς και ένα εύθραυστο τραπεζικό σύστημα.

Μια σειρά τραπεζικών κρίσεων που εμφανίστηκαν τις δύο τελευταίες δεκαετίες σε όλο τον κόσμο έδειξαν ότι οι τραπεζικές κρίσεις έχουν συστημικές και διασπαστικές συνέπειες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στη πραγματική οικονομία. Για να αποφευχθεί και να μειωθεί η πιθανότητα μιας τραπεζικής κρίσης και των αρνητικών

επιπτώσεων της στην οικονομία, σχεδόν όλες οι χώρες έχουν νομοθετήσει σχετικά με τις τράπεζες, περιορίζοντας τις δραστηριότητές τους, επιβάλλοντας απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας και εποπτεύοντας τις λειτουργίες και τη διοίκηση. Οι πρόσφατες τραπεζικές κρίσεις έχουν δείξει ότι οι κυβερνητικοί κανονισμοί και τα “**δίχτυα ασφάλειας**” (safety net) δεν έχουν ελέγξει με επιτυχία τη συμπεριφορά των τραπεζικών κινδύνων. Για να διατηρηθεί η ασφάλεια και η αξιοπιστία του τραπεζικού συστήματος, ο πειθαρχικός ρόλος των ιδιωτικών φορέων και η πειθαρχία της αγοράς φέρει όλο και περισσότερη προσοχή από τους διαμορφωτές πολιτικής και αναμένεται να ολοκληρώσουν τις τραπεζικές ρυθμίσεις.

Η πειθαρχία της αγοράς στο τραπεζικό τομέα μπορεί να περιγραφεί ως μια κατάσταση στην οποία οι παράγοντες του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβάνοντας τους καταθέτες, τους πιστωτές και τους μετόχους, αντιμετωπίζουν δαπάνες που αυξάνουν τους κινδύνους που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και λαμβάνουν δράση βάση αυτών των δαπανών. Η ευαισθησία υψηλού κινδύνου των καταθετών συνεπάγεται ότι στις τράπεζες θα τους επιβάλλεται ποινή καταβάλλοντας υψηλότερο επιτόκιο καταθέσεων ή προσελκύοντας μικρότερες ποσότητες καταθέσεων εάν αναλάβουν υπερβολική ανάληψη κινδύνου. Ως εκ τούτου, οι καταθέτες που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στο τραπεζικό κίνδυνο ενδέχεται να περιορίσουν την υπερβολική ανάληψη κινδύνου από τις τράπεζες.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας των Hosono et. al (2004), διαπιστώθηκαν ισχυρές ενδείξεις ότι, οι αυστηροί κανονισμοί για τις τραπεζικές δραστηριότητες και η ισχυρή εποπτική εξουσία τείνουν να μειώνουν το επιτόκιο των καταθέσεων και την ευαισθησία τους στο τραπεζικό κίνδυνο. Οι κανονισμοί αυτοί φαίνεται να επηρεάζουν την ένταση παρακολούθησης των καταθετών είτε μέσω του κινδύνου φερεγγυότητας των τραπεζών (πειθαρχία της ρυθμιστικής αρχής), είτε λόγω του ποσοστού των ζημιών που υφίστανται οι καταθέτες σε περίπτωση αφερεγγυότητας των τραπεζών (ρυθμιστική ασπίδα). Οι αυστηροί κανονισμοί τείνουν να συνδεθούν με “**πακέτα διάσωσης των τραπεζών**” (generous bank bailouts) και κατά συνέπεια, να μειώσουν τις απώλειες των καταθετών σε περίπτωση αφερεγγυότητας της τράπεζας, παρόλο που ενδέχεται να αυξήσουν το κίνδυνο αφερεγγυότητας των τραπεζών. Επίσης, η ρητή ασφάλιση κατάθεσης που χρηματοδοτείται ή η συμμετοχή της οποίας είναι εθελοντική τείνει να μειώσει τη πειθαρχία της αγοράς. Εξάλλου, η ισχυρή εποπτική εξουσία και η υψηλότερη νομική ποιότητα τείνουν να μειώσουν την ευαισθησία κινδύνου της αύξησης των καταθέσεων, η οποία είναι συνεπή με τα αποτελέσματα για το επιτόκιο

των καταθέσεων. Τέλος, οι κανονισμοί για τις τραπεζικές δραστηριότητες φαίνεται να προστατεύουν τους κατάθετες από τον κίνδυνο αφερεγγυότητας των τραπεζών, γεγονός που οδηγεί σε αδύναμη πειθαρχία στην αγορά και σε ασταθές τραπεζικό σύστημα.

4.11 ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ, ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η χρηματοοικονομική κρίση ξεκίνησε στην αγορά των στεγαστικών δανείων των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής το 2008 και σύντομα έλαβε μεγάλες διαστάσεις. Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε ταχύτατα στις αναπτυγμένες χώρες με δραματικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα και στις επιχειρήσεις. Η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Στόχος των μέτρων ήταν η βελτίωση της ρευστότητας, η κινητοποίηση των επενδύσεων με σκοπό την ανασυγκρότηση της οικονομίας.

Σύμφωνα με την έρευνα του Swamy (2014), εξετάστηκε η κατανόηση της κανονιστικής ρύθμισης και εποπτείας μεταξύ χωρών κρίσης, μη κρίσης και των χωρών BRICS, που αποτελεί ένα διεθνή πολιτικό οργανισμό των κορυφαίων αναδυόμενων χωρών και αποτελείται από 5 χώρες: Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότια Αφρική. Επιπλέον, επισημαίνονται οι τρόποι με τους οποίους η τραπεζική ρύθμιση και εποπτεία έχουν αλλάξει κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η μελέτη δείχνει ότι, οι χώρες κρίσης είχαν ασθενέστερα ρυθμιστικά και εποπτικά πλαίσια σε σύγκριση με εκείνα στις αναδυόμενες χώρες κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Η ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών αποτέλεσαν αντικείμενο πρόσφατης συζήτησης και προσοχής λόγω των καταστροφικών επιπτώσεων της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Δεδομένου ότι ο ρόλος του τραπεζικού τομέα είναι αναμφίβολα απαραίτητος στη διαδικασία χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης και επομένως επιτυγχάνει ταχύτερη οικονομική μεγέθυνση και βιώσιμη ανάπτυξη, ένα συνετό ρυθμιστικό περιβάλλον δεν μπορεί μόνο να διευκολύνει την απόδοση των τραπεζικών συστημάτων αλλά και να διασφαλίσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Η χρηματοπιστωτική κρίση αποκάλυψε τους περιορισμούς στην εποπτεία και την πειθαρχία της αγοράς, υπογραμμίζοντας τη σημασία του συνδυασμού ισχυρής, έγκαιρης και προληπτικής εποπτείας με καλύτερη χρήση της πειθαρχίας της αγοράς. Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να στοχεύουν στο περιορισμό των ρυθμιστικών αυθαιρεσιών, στη μεγαλύτερη διαφάνεια και στην απλούστερη ρύθμιση για την ενίσχυση της υπευθυνότητας, σε πιο προληπτικές προσπάθειες για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των προβλημάτων παροχής κινήτρων και την καλύτερη χρήση των ρυθμιστικών πόρων.

Οι τράπεζες θεωρούνται εύθραυστες καθώς έχουν υψηλές αναλογίες μόχλευσης, κλασματικά αποθεματικά και υψηλές δυναμικές για εκτέλεση. Οι στόχοι της τραπεζικής ρύθμισης και εποπτείας, ακόμα και αν θεωρούνται ίδιοι, όπως η σταθερότητα και η αποτελεσματικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, συχνά φαίνεται να κινούνται σε αντίθετες κατευθύνσεις. Η πεποίθηση ότι οι τράπεζες, όπως “**πολύ μεγάλες για να αποτύχουν**” (too big to fail) και “**υπερβολικά μεγάλες για πειθαρχία**” (too big to discipline), συχνά δημιουργούν το σκεπτικό ότι διαθέτουν σημαντική οικονομική ισχύ και συνεπώς πολιτική επιρροή, οδηγώντας έτσι σε επιθετική ανάληψη κινδύνων. Παρατηρείται ότι στην εξέλιξη κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου, οι τράπεζες έχουν αναπτυχθεί τόσο οριζόντια, όσο και κάθετα σε τόσο πολύπλοκο βαθμό που δημιουργούν δυσκολίες και στην παρακολούθηση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας του Swamy (2014), κατέληξαν αρχικά, στο συμπέρασμα ότι, η χρηματοπιστωτική κρίση ήταν αποτέλεσμα κακής διακυβέρνησης καθώς και αποτυχίας της αγοράς. Οι τράπεζες σε χώρες κρίσης αντιμετώπισαν λιγότερους περιορισμούς για να ασχοληθούν με μη τραπεζικές δραστηριότητες όπως η ασφάλιση, η επενδυτική τραπεζική και οι δραστηριότητες ακίνητης περιουσίας σε σύγκριση με τις χώρες που δεν ήταν υπό συνθήκες κρίσης. Παρόλο που οι χώρες κρίσης διέθεταν ισχυρές απαιτήσεις γνωστοποίησης πληροφοριών, τα κίνητρα για τον ιδιωτικό τομέα να παρακολουθούν τους κινδύνους των τραπεζών ήταν ασθενέστερα και συνεπώς θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη καλύτερη διαχείριση των κινδύνων. Αντίθετα, οι αναδυόμενες οικονομίες είχαν καλύτερες επιδόσεις εν μέρει, εξαιτίας δομικών αιτιών και εν μέρει επειδή οι πολιτικές τους λειτουργούσαν υπέρ αυτών. Η χρησιμότητα των εγχώριων χρηματοπιστωτικών τομέων βελτιώθηκε, επίσης, στις αναδυόμενες χώρες, κυρίως λόγω της καλύτερης ρύθμισης και εποπτείας, των πιο συνετών πρακτικών από τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και την άφθονη τοπική ρευστότητα. Γενικά, οι ρυθμιστικοί και εποπτικοί τύποι εξελίσσονται.

Δεν υπήρξαν ταχείες αλλαγές εξαιτίας της κρίσης παρά μόνο ορισμένες αξιοσημείωτες εξελίξεις, ιδίως στον τομέα της κεφαλαιακής επάρκειας, των προσεγγίσεων κατάταξης περιουσιακών στοιχείων, του ελέγχου των διαχειριστικών διανομών και των τελών διαχείρισης, επιτρέποντας στις τράπεζες να αναλάβουν συναφείς δραστηριότητες όπως, η ιδιοκτησία μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων σε κινητές αξίες και ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Παρόλο που αυτές οι αλλαγές είναι ενθαρρυντικές, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω μεταρρύθμιση της ρυθμιστικής και εποπτικής δομής καθώς και των πολιτικών και των πρακτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό τη διερεύνηση και τη σύγκριση της τραπεζικής εποπτείας και τραπεζικής ρύθμισης. Δύο έννοιες σημαντικές για τη σταθερότητα και την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Το πιο σημαντικό στοιχείο για την ασφάλεια των τραπεζών αποτελεί η πρόληψη. Στόχος των εποπτικών μέτρων, ουσιαστικά, είναι ο περιορισμός των αντικινήτρων των τραπεζών ως προς τη μείωση της ασύμμετρης πληροφόρησης, επιτυγχάνοντας την σταθερότητα του συστήματος και τη προστασία των καταθετών. Βασική παράμετρος στο συγκεκριμένο σημείο αποτελεί η Επιτροπή της Βασιλείας της Τραπεζικής Εποπτείας (Basel Committee of Banking Supervision), όπου έχει ως στόχο την προώθηση, στήριξη και διευκόλυνση της ανάπτυξης του διαλόγου μεταξύ των χωρών-μελών της σε θέματα εποπτείας της τράπεζας. Σχετίζεται με τη προληπτική εποπτεία, βασικό στοιχείο της οποίας είναι η κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Προβάλλει πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα ώστε να γίνουν δεκτές από τις εθνικές αρχές, προτείνοντας ενέργειες που θα ανταποκρίνονται στα δεδομένα της αγοράς. Για την επίτευξη του σκοπού της προσβλέπει στα ακόλουθα:

- Ανταλλαγή πληροφοριών για ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας.
- Βελτίωση κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Θέσπιση ελαχίστων προτύπων και κανόνων όταν χρήζουν ανάγκη.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας I δημιουργήθηκε για να συντηρεί ένα ελάχιστο επίπεδο φερεγγυότητας των εμπορικών τραπεζών. Το εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας I είχε ως σκοπό την ενίσχυση της ευρωστίας και της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού μεταξύ των διεθνών τραπεζών. Ωστόσο, λόγω του πιστωτικού κινδύνου και εφόσον ο λόγος του επιτρεπτού ελαχίστου κεφαλαίου μπορεί να υπερβεί το 8%, το Σύμφωνο της Βασιλείας I δέχτηκε κριτική από τις τράπεζες, κυρίως λόγω της περιορισμένης ευαισθησίας των συντελεστών στάθμισης.

Έτσι, τον Ιούνιο του 1997, δημοσιεύτηκε ένα νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, γνωστό ως Βασιλεία II. Το αναθεωρημένο Σύμφωνο διατηρούσε τους στόχους της Βασιλείας I, σχετικά με τη διατήρηση της σταθερότητας και την ενίσχυση της

ανταγωνιστικότητας, προτείνοντας επιπλέον, αποτελεσματικότερους τρόπους και μεθόδους επίτευξης αυτών των στόχων. Στόχος του ήταν, η αύξηση της διαφοροποίησης ως προς τη στάθμιση των συντελεστών των κινδύνων, τη σύγκλιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους τραπεζικούς κινδύνους και την εξάλειψη των κινήτρων αποφυγής των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπλέον, η Βασιλεία II έχει επιφέρει πιο πολύπλοκο σύστημα αξιολόγησης κινδύνων και διαχείρισής τους, προσφέροντας όμως, καινοτόμες προσεγγίσεις στη χρηματοπιστωτική βιομηχανία.

Βέβαια, οι τράπεζες, αντιμετωπίζουν δύο βασικά προβλήματα. Του **ηθικού κινδύνου** και της **δυσμενούς επιλογής**. Σύμφωνα με το τελευταίο, οι δανειζόμενοι που βρίσκονται σε κίνδυνο, αποφασίζουν να εκμεταλλευτούν 100% το σταθμισμένο κίνδυνο και τελικά λαμβάνουν φθηνότερα δάνεια, παρόλο που την ίδια στιγμή εκθέτουν την τράπεζα σε πιστωτικό κίνδυνο. Το νέο εποπτικό πλαίσιο αποτελεί μια ολοκληρωμένη μέθοδο διαχείρισης κινδύνων και απαιτεί συμμόρφωση στις απαιτήσεις βάσει των τριών πυλώνων που το αποτελούν:

Πυλώνας 1: Υπολογισμός των ελάχιστων εποπτικών κεφαλαίων.

Θεσπίζονται νέες μέθοδοι προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνονται κεφαλαιακές απαιτήσεις και για το λειτουργικό κίνδυνο.

Πυλώνας 2: Εποπτικές πρακτικές εφαρμογής της Βασιλείας II.

Καθιερώνονται οι αρχές, τα κριτήρια και η διαδικασία με την οποία τα πιστωτικά ιδρύματα και η εποπτική αρχή αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κάθε πιστωτικού ιδρύματος χωριστά, με βάση τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται.

Πυλώνας 3: Πειθαρχία της αγοράς.

Ενισχύεται η διαφάνεια και η πειθαρχία της αγοράς παρέχοντας τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους για σύγκριση τόσο της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων, της κεφαλαιακής και οργανωτικής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και των μεθόδων και πρακτικών που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές.

Όσον αφορά τη πειθαρχία της αγοράς, δύο σημαντικές εκτιμήσεις έχουν αποδοθεί. Η **άμεση πειθαρχία** της αγοράς μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο εάν οι εποπτικές αρχές των τραπεζών προστατεύονται από πολιτικές παρεμβάσεις και η **έμμεση πειθαρχία** της αγοράς δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, δεδομένου ότι οι τιμές της αγοράς γίνονται ασταθείς σε περιόδους κρίσης. Συνεπώς, οι

προτάσεις της Βασιλείας II φάνηκαν να είναι επικίνδυνα ανεπαρκείς, που σημαίνει ότι χρειάζεται να εφαρμοστούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις του εποπτικού συστήματος για να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των τραπεζικών εποπτικών αρχών από τις πολιτικές δυνάμεις και η ορθή συμπεριφορά κατά τη διάρκεια φαινομενικών κρίσεων. Ωστόσο, για τη τροποποίηση του πολύπλοκου συστήματος που επέφερε η Βασιλεία II, η Επιτροπή της Βασιλείας το Σεπτέμβριο του 2010 ανακοίνωσε ότι ενέκρινε το νέο κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με τη κεφαλαιακή επάρκεια και τα επίπεδα ρευστότητας που προτάθηκε το Δεκέμβριο του 2009 και τροποποιήθηκε τον Ιούλιο του 2010. Σύμφωνα με το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας III, η Επιτροπή προσπαθεί να προωθήσει ένα πιο ευέλικτο και ασφαλές τραπεζικό τομέα. Ο τραπεζικός τομέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και το νέο πλαίσιο, της Βασιλείας III, θα επιβάλλει νέους και πιο απαιτητικούς κανόνες για τη προστασία της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Στόχος της είναι, οι νέες μεταρρυθμίσεις που θα έχουν τη δυνατότητα να απορροφήσουν τους κραδασμούς που προκύπτουν από χρηματοοικονομικές πιέσεις, να ενισχύσουν στη κάλυψη των κινδύνων με βάση τη κεφαλαιακή επάρκεια, έτσι ώστε να αυξηθεί η διαφάνεια, η ποιότητα και η συνέπεια των κεφαλαίων.

Ακολούθως στην ανάλυση που δόθηκε, σημαντικό ρόλο είχαν και τα διευθυντά στελέχη των εταιρικών τραπεζών, καθώς σε ασθενέστερες τράπεζες, με χαμηλή αναλογία κεφαλαιακής επάρκειας, εξοικονομούσαν εισόδημα σε μεγαλύτερο βαθμό κατά τη περίοδο της Βασιλείας II, λόγω αυστηρότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Βάσει αυτού, η αγορά αντιδρούσε αρνητικά στις τράπεζες με ισχυρή εταιρική τραπεζική έκθεση, σε σύγκριση με αυτές με μεγαλύτερη λιανική τραπεζική έκθεση στη περίοδο της Βασιλείας II. Τράπεζες οι οποίες είναι επηρεαζόμενες από τους κεφαλαιακούς κανονισμούς μπορεί να συμμετάσχουν σε τέτοια διακριτική συμπεριφορά για την ομαλοποίηση του εισοδήματος και την καθυστερημένη αναγνώριση των ζημιών από δάνεια.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II βλάπτει τη λειτουργία των μικρών τραπεζών, αυξάνοντας ενδεχομένως το συνολικό κίνδυνο της οικονομίας. Λόγω του υψηλού πάγιου κόστους, μόνο οι μεγάλες τράπεζες επιλέγουν τη προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης, καθώς τα βάρη κινδύνου εξαρτώνται από την εξωτερική και εσωτερική αξιολόγηση του κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων. Οι μεγάλες τράπεζες έχουν το χαρακτηριστικό να αυξάνουν το επιτόκιο των καταθέσεων για να προσελκύουν

περισσότερες καταθέσεις και να αξιοποιούν την υψηλότερη αποδοτικότητα των επενδύσεων.

Η ελλιπής πληροφόρηση σχετικά με τις πραγματικές απώλειες δανείων αυξάνουν το κίνδυνο μαζικών αναλήψεων καταθέσεων, ζητώντας περισσότερα κεφάλαια. Επιπλέον η κεφαλαιακή ελάφρυνση που προκαλείται από την αύξηση της διαφοροποίησης ή της ελάχιστης πιθανότητας αθέτησης δανείων, οδηγεί σε μεγαλύτερη άρση καταθέσεων. Κάτι τέτοιο οφείλεται στη φύση του πιστωτικού κινδύνου και στη μορφή της συνολικής κατανομής πιθανοτήτων απώλειας δανείων.

Η ανάπτυξη μιας αξιόπιστης εποπτικής παρέμβασης φαίνεται να είναι η βασική κινητήρια δύναμη της πειθαρχικής επίδρασης των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Συνολικά, φαίνεται ότι η τραπεζική εποπτεία και όχι η απλή έγκριση κανονισμών είναι απαραίτητη για την αποτροπή του τραπεζικού κινδύνου.

Οι άμεσες μορφές ρύθμισης (εποπτείας) ενισχύουν την ικανότητα της τράπεζας να ελέγχει το κίνδυνο, με την οποία η έμμεση ρύθμιση μέσω κεφαλαιακών απαιτήσεων δημιουργεί κίνητρα που προκαλούν επιθυμητή δραστηριότητα παρακολούθησης από τις τράπεζες. Η αναποτελεσματικότητα προκύπτει από τη αδιαφανή και μη συμβατότητα των εποπτικών προτύπων. Εάν οι χώρες δεν είναι ομοιογενείς, όσον αφορά την εποπτική αποτελεσματικότητα, κάθε πρότυπο διεθνούς κεφαλαιακής απαίτησης που παραμελεί τις προσπάθειες εποπτείας, αφήνει περιθώρια για αποσταθεροποίηση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Συνεπώς, απαραίτητη κρίνεται, η εφαρμογή υποχρεωτικών ελαχίστων εποπτικών προτύπων για τη διεθνή χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Με βάση τη νομισματική πολιτική του Ομοσπονδιακού Αποθεματικού Συστήματος ο εκτιμώμενος συντελεστής καθιστά λιγότερο αυστηρή τη τραπεζική εποπτεία. Αυτό ενδεχομένως να συμβαίνει προκειμένου να αποζημιώσει τις τράπεζες για την επιπλέον πίεση που ασκεί σε αυτές η νομισματική πολιτική. Είναι αποδεκτό, ότι το Ομοσπονδιακό Σύστημα Αποθεματικών είναι υπεύθυνο για τη διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και για την εποπτεία ορισμένων από τις μεγαλύτερες τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

Ο περιορισμός των τραπεζικών δραστηριοτήτων συνδέεται αρνητικά με την ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τραπεζών, σε σύγκριση με το πότε οι τράπεζες μπορούν να διαφοροποιηθούν σε χρηματοοικονομικές δραστηριότητες. Ειδικότερα, δεν διαπιστώθηκαν θετικές σχέσεις μεταξύ της ανάπτυξης της τράπεζας ή σταθερότητας και των περιορισμών στις τραπεζικές δραστηριότητες σε οικονομίες που προσφέρουν

γενναιόδωρη ασφάλιση καταθέσεων, έχοντας αναποτελεσματικά κίνητρα για παρακολούθηση ή μη διαθέτοντας αυστηρά κεφαλαιακά πρότυπα. Επίσης, τα εμπόδια της εισόδου ξένων τραπεζών συνδέονται θετικά με τη αστάθεια των τραπεζών. Οι κανονισμοί που ενθαρρύνουν και διευκολύνουν τη ιδιωτική παρακολούθηση των τραπεζών συνδέονται με πιο ισχυρή ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα. Οι ισχυροί εποπτικοί φορείς μπορούν να βελτιώσουν τη διακυβέρνηση των τραπεζών και να ελαχιστοποιήσουν το βαθμό στον οποίο η διαφθορά των τραπεζών αποτελεί εμπόδιο για τις επιχειρήσεις που συγκεντρώνουν εξωτερική χρηματοδότηση.

Η απόδοση της τράπεζας μειώνεται καθώς αυξάνεται ο αριθμός των χρηματοπιστωτικών τομέων που εποπτεύονται από την Κεντρική Τράπεζα. Επιπλέον, οι τράπεζες σε χώρες με μεγαλύτερη ενοποίηση εποπτικών φορέων είναι λιγότερο αποδοτικές. Συνεπώς, η ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας φαίνεται να μειώνει την αποτελεσματικότητα της κερδοφορίας.

Ένας ρυθμιστής χρειάζεται για να αναδιαρθρώσει τη τραπεζική εποπτεία κατά τρόπο που να είναι σε θέση να μετρήσει με ακρίβεια τη συνολική έκθεση του χρηματοπιστωτικού τομέα και να βρει μια διαδικασία λήψης αποφάσεων για να καθορίσει εάν το ποσό του συνολικού κινδύνου που διατρέχει ο τραπεζικός τομέας είναι αποδεκτό.

Σε ένα κόσμο χωρίς ασφάλεια καταθέσεων, όταν ο ανταγωνισμός είναι έντονος, οι τράπεζες τείνουν να ορίσουν υψηλά επιτόκια καταθέσεων όταν το κοινωνικό κόστος είναι υψηλό. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν ενσωματώνουν το κόστος αποτυχίας. Καθώς ο ανταγωνισμός γίνεται πιο έντονος μειώνεται το κρίσιμο σημείο της αποτυχίας.

Η ποιότητα και η επιβολή του νομικού συστήματος της χώρας δεν φαίνεται να έχει σημαντική επίπτωση στην αξία της τράπεζας. Η υψηλότερη αξία των τραπεζών σε χώρες με λιγότερη ρύθμιση μπορεί να αυξήσει τα κίνητρα για αυτές τις τράπεζες για να συμπεριφέρονται με προσοχή και συνεπώς να επιφέρουν μεγαλύτερη σταθερότητα στο τραπεζικό σύστημα.

Η ενίσχυση της επίσημης εποπτικής εξουσίας δεν συσχετίζεται σημαντικά με την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Ωστόσο, η μεγαλύτερη ανεξαρτησία της εποπτικής αρχής τείνει να ενισχύσει την αποδοτικότητα των τραπεζών. Τέλος, η εποπτεία των τραπεζών από την άποψη της οικονομικής διαφάνειας εξαρτάται θετικά από την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Η απαίτηση του εξωτερικού ελεγκτή, η ισχύς του και η αποκάλυψη τραπεζικών πληροφοριών συνδέονται θετικά με την αποτελεσματική λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Συνεπώς, για τη βελτίωση

της αποδοτικότητας των τραπεζών η ιδιωτική παρακολούθηση διαδραματίζει θετικό ρόλο.

Με βάση τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και η εποπτική εξουσία συνδέονται θετικά με τη βελτίωση των επιδόσεων των τραπεζών. Η ενίσχυση της επίσημης εποπτικής εξουσίας των αυξανόμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων μπορεί να έχει αξιοσημείωτα θετικό αντίκτυπο στην αποδοτικότητα, μέσω μιας σειράς καναλιών, συμπεριλαμβάνοντας τη μείωση της πιθανότητας οικονομικής δυσπραγίας, τη μείωση των προβλημάτων και της ισχύος της αγοράς.

Δεδομένου ότι, η κανονιστική ρύθμιση και η εποπτεία των τραπεζών αντιπροσωπεύουν την επίσημη θεσμική ποιότητα που επηρεάζει τις πράξεις της χρηματοπιστωτικής αγοράς, αναμένεται να αυξήσει την εμπιστοσύνη των καταθετών και να μειώσει την έκταση του ηθικού κινδύνου και ως εκ τούτου το κόστος παρακολούθησης των τραπεζών.

Η χρηματοπιστωτική κρίση αποδείχθηκε ότι ήταν αποτέλεσμα κακής διακυβέρνησης καθώς και αποτυχίας της αγοράς. Οι επιπτώσεις της είναι και συνεχίζουν να είναι ιδιαίτερα σοβαρές σε όλα τα μήκη της παγκόσμιας οικονομίας, με κυριότερη τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και την αύξηση της ανεργίας. Πηγή της κρίσης ήταν η ανάληψη υπερβολικών κινδύνων που σχετίζονται με διαρκή χαμηλά επιτόκια και την επιθυμία των επενδυτών να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους. Ως αποτέλεσμα της αύξησης των επιτοκίων, πολλοί οφειλέτες υψηλού πιστοληπτικού κινδύνου δεν μπόρεσαν να αναχρηματοδοτήσουν τα ενυπόθηκα δάνεια και βρέθηκαν αντιμέτωποι με την υποχρέωση της αποπληρωμής πολύ υψηλότερου επιτοκίου.

Λογικό λοιπόν κρίνεται ότι, κύρια αποστολή της προληπτικής εποπτείας δεν είναι να εμποδίσει οποιαδήποτε χρεοκοπία, αλλά να διορθώσει τις δύο βασικές ατέλειες της αγοράς: την αδυναμία των καταθετών/επενδυτών να παρακολουθούν πως τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τα χρήματά τους και την αλυσιδωτή αντίδραση που μπορεί να δημιουργηθεί εάν η αφερεγγυότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος επηρεάσει και τα υγιή πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και το υψηλό κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται μια τέτοια εξέλιξη.

Συνεπώς, με την αποτελεσματική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος οι επενδυτές μπορούν να προστατευθούν από μια μεγάλη ποικιλία χρηματοοικονομικών προϊόντων χαμηλής ποιότητας, τα οποία περιλαμβάνουν υψηλό επίπεδο κινδύνου και συνακόλουθα η παγκόσμια οικονομία προστατεύεται από παράνομες δραστηριότητες και οικονομικές απάτες.

Εν κατακλείδι, η επίβλεψη των τραπεζικών ιδρυμάτων καθώς και η εφαρμογή κανονισμών που θα βοηθήσουν στη διατήρηση τριών βασικών στοιχείων: της κεφαλαιακής επάρκειας, της επαρκούς ρευστότητας και της διαχείρισης κινδύνου σε υψηλά επίπεδα, μπορούν να καταστήσουν ένα υγιές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Akhtar, S., Bannier, C., Tyrell, M., Elizabel, A., Janda, K., Lind, G., 2008. Basel II, external ratings and adverse selection. Otto-von-Guericke University, Magdeburg, Faculty of Economics and Management, BSc in Management and Economics No.12722.
2. Anginer, D., Demirguc-Kunt, A., Zhu, M., 2013. How does deposit insurance affect bank risk? Evidence from the recent crisis. *Journal of Banking and Finance* 48, 312-321.
3. Bank for International Settlements, 2004. Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards: A Revised Framework. June, BIS: Basel. Available online at: <https://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>
4. Bank for International Settlements, 2010. An assessment of the long-term economic impact of stronger capital and liquidity requirements. August, BIS: Basel. Available online at: <https://www.bis.org/publ/bcbs173.pdf>
5. Barth, J. R., Nolle, D. E., Phumiwasana, T., Yago, G., 2003. A cross-country analysis of the bank supervision framework and bank performance. *Financial Markets, Institutions and Instruments* 12, 67-120.
6. Barth, J. R., Caprio, G. Jr., Levine, R., 2004. Bank regulation and supervision: what works best?, *Journal of Financial Intermediation* 13, 205-248.
7. Barth, J. R., Lin, C., Yue, M., Seade, J., Song, F. M., 2013. Do bank regulation, supervision and monitoring enhance or impede bank efficiency?, *Journal of Banking and Finance* 37, 2879-2892
8. Beck, T., Demirguc-Kunt, A., Levine, R., 2006. Bank supervision and corruption in lending. *Journal of Monetary Economics* 35, 2131-2163.
9. Berger, A., Davies, S., Flannery, M., 2000. Comparing market and supervisory assessments of bank performance: who knows what when?, *Journal of Money Credit and Banking* 32, 641-667.
10. Berger, H., de Haan, Eijffinger, J., 2001. Central bank independence: an update of theory and evidence. *Journal of Economics Surveys* 15, 3-40.
11. Bhattacharya, S., Plank, M., Strobl, G., Zechner, J., 2002. Bank regulation with random audits. *Journal of Economic Dynamics and Control* 26, 1301-1321.

12. Buck, F., Schliephake, E., 2013. The regulator's trade off: Bank supervision vs. minimum capital. *Journal of Banking and Finance* 37, 4584-4598.
13. Chami, R., Cosimano, T., 2001. Monetary Policy with a Touch of Basel. *IMF Working Paper* No.151, Washington DC.
14. Chiuri, M. C., Ferri, G., Majnoni, G., 2002. The macroeconomic impact of bank capital requirements in emerging economies: Past evidence to assess the future. *Journal of Banking and Finance* 26(5), 881-904.
15. Chortareas, G. E., Girardone, C., Ventouri, A., 2011. Bank supervision, regulation and efficiency: Evidence from the European Union. *Journal of Financial Stability* 8, 292-302.
16. Clark, E., Jokung, O., 2014. The role of regulatory credibility in effective bank regulation. *Journal of Banking and Finance* 50, 506-513.
17. Decamps, J. P., Rochet, J. C., Roger, B., 2002. The three pillars of Basel II: optimizing the mix. *Journal of Financial Intermediation* 13, 132-155.
18. Delis, M. D., Staikouras, P. K., 2010. Supervisory effectiveness and bank risk. *Munich Personal RePEc Archive*, No.27242.
19. Dermine, J., 2014. Basel III leverage ratio requirement and the probability of bank runs. *Journal of Banking and Finance* 53, 266-277.
20. Dewatripont, M., Tirole, J., 1994. The prudential regulation of banks. MIT Press, Cambridge.
21. Gaganis, C., Pasiouras, F., 2013. Financial supervision regimes and bank efficiency: International evidence. *Journal of Banking and Finance* 37, 5463-5475.
22. Gavalas, D., 2015. How do banks perform under Basel III? Tracing lending rates and loan quantity. *Journal of Economics and Business* 81, 21-37.
23. Gonzalez, F., 2005. Bank regulation and risk-taking incentives: An international comparison of bank risk. *Journal of Banking and Finance* 29, 1153-1184.
24. Hakenes, H., Schnabel, I., 2010. Bank size and risk-taking under Basel II. *Journal of Banking and Finance* 35, 1436-1449.
25. Hirtle, B., Kovner, A., Plosser, M., 2016. The Impact of Supervision on Bank Performance. *Federal Reserve Bank of New York Staff Reports*, No.768.
26. Hosono, K., Hiroko, I., Kotaro, T., 2004. Bank regulation and market discipline around the world. RIETI, *The Research Institute of Economy, Trade and Industry*, IAA, No. 04-031

27. Ioannidou, V. P., 2005. Does monetary policy affect the central bank's role in bank supervision? *Journal of Financial Intermediation* 14, 58-85.
28. Jiménez, G., Lopez, J. A., Saurina, J., 2013. How does competition affect bank risk-taking? *Journal of Financial Stability* 9, 185-195.
29. Keeley, M. C., 1990. Deposit insurance, risk and market power in banking. *The American Economic Review* 80(5), 1183-1200.
30. Kilinc, M., Neyapti, B., 2011. Bank regulation and supervision and its welfare implications. *Economic Modelling* 29, 132-141.
31. Kishan, R. P., Opiela, T. P., 2000. Bank size, bank capital and the bank lending channel. *Journal of Money, Credit and Banking* 32, 121-141.
32. Laeven, L., 2002. Bank risk and deposit insurance. *The World Bank Economic Review* 16, 109-137.
33. Lim, C. Y., Yong, K. O., 2016. Regulatory pressure and income smoothing by banks in response to anticipated changes to the Basel II Accord. *China Journal of Accounting Research* 10, 9-32.
34. Matutes, C., Vives, X., 2000. Imperfect competition, risk taking and regulation in banking. *European Economic Review* 44, 1-34.
35. Nachane, D., Ghosh, S., Ray, P., 2008. Basel II and bank lending behaviour: some likely implications for monetary policy. *Munich Personal RePEc Archive*, No.3841.
36. Papadamou, S., Sidiropoulos, M., Spyromitros, E., 2017. Does central bank independence affect stock market volatility? , *Research in International Business and Finance* 42, 855-864.
37. Rojas-Suarez, L., 2002. Can international capital standards strengthen banks in emerging markets? , *Institute of International Economic Working Paper Series*, No.01-10.
38. Sbarcea, I. R., 2014. International concerns for evaluating and preventing the bank risks- Basel I Versus Basel II Versus Basel III. *Procedia Economics and Finance* 16, 336-341.
39. Shleifer, A., Vishny, R., 1998. *The grabbing hand: Government pathologies and their cures*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
40. Stein, J. C., 1998. An adverse selection model of bank asset and liability management with implications for the transmission of monetary policy. *RAND Journal of Economics* 29, 466-486.

41. Summer, M., 2003. Banking regulation and systemic risk. Oesterreichische National bank. Economic Studies Division. *Open economies review* 14, 43-70. Vienna, Austria.
42. Swamy, V., 2014. Bank regulation, supervision and efficiency during the global financial crisis. *Institute of Economic Growth*, No.58295. Delhi.
43. Van den Heuvel, S., 2002. The bank capital channel of monetary policy. *Department of Finance*, University of Pennsylvania.
44. Wu, H. K., 1969. Bank examiner criticisms, bank loan defaults and bank loan quality. *Journal of Finance* 24, 697-705.